

Activitat parlamentària

setembre 2008

La reforma del Codi civil de Catalunya

- **El Codi civil de Catalunya. Les competències legislatives, el procés de codificació.** M^a del Carmen Gete-Alonso y Calera
- **El llibre I del Codi civil de Catalunya**
Antoni Vaquer Aloy
- **El llibre III del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques.** Josep Ferrer i Riba
- **El llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions.** Albert Lamarca i Marquès
- **El llibre V del Codi civil de Catalunya**
Pedro del Pozo Carrascosa
- **Entrevista a Marc Rius, director general de Participació Ciutadana.** Lali Sandiumenge
- **Catalunya entoma la fibromiàlgia i la fatiga crònica**
Lali Sandiumenge

Activitat **parlamentària**

Núm. 16 | setembre 2008

La reforma del Codi civil de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Direcció General
de Relacions Institucionals**

Activitat Parlamentària, La reforma del Codi civil de Catalunya Núm. 16 - setembre 2008

Direcció General de Relacions Institucionals

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
Generalitat de Catalunya

Av. Diagonal, 409
08008 Barcelona
Tel. 93 552 60 33
Fax 93 552 60 50
dgri@gencat.cat
www.gencat.cat/dirip

Director

Fèlix Alonso

Subdirector

Ramon Prat

Coordinadora

Isabel Muntané

Consell de Redacció

Antonio Revilla, Montserrat Aguilera, Miquel Àngel Cabellos, Natàlia Torrent, Roser Serra

Disseny

HoiPoi Studio

Producció gràfica

Primer Segona serveis de comunicació

Traducció

INCYTA

Fotografies

Parlament de Catalunya, Lali Sandiumenge, Direcció General de Relacions Institucionals (DGRI), Alicia Colmenero/TSJC, Sergi Estanyol i Pepe Navarro/Info Catalunya

Tractament de dades

Cristina Botella, Iolanda Gaig, Gemma Parera i Pilar Barragan

Coordinació administrativa

Carme Felius

Dipòsit legal

B-10277-01

ISSN

1577-7162

Tiratge

2.500 exemplars

La revista no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles.

Aquesta publicació ha estat editada amb paper reciclat offset de 115 i 250 gr.

Índex

- | **Salutació** | Joan Saura, *conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació* | **4**
- | **Presentació** | Fèlix Alonso, *director general de Relacions Institucionals* | **6**
- | **Balanç de l'activitat parlamentària del Govern** | Roser Serra, *cap de l'Àrea d'Afers Parlamentaris Interdepartamentals. Direcció General de Relacions Institucionals* | **8**
- | **Novetat legislativa** | **20**
- | **Un tast de l'edat d'or del dret civil català** | Montserrat Tura, *consellera de Justícia* | **28**
- | **El Codi civil de Catalunya. Les competències legislatives - el procés de codificació** | M^a del Carmen Gete-Alonso y Calera, *catedràtica de Dret Civil UAB* | **30**
- | **El llibre I del Codi civil de Catalunya** | Antoni Vaquer Aloy, *catedràtic de Dret Civil. Universitat de Lleida* | **38**
- | **El llibre III del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques** | Josep Ferrer i Riba, *professor titular de Dret Civil. Universitat Pompeu Fabra* | **46**
- | **El llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions** | Albert Lamarca i Marquès, *professor titular de Dret Civil. Universitat Pompeu Fabra* | **54**
- | **El llibre V del Codi civil de Catalunya** | Pedro del Pozo Carrascosa, *catedràtic de Dret Civil. Universitat Rovira i Virgili* | **64**
- | **Sumant les veus de la ciutadania** | Lali Sandiumenge, *periodista* | **72**
- | **Entrevista a Marc Rius, director general de Participació Ciutadana** | Lali Sandiumenge, *periodista* | **84**
- | **Catalunya entoma la fibromiàlgia i la fatiga crònica** | Lali Sandiumenge, *periodista* | **91**
- | **El Parlament universitari aprova una llei sobre l'estatut del periodista** | Isabel Muntané, *periodista* | **102**
- | **Novetats editorials** | **109**
- | **Resums** | **113**
- | **Resúmenes** | **117**
- | **Resumits** | **120**
- | **Abstracts** | **123**
- | **Résumés** | **126**

Salutació

El desplegament de l'Estatut d'autonomia és un dels objectius centrals del Govern català per a la vuitena legislatura. En aquest procés, un dels punts destacats és la codificació civil, una de les matèries més rellevants i més definitòries de la identitat catalana.

En aquesta direcció, l'Estatut reconeix a la Generalitat competències legislatives en matèria de dret civil en l'article 129. Són atribucions de repercussió important sobre l'esfera social i econòmica del país. És per això que el Govern ha impulsat destacades iniciatives legislatives dins d'aquest àmbit.

Aquest número de la revista *Activitat Parlamentària* dedica un apartat especial als treballs realitzats pel que fa a la codificació civil. La revista ofereix una breu anàlisi doctrinal del que ha estat el transcurs d'aquest procés codificador, a través d'articles de membres destacats de la comunitat jurídica catalana, tant del món professional com del món acadèmic, els quals ens ofereixen breus pinzellades, molt il·lustratives i entenedores, de cadascun dels llibres que componen el Codi civil català.

D'altra banda, i també pel que fa al desplegament de l'Estatut, el Govern s'ha marcat l'objectiu d'aprofundir les pràctiques democràtiques, fomentant les iniciatives de participació ciutadana. Des del Govern considerem imprescindible facilitar i estimular la implicació de la ciutadania en els afers i les decisions públiques, acció que reforça la mateixa democràcia i permet adaptar-la als nous temps per afrontar els reptes del segle XXI.

Per això, la revista fa un recorregut per la política pública de participació impulsada pel Govern de la Generalitat des de l'any 2003, quan va adoptar la decisió pionera de crear la primera Direcció General de Participació Ciutadana de tot l'Estat.

Avui, el balanç del procés participatiu endegat és altament positiu: s'ha donat suport a quasi 700 projectes de foment de la participació en l'àmbit local; s'han implantat processos de participació i debat social en l'elaboració de lleis; i s'han creat i millorat espais estables de participació d'entitats i de ciutadania, per anomenar-ne només alguns exemples. Tampoc no cal oblidar el procés participatiu al voltant de la redacció del nou Estatut d'autonomia, que va permetre que avui tinguem un Estatut millor i més avançat, fins al punt que, en reconeixement a aquesta valuosa tasca duta a terme en el foment de la participació, el juny passat d'aquest 2008 la mateixa ONU va premiar la Direcció General de Participació Ciutadana del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació per la seva trajectòria.

Com es pot comprovar, aquesta acció participativa ha augmentat i en l'actual legislatura està rebent un impuls renovat. Entre altres iniciatives, val la pena destacar que el Govern

ha iniciat els treballs per elaborar una llei de consultes populars que permeti reforçar el vincle i facilitar la comunicació entre la ciutadania, l'Administració i el Govern, tal com preveu l'article 122 de l'Estatut d'autonomia.

Així mateix, el Govern vol continuar ampliant la incorporació de la veu de la ciutadania en el disseny i la implementació de les polítiques públiques des de la seva mateixa elaboració. És en aquesta direcció que enguany s'ha constituït la Comissió Interdepartamental de Participació Ciutadana, que treballa en l'elaboració del Pla interdepartamental de participació ciutadana 2008-2010, que ha de concretar les accions previstes per incrementar la participació de la ciutadania en la definició de les polítiques públiques. En la mateixa línia, el mes de maig passat es va presentar públicament l'informe *Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya*, amb l'objectiu de combatre l'abstenció i l'allunyament entre la política i la ciutadania.

En resum, es tracta de fer passes decisives per anar ampliar la confiança i la complicitat, sense les quals no seria possible afrontar els reptes que hem d'encarar col·lectivament. Només amb la participació de tots i totes fem possible el progrés del nostre país.

Joan Saura i Laporta
Conseller d'Interior, Relacions
Institucionals i Participació

Presentació

Sempre havíem sentit a dir que la política és una cosa de tots, que no la podíem deixar exclusivament en mans dels experts ni tampoc de les administracions. Però una cosa és dir i una altra fer, només cal remetre'ns a l'anomenat "Informe Vallès", sobre actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya, en què queda patent la desafecció de la ciutadania, la falta d'interès pel fet públic i la poca implicació activa en les associacions, entitats, sindicats... Ara bé, com explica el director general de Participació Ciutadana, Marc Rius, el fenomen de la desafecció no és exclusiu de Catalunya; hi ha elements comuns a tot Europa, i, si mirem les estadístiques, estem bastant en la mitjana dels països veïns. Però això no vol dir que ens hem de conformar amb la situació ni molt menys, i, de fet, no ho hem fet, fa temps que treballem per canviar aquesta situació. Cal, com remarca l'informe, més participació i més transparència per millorar la qualitat democràtica del nostre país i quan parlem de participació no volem dir exclusivament participació electoral, que també, però des d'aquest Govern entenem la participació en el seu concepte més ampli d'abast social general i en tots els àmbits de la vida pública. Per això mateix el Govern de la Generalitat va crear la Direcció General de Participació Ciutadana, la primera que s'instituí a tot l'Estat espanyol, per tal d'impulsar i gestionar aquesta nova política de participació entre tota la ciutadania.

Ara, quatre anys després, la valoració que en fem és extraordinàriament positiva, tot i que encara queda molt camí per recórrer, molta pedagogia interna i externa i molt convenciment. Però s'han fet moltes coses, hem avançat molt en poc temps, i sobretot hem estat capaços d'anar introduint el concepte de participació no només dins l'Administració pública i el Govern, sinó també entre la societat i això és extremadament positiu. Des d'aleshores han estat prou significatives les lleis que s'han elaborat i aprovat després d'haver dut a terme un procés de participació de la societat, lleis com la de serveis socials, la d'infància, la de joventut o la del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista en són algunes. En aquest número hem volgut dedicar un espai significatiu a explicar el present i el futur d'aquesta nova política de la Generalitat que implica la ciutadania i el Govern i que, malgrat que requereix temps i paciència per aplicar-la, també permet resoldre els problemes en un espai de diàleg d'àmplia representació democràtica que garanteix, sense cap mena de dubte, decisions més eficients i justes.

Una nova manera de fer política, d'ampliar l'abast de la democràcia participativa que ha rebut un reconeixement internacional del qual ens sentim orgullosos tots els membres d'aquest Govern. Rebre el Premi al Servei Públic que atorguen les Nacions Unides no fa més que reafirmar-nos en la validesa d'un projecte que sempre hem cregut necessari, i ara més que mai cal continuar treballant per fer-lo extensible a totes les àrees del Govern i de l'activitat política.

I juntament amb la participació ciutadana, en aquest número també dediquem un reportatge a les iniciatives legislatives populars, una altra eina a l'abast de la ciutadania per fer valer la seva veu en la política governamental. L'Associació Catalana d'Afectats de Fibromiàlgia va impulsar, amb el suport de 140.000 signatures autenticades, quan només se'n necessiten 50.000 perquè la cambra catalana admeti a tràmit una ILP, una reforma de l'atenció als malalts i malaltes de fibromiàlgia i de la síndrome de fatiga crònica. Aquesta iniciativa, tot i que es va acabar retirant, ha permès que es regulés l'atenció a tots els afectats i afectades per aquestes malalties cròniques a través d'una resolució de consens que recull molts dels continguts de la ILP que es va presentar.

La participació ciutadana i la iniciativa legislativa popular són, doncs, dues noves eines per fer política, per fer societat, per fer país. La ciutadania pot fer sentir la seva veu i el Govern pot escoltar-la i ho ha de fer. Aquesta interrelació no fa més que permetre dur a terme polítiques més adequades a les necessitats reals de la societat, a les necessitats de tots aquells a qui dirigim les nostres polítiques i, per tant, ens permet legislar atenent la veu del carrer, de tots aquells a qui, de fet, després s'aplicaran les polítiques derivades de la llei.

Fèlix Alonso

Director general de Relacions Institucionals

Balanç de l'activitat parlamentària del Govern

Roser Serra i Albert

Cap de l'Àrea d'Afers Parlamentaris Interdepartamentals
Direcció General de Relacions Institucionals

1. INTRODUCCIÓ. 2. FUNCIÓ LEGISLATIVA. 2.1. Lleis. 2.2. Decrets llei. 2.3. Decrets legislatius. 2.4. Projectes de llei. 3. FUNCIÓ D'IMPULS I DE CONTROL. 3.1. Iniciatives parlamentàries. 3.2. Sessions informatives de membres del Govern. 4. RELACIONS AMB EL SÍNDIC DE GREUGES. 5. CALENDARI DE SESSIONS PLENÀRIES DEL CINQUÈ PERÍODE.

1. Introducció

En els primers quatre períodes de sessions¹ de la legislatura el Parlament ha aprovat 30 lleis, de les quals –a excepció d'una– totes han estat promogudes pel Govern. L'executiu ha incrementat la seva activitat legislativa en un 50% ja que, en total, ha promogut 42 projectes de llei, mentre que en el mateix període de la legislatura anterior, la setena, en va promoure 28.

A banda, el Govern ha continuat incrementant les garanties de control parlamentari amb la tramitació de respostes de més de 14.000 preguntes parlamentàries des de l'inici de la legislatura. Pel que fa a les preguntes escrites, n'ha respost un 55% més que en el mateix període de la setena legislatura.

El Govern també ha tingut una marcada presència a la cambra en les diferents sessions informatives i per respondre oralment un nombre cada vegada més creixent de preguntes davant de les comissions especialitzades. Les matèries que han sobresortit en l'activitat del control parlamentari i el control i l'impuls de l'acció política han estat variades, però destaquen especialment el desplegament de l'Estatut; la política en matèria d'aigua; les polítiques en matèria de dependència; la crisi econòmica i el sistema de finançament per a Catalunya.

1. La legislatura va iniciar-se l'1 de novembre de 2007. El primer període de sessions va ser de l'1 de novembre al 31 de desembre de 2006; el segon període de sessions, del 15 de gener al 31 de juliol de 2007; el tercer període de sessions, de l'1 de setembre al 30 d'octubre de 2007; i el quart, del 15 de gener al 31 de juliol de 2008. El període que s'analitza en el balanç comprèn el quart període i el període entre sessions (de l'1 al 31 d'agost).

2. Funció legislativa

En l'àmbit estadístic, la majoria de lleis que resulten finalment aprovades per la cambra tenen l'origen en un projecte de llei. En aquest apartat, es comenten, per tant, els projectes de llei impulsats pel Govern i les lleis que finalment han estat aprovades per la cambra, si bé també es fa esment als casos d'especialitat de la funció legislativa que impliquen actuació destacada del Govern, d'acord amb l'art. 63 de l'EAC. Ens referim a la delegació en el Govern de la potestat legislativa que li permet dictar normes amb rang de llei: els decrets llei i els decrets legislatius. Aquesta delegació legislativa s'ha d'entendre com una forma de col·laboració entre el Parlament i el Govern i, precisament, durant el quart període de sessions, el Govern ha aprovat un decret llei i tres decrets legislatius.

2.1. Lleis

En el quart període de sessions s'han aprovat 12 lleis, totes amb origen en un projecte de llei del Govern.

Lleis aprovades a principi de 2008 (15 gener-31 juliol de 2008)

LLEI	APROVACIÓ	CONTINGUT
Llei 1/2008, de 20 de febrer, de contractes de conreu (DOGC 5082, 3.03.2008)	Sessió plenària de 6.02.2008 Aprovada per 70 vots a favor (PSC-CpC, ERC, ICV-EUiA i Grup Mixt) i 59 vots en contra (CiU i PPC)	Té per objectiu garantir la preservació de l'actual sòl agrícola i el seu bon ús, i alhora vol garantir l'estabilitat i la millora de les explotacions agràries existents. Regula els contractes de conreu i comprèn els contractes d'arrendament rústic i de parceria i, en general, tots els contractes pels quals se cedeix l'aprofitament agrícola, ramader o forestal d'una finca rústica i que poden incloure una explotació agrària, entesa com un conjunt de béns i drets que formen una unitat econòmica.
Llei 2/2008, d'11 d'abril, de modificació de la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra (DOGC 5114, 18.04.2008)	Sessió plenària de 2.04.2008 Aprovada per 86 vots a favor (PSC-CpC, ERC, PPC, ICV-EUiA i Grup Mixt) i 46 abstencions (CiU)	Modifica el règim actual que afecta les persones facultatives i tècniques que integren el cos de Mossos, com a personal de suport a la funció policial, mitjançant la creació de dues noves categories: la facultativa i la tècnica.
Llei 3/2008, de 23 d'abril, de l'exercici de les professions de l'esport (DOGC 5123, 2.05.2008)	Sessió plenària de 16.04.2008 Aprovada per 130 vots a favor	Determina quines són les titulacions necessàries per a cadascuna de les professions esportives i regula els aspectes bàsics de l'exercici d'algunes d'aquestes professions per garantir la qualitat dels serveis esportius i la protecció de la salut dels practicants.

LLEI	APROVACIÓ	CONTINGUT
Llei 4/2008, de 24 d'abril, per la qual s'aprova el llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques (DOGC 5170, 10.08.2008)	Sessió plenària de 16.04.2008 Aprovada per 129 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC, PPC i ICV-EUiA) i 3 en contra (Grup Mixt)	Refon, sistematitza i harmonitza la legislació catalana en matèria d'associacions i fundacions i, alhora, actualitza aspectes determinats per establir l'estatut bàsic de la persona jurídica en dret civil català, per mitjà d'una tècnica oberta i flexible que en facilita l'actualització permanent.
Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista (DOGC 5123, 02.05.2008)	Sessió plenària de 16.04.2008 Aprovada per 132 vots a favor	Regula les actuacions contra la violència masclista, i destaca especialment perquè aborda de manera integral totes les formes d'exercir aquesta violència i tots els àmbits en què es pot produir. Alhora, dóna molta importància a la prevenció i subratlla les mesures de sensibilització, prevenció i detecció precoç com a principis fonamentals per a l'eradicació d'aquest greu problema social. També regula la xarxa d'atenció a les dones en situacions de violència masclista i en defineix cada servei, les funcions que ha de desenvolupar, l'administració que en té la competència i les beneficiàries.
Llei 6/2008, de 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (DOGC 5135, 21.05.2008)	Sessió plenària de 7.05.2008 Aprovada per 68 vots a favor (PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA) i 64 vots en contra (CiU, PPC i Grup Mixt)	Crea el Consell de la Cultura i de les Arts de Catalunya com a col·laborador de la definició de la política cultural de l'executiu per donar pas a un model de gestió cultural amb més participació dels creadors.
Llei 7/2008, de 5 de juny, de modificació de la Llei 16/2007, de 21 de desembre, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008 (DOGC 5151, 12.06.08)	Sessió plenària de 4.06.2008 Aprovada per unanimitat	Modifica els pressupostos de la Generalitat per al 2008.
Llei 8/2008, de 10 de juliol, de finançament d'infraestructures de gestió de residus i dels cànons sobre la disposició del rebuig de residus (DOGC 5175, 17.07.2008)	Sessió plenària de 2.07.2008 Aprovada per 72 vots a favor (PSC-ERC, ICV-EUiA i Grup Mixt) i 58 en contra (CiU i PPC)	El propòsit és fomentar les bones pràctiques en la gestió dels residus per afavorir-ne la prevenció i la recuperació. Per aquest motiu, els cànons no s'adreçaran a inversió, sinó que es retornaran als municipis en funció de la recollida selectiva que duguin a terme. D'aquesta manera, el municipi que faci més recollida selectiva dels residus recuperarà més cànon econòmic.
Llei 9/2008, de 10 de juliol, de modificació de la Llei 6/1993, de 15 de juliol, reguladora dels residus (DOGC 5175, de 17.07.2008)	Sessió plenària de 2.07.2008 Aprovada per unanimitat (129 vots a favor)	Modifica diversos articles de la Llei reguladora dels residus de 1993. A més de l'adaptació de la normativa a les disposicions europees, la novetat principal és la creació del Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals, que ha de permetre planificar les instal·lacions al territori i fixar criteris de localització precisos per a instal·lacions de residus. Es prioritza la recuperació material de residus davant del principi de proximitat i suficiència. Així mateix, es crea el Consell per a la Prevenció i la Gestió dels Residus com a òrgan assessor, per fer possible la participació de la societat en el debat públic i la creació un marc d'acord i de consens.

LLEI	APROVACIÓ	CONTINGUT
Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions (DOGC 5175, 17.07.2008)	Sessió plenària de 18.06.2008 Aprovada per unanimitat	Aporta una regulació nova en el dret de successions, tot i que manté els principis bàsics del dret català. Entre les novetats hi ha la relativa a l'impediment que un cònjuge maltractador pugui heretar. També protegeix els drets dels vidus i de les vídues.
Llei 11/2008, de 31 de juliol, de modificació de la Llei 7/1993, de 30 de setembre, de carreteres (DOGC 5791, 8.08.2008)	Sessió plenària de 16.07.2008 Aprovada per 80 vots a favor (PSC-CpC, ERC, PPC i ICV-EUiA) i 49 en contra (CiU i Grup Mixt)	Atorga la gestió de la xarxa viària local a les diputacions, mentre que atribueix a la Generalitat la titularitat de la xarxa bàsica i la comarcal. El nou document limita la instal·lació de publicitat als trams de travessera urbana, per millorar la seguretat i garantir la preservació del paisatge.
Llei 12/2008, de 31 de juliol, de seguretat industrial (DOGC 5791, 8.08.2008)	Sessió plenària de 16.07.2008 Aprovada per 112 vots a favor (CiU, PSC-CpC, ERC i ICV-EUiA), 13 en contra (PPC) i 3 abstencions (Grup Mixt)	Incrementa la qualitat dels serveis d'inspecció i dóna més capacitat d'elecció als usuaris. El text regula la seguretat dels productes industrials, d'instal·lacions elèctriques, de vehicles, de petrolíferes, d'aparells de gas i de calefacció, entre d'altres.

2.2. Decrets llei

El Govern ha aprovat el Decret llei de mesures urgents en matèria fiscal i financera,² amb el qual preveu tres actuacions per contrarestar la situació actual de l'economia catalana. Aquest Decret llei va entrar en vigor el 4 de juliol, i el 16 de juliol de 2008 va ser convalidat al Parlament. Es tracta del segon decret llei que ha dictat el Govern durant la vuitena legislatura fent ús de la possibilitat que li ofereix l'Estatut. El primer el va aprovar el 2007 per regular mesures urgents en matèria urbanística, i va ser convalidat per la cambra el 14 de novembre del mateix any.³

2.3. Decrets legislatius

El Govern ha aprovat tres decrets legislatius sobre les caixes d'estalvis de Catalunya;⁴ sobre protecció dels animals⁵ i sobre les taxes i els preus públics de la Generalitat de Catalunya.⁶

2.4. Projectes de llei

Actualment hi ha 16 projectes de llei aprovats pel Govern i presentats a la cambra que es troben en estadis de tramitació parlamentària diferent. En el primer estadi es troben els que han estat aprovats pel Govern i que l'executiu ha presentat a la cambra a fi d'iniciar-ne la tramitació parlamentària. En un segon estadi de tramitació es troben els projectes de llei que ja han passat el primer tràmit parlamentari, el debat de totalitat, i segueixen la tramitació. I, finalment, en el tercer, hi ha la resta de projectes, que es debaten primer a la comissió parlamentària corresponent a l'espera de ser aprovats en el debat final en el Ple.

Dels projectes de llei aprovats pel Govern el 2008 ja han esdevingut lleis. És el cas de dues lleis de modificació: la Llei 11/2008, de carreteres, i la Llei 7/2008, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008, que s'han aprovat a la recta final quart període.

2. Decret llei 1/2008, d'1 de juliol, de mesures urgents en matèria fiscal i financera (acordat pel Govern l'1.07.2008, i publicat en el DOGC 5165, de 3.07.2008), convalidat per la Resolució 286/VIII del Parlament de Catalunya (DOGC 5181, de 25.07.2008).

3. Decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística (acordat pel Govern el 16.10.2007, i publicat en el DOGC 4990, de 18.10.2007), convalidat per la Resolució 85/VIII del Parlament de Catalunya (DOGC 5017, de 27.11.2007).

4. Decret legislatiu 1/2008, d'11 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de caixes d'estalvis de Catalunya (DOGC 5091, 13.03.2008).

5. Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de protecció dels animals (DOGC 5113, 17.04.2008).

6. Decret legislatiu 3/2008, de 25 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de taxes i preus públics de la Generalitat de Catalunya (DOGC 5161, 27.06.2008).

**Projectes de llei aprovats pel govern durant el quart període
(del 15 de gener al 31 de juliol de 2008)**

TÍTOL (Núm. de tramitació parlamentària)	ACORD DE GOVERN	CONTINGUT BÀSIC
Projecte de llei de modificació de la Llei 7/1993, de 30 de setembre, de carreteres (200-00035/08)	8.01.2008	Llei 11/2008, de 31 de juliol, de modificació de la Llei 7/1993, de 30 de setembre, de carreteres, aprovada el 16.07.2008
Projecte de llei sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista (200-00037/08)	25.03.2008	Preveu que les exhumacions només es puguin dur a terme a petició dels familiars de les persones desaparegudes o d'entitats sense finalitat de lucre dedicades a la recerca o la recuperació de la memòria històrica.
Projecte de llei dels recursos contra la qualificació negativa dels títols o les clàusules concretes en matèria de dret català que s'hagin d'inscriure en un registre de la propietat, mercantil o de béns mobles de Catalunya (200-00036/08).	8.04.2008	Permet a la Generalitat assumir una competència establerta en l'article 147.2 de l'Estatut d'autonomia per resoldre els recursos interposats contra els registradors de la propietat a través de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia.
Projecte de llei de creació de l'Autoritat Catalana de la Competència (200-00038/08)	29.04.2008	Crea un nou òrgan autònom i independent que ha de permetre tenir una estructura més flexible i assumir les tasques de promoció de la competència i defensa de la competència.
Projecte de llei pel qual es modifiquen determinats preceptes de la Llei 16/2007, del 21 de desembre, de pressupostos de la Generalitat per al 2008 (200-00039/08)	14.05.2008	Llei 7/2008, de 5 de juny, de modificació de la Llei 16/2007, de 21 de desembre, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008, aprovada el 4.06.2008
Projecte de llei de mediació en l'àmbit del dret privat (200-00040/08)	27.05.2008	Introdueix la mediació civil per gestionar i solucionar conflictes sorgits en la convivència ciutadana, social i familiar per tal d'evitar la judicialització de determinats conflictes privats i reduir la càrrega dels òrgans judicials de Catalunya.
Projecte de llei de salut pública de Catalunya (200-00041/08)	10.06.2008	Incorpora les principals tendències internacionals en la vigilància de la salut pública, la promoció de la salut individual i col·lectiva, la prevenció de la malaltia i la protecció de la salut.
Projecte de llei de millora d'urbanitzacions amb dèficits urbanístics (200-00042/08)	25.06.2008	Ordena les urbanitzacions de Catalunya construïdes entre el 1956 i el 1981 que presenten algun tipus de dèficits d'infraestructures o serveis i les dota de serveis bàsics i d'infraestructures per millorar la qualitat de vida dels seus residents.
Projecte de llei d'educació de Catalunya (200-00043/08)	29.07.2008	Aposta per l'autonomia dels centres públics, crea els cossos docents propis de Catalunya, preveu mecanismes de coresponsabilització amb les administracions locals, crea la carta de compromís dels centres, permet blindar el model lingüístic i apostar pel trilingüisme i preveu un increment dels pressupostos, en vuit anys, de 1.500 milions d'euros.

TÍTOL (Núm. de tramitació parlamentària)	ACORD DE GOVERN	CONTINGUT BÀSIC
Projecte de Llei d'avaluació ambiental de plans i programes (200-00046/08)	22.07.2008	Integra els requeriments ambientals en els processos de tramitació de plans i programes que aproven la Generalitat, els ens locals i el Parlament de Catalunya i que poden tenir repercussions sobre el medi ambient.
Projecte de Llei de prevenció i seguretat en matèria d'incendis en establiments, activitats, infraestructures i edificis (200-00045/08)	26.08.2008	Garanteix l'adequada actuació dels bombers en cas de foc, perquè els accessos als edificis siguin correctes i hi hagi les possibilitats d'evacuació necessàries. La normativa s'ha d'aplicar abans d'iniciar unes obres, prèviament a la posada en marxa d'una instal·lació i preveu inspeccions a les que ja estan en ús.
Projecte de Llei de política industrial (200-00044/08)	26.08.2008	Regula l'actuació pública en relació amb l'activitat industrial i dels serveis relacionats amb la producció, i alinea la política industrial catalana amb l'europea. A més, preveu la creació d'una agència de suport a l'empresa catalana.

A les sessions plenàries d'aquests mesos, la cambra ha debatut de totalitat i ha votat sis projectes de Llei. Es tracta d'iniciatives que han superat el debat inicial en plenari i que es continuaran tramitant en la comissió parlamentària corresponent, per tornar més endavant al Ple i fer-ne el debat i la votació final, necessària per ser aprovats com a Llei. És el cas concret dels projectes de Llei per regular els centres de culte o de reunió amb fins religiosos; de la Presidència de la Generalitat i del Govern; per regulació de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA); dels recursos contra la qualificació negativa dels títols o les clàusules concretes en matèria de dret català que s'hagin d'inscriure en un registre de la propietat, mercantil; i per crear l'Autoritat Catalana de la Competència.

Juntament amb els nous projectes de Llei i els que just han passat el debat de totalitat, hi ha actualment altres projectes que són objecte de treball de les comissions parlamentàries i que properament tornaran al Ple per ser debatuts i aprovats, si escau, definitivament com a lleis. Es tracta de projectes tan destacats com el de creació de l'Oficina Antifrau o el de la Presidència de la Generalitat i del Govern.

A continuació s'explicita succintament el contingut dels 16 projectes de Llei en tràmit:

Projecte de Llei de creació de l'Oficina Antifrau de Catalunya (200-00023/08)

L'Oficina té per objectiu prevenir i investigar possibles casos de destinació o d'ús fraudulents de fons públics o de qualsevol aprofitament il·lícit. També preveu assessorar i recomanar sobre l'adopció de mesures contra la corrupció, les pràctiques fraudulentas i les conductes il·legals, i cooperar amb les autoritats competents per a la formació del seu

personal. S'adscriu al Parlament, que n'ha de garantir la independència i controlar-ne l'actuació.

Projecte de llei d'espectacles públics i activitats recreatives (200-00026/08)

La nova llei s'inspira en els principis de convivència (busca l'equilibri entre convivència i diversió, entre el dret a divertir-se i el dret a descansar), de seguretat (tant de les persones com dels establiments i les activitats recreatives), i de qualitat i sostenibilitat de les activitats i dels locals. Respon a la necessitat d'una nova normativa d'espectacles a causa de la profunda transformació que ha experimentat la pràctica social de l'oci i dels espectacles des que es va promulgar la llei en vigor actualment, fa 17 anys.

Projecte de llei en matèria de garantia i qualitat del subministrament elèctric (200-00030/08)

Té per objectiu adoptar les mesures necessàries per garantir el servei davant el creixement de la demanda i les insuficiències que ha mostrat la xarxa, incrementar la protecció dels usuaris i els consumidors, i adaptar la legislació catalana al nou marc jurídic del sector.

Projecte de llei sobre els centres de culte o de reunió amb fins religiosos (200-00031/08)

Pretén garantir l'exercici real i efectiu del dret de llibertat de culte. Estableix l'obligatorietat de preveure en els plans d'ordenació urbanística municipal sòls on s'admetin els usos de caràcter religiós.

Projecte de llei de la Presidència de la Generalitat i del Govern (200-00032/08)

Preveu i regula la figura del vicepresident del Govern, que podrà nomenar viceconsellers juntament amb el president de la Generalitat. Fixa la participació del Govern en els processos per designar membres del TC i el CGPJ. També queden regulades la figura del cap de l'oposició i les atribucions del Govern en funcions, entre altres qüestions.

Projecte de llei de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (200-00033/08)

Aposta per professionalitzar la direcció i augmentar la implicació de la societat en l'orientació de l'Institut. La sostenibilitat i la seguretat alimentària es fixen com a nous objectius estratègics.

3. Funció d'impuls i de control

3.1. Iniciatives parlamentàries

El Parlament, a més de la tasca de legislador, també controla i impulsa l'acció política i de govern per mitjà de recursos reglamentaris que operen al marge dels procediments legislatius. Es tracta d'una funció principal de la cambra perquè legitima l'acció del Govern. Per acomplir aquesta funció essencial des de paràmetres polítics, la institució parlamentària disposa d'un conjunt d'instruments que garanteixen l'equilibri i la col·laboració necessària entre tots dos poders. Des del gener fins al juliol de 2008 s'han tramitat prop de 7.000 iniciatives parlamentàries destinades al control polític.

Iniciatives parlamentàries d'impuls i control al Govern tramitades durant el quart període de sessions (del 15 de gener al 31 de juliol de 2008)

Proposicions de llei	19	0,28%
Propostes de resolució	618	9,12%
Resolucions	174	2,56%
Interpel·lacions	58	0,86%
Mocions	17	0,25%
Preguntes amb resposta escrita	5042	74,40%
Preguntes orals al president en el Ple	72	1,06%
Preguntes orals al Govern en el Ple	76	1,12%
Preguntes orals al Govern en comissió (presentades)	552	8,15%
Sol·licituds d'informació i documentació	130	1,92%
Sessions informatives	19	0,28%
TOTAL	6.777	100%

Font: Direcció General de Relacions Institucionals.

En els dotze de plens que han tingut lloc al llarg del quart període de sessions, a més de les 12 lleis aprovades, s'han formulat 72 preguntes orals al president de la Generalitat, 76 als consellers i 56 interpel·lacions al Govern, amb el resultat de 17 mocions aprovades.

En conjunt, les matèries que han sobresortit en l'activitat de control parlamentari i control i impuls de l'acció política –a través de les mocions i les resolucions– han versat sobre: les polítiques en matèria de dependència; la política en matèria d'aigua; la situació i l'evolució del mercat de treball i la situació econòmica; les balances fiscals i la negociació del nou sistema de finançament. Altres assumptes tractats han estat el desplegament de l'Estatut i l'ajornament de les reunions de la Comissió de Transferències i de la Comissió Bilateral amb l'Estat.

Entre les resolucions aprovades, destaca especialment la Resolució sobre l'atenció a les persones afectades per la malaltia de la fibromiàlgia i la fatiga crònica, aprovada el 21 de maig,⁷ que reconeix el seu impacte social i econòmic i estableix l'obligació del sistema públic a respondre-hi amb un bon diagnòstic diferencial i un bon tractament per racionalitzar i millorar l'assistència de les persones afectades i, per consegüent, obliga el Govern a posar en marxa diverses mesures per fer els diagnòstics i establir polítiques de prevenció. La Resolució, consensuada i presentada per tots els grups parlamentaris, s'inspira en la iniciativa legislativa popular (ILP) i impulsada per les associacions d'afectats per aquestes malalties que va aconseguir més de 130.000 signatures de suport, però que finalment, va ser retirada per la comissió promotora.

Entre les mocions, destaquen les aprovades sobre les polítiques en matèria de dependència⁸ i sobre la política en matèria d'aigua.⁹ També sobresurt l'aprovada per unanimitat per posar en funcionament l'Oficina Pressupostària del Parlament,¹⁰ que s'encarrega de fer el seguiment i el control de l'execució dels pressupostos de la Generalitat. Previst en el Reglament del Parlament, la institució depèn directament del president de la cambra, està al servei dels grups parlamentaris, els diputats i els òrgans de la cambra i té entre les seves funcions la d'assessorar tècnicament sobre l'aprovació, l'estat d'execució i la liquidació dels pressupostos de la Generalitat, les seves entitats autònomes i les seves empreses. La moció, a banda de crear la nova Oficina, també insta el Govern "a continuar millorant la transparència en la publicació d'informació sobre les finances públiques, a través de l'elaboració i aprovació d'un calendari de difusió i informació de les dades relatives a l'execució de les finances de la Generalitat".

La sequera ha estat el motiu central de diferents debats. En aquest sentit, com a resultat de les dues mocions, el Govern ha constituït la Taula Nacional de la Sequera i, un cop superat l'episodi de sequera, la Taula de l'Aigua, per al "diàleg i la concertació dels criteris que cal aplicar en la planificació i la gestió del cicle de l'aigua i de la política hidràulica a mitjà i llarg termini, partint dels criteris de sostenibilitat ambiental, reequilibri territorial, cohesió social i participació, derivats de l'aplicació de la directiva marc de l'aigua a Catalunya". Ambdues estan integrades per representants dels grups parlamentaris, els agents socials, territorials, acadèmics, científics i conservacionistes més representatius.

7. Resolució 203/VIII del Parlament de Catalunya, sobre l'atenció a la fibromiàlgia i la síndrome de la fatiga crònica (BOPC 269, 26.05.2008, pàg. 13).

8. Moció 29/VIII del Parlament de Catalunya, sobre les polítiques en matèria de dependència (BOPC 269, 26.05.2008, pàg. 15).

9. Moció 30/VIII del Parlament de Catalunya, sobre la política en matèria d'aigua (BOPC 269, 26.05.2008, pàg. 15).

10. Moció 31/VIII del Parlament de Catalunya, sobre l'Oficina Pressupostària del Parlament i la difusió d'informació sobre les finances de la Generalitat (BOPC 269, 26.05.2008, pàg. 16).

La lluita contra la sequera ha estat el motiu central de gran part dels debats del quart període de sessions. Vista de la façana del Parlament, amb l'estàtua d'*El desconsol*, sense aigua.
Foto: Parlament de Catalunya.

Altres mocions aprovades durant aquest període que cal destacar són: sobre polítiques en matèria de dependència, política d'immigració, política econòmica i fiscal, la situació econòmica, o sobre el traçat del tros d'alta velocitat per Barcelona.

En global, les preguntes al president de la Generalitat han versat sobre diferents temes, però entre els més destacats hi ha la negociació del nou sistema de finançament de Catalunya, la sequera i la política de l'aigua del Govern, el desplegament de l'Estatut i la política d'educació.

El nou sistema de finançament de Catalunya també ha centrat part de les iniciatives de control al Govern

3.2. Sessions informatives de membres del Govern

Han tingut lloc 19 sessions informatives de membres del Govern per tractar temes com ara: el desplegament de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, el Pla anual de cooperació de 2008, la banda ampla rural, les polítiques en matèria d'emancipació de joves, o la seguretat i les detencions dutes a terme a Barcelona el 19 del mes de gener passat.

També cal recordar que el president de la Generalitat, José Montilla, va comparèixer abans de la parada estiuenca en la sessió plenària del 16 de juliol, per informar sobre el capteniment del Govern davant la situació econòmica. En aquest sentit, va anunciar les mesures que preveu aplicar el Govern per fer contenció de la despesa. Finalment, el president de la Generalitat també es va referir a l'aprofundiment de l'autogovern com una eina important per encarar la situació econòmica actual.

4. Relacions amb el Síndic de Greuges

Tot i que el Síndic de Greuges no és una institució d'impuls i de control de l'acció de govern, en el sentit de la funció que exerceix la cambra, en els darrers anys s'ha detectat que tant els diputats com els grups parlamentaris tendeixen a utilitzar els informes del Síndic quan impulsen i controlen l'acció del Govern. Aquest fet s'explica bàsicament per dos motius: perquè la funció de la institució del Síndic és vetllar pel bon funcionament de l'Administració de la Generalitat i actuar de supervisor i col·laborador de l'Administració catalana, amb l'objectiu d'ajudar a millorar-ne el funcionament; i, en segon lloc, perquè tots els informes que elabora la institució són presentats i debatuts a la cambra.

El 2008 el Síndic ha presentat a la cambra l'informe anual corresponent al 2007 i dos informes extraordinaris sobre la segregació escolar a Catalunya i sobre la gestió municipal de l'empadronament dels immigrants. En aquest sentit, cal recordar que els informes extraordinaris són monogràfics de temàtiques concretes sobre els quals el Síndic ha dedicat un estudi, ha analitzat l'actuació de l'Administració i n'ha emès unes conclusions, que van acompanyades de recomanacions per a l'Administració. Tot i que el seu debat parlamentari transcendeix menys que el de l'informe anual –que tracta en conjunt de l'actuació de l'Administració–, també resulten interessants perquè permeten a la cambra avalar suggeriments per a la millora de l'Administració.

5. Calendari de sessions plenàries del cinquè període

El calendari indicatiu de sessions plenàries per al cinquè període de sessions (setembre-desembre de 2008) va ser acordat per la Mesa del Parlament el 30 d'abril.¹¹

Calendari de sessions plenàries del cinquè període (setembre-desembre 2008)

SETEMBRE							OCTUBRE							NOVEMBRE							DESEMBRE						
DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23	22	23	24	25	26	27	28
29	30						27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	30	29	30	31				

11. Acord de la Mesa del Parlament de 30.04.2008 (BOPC 256, de 5.05.2008).

Novetat legislativa

Llei 6/2008, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts

Judit Sans i Nadal

Cap de Relacions Institucionals del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació

El Consell de la Cultura i de les Arts és una vella reivindicació del sector cultural català. L'aprovació de la Llei 6/2008, de 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, constitueix una fita històrica, fruit d'un llarg procés de debat i consens amb el sector. Precisament, ha estat el primer projecte de llei en l'àmbit cultural aprovat pel Govern i tramès pel conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació al Parlament.

El procés d'elaboració d'aquesta llei ha estat llarg, es va iniciar l'any 2003, quan el Govern va incloure en el seu programa la constitució d'un consell de les arts i va encarregar al senyor Josep Maria Bricall l'estudi i la redacció del document de bases. No serà fins al desembre de 2006, però, que el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació portarà la llei al Parlament perquè n'iniciï el tràmit.

El Consell és un gran instrument al servei dels creadors per tal que aquests puguin coparticipar en la concreció de les polítiques culturals

El model ha estat l'Arts Council, fundat el 1945 al Regne Unit i que també ha servit d'exemple a l'hora de crear altres consells d'altres països, com els Estats Units, Holanda i Finlàndia. Per tant, un consell de les arts no és una cosa nova i menys al nostre país, com exposa en el preàmbul la llei, ja que a Catalunya hi ha una llarga

tradicció de consells que incorporen professionals de la cultura en representació de la societat civil, com és el cas del Consell Assessor del Patrimoni Cultural.

El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació considerem el Consell un gran instrument al servei dels creadors per tal que aquests puguin coparticipar en la concreció de les polítiques culturals.

Com a elements cabdals de la llei, destaquem que el Consell decideix la destinació dels fons que el Govern reserva per a la promoció i el foment de la creació artística i cultural, participa en la definició de les línies estratègiques i els objectius nacionals culturals i concedeix els Premis Nacionals de Cultura de la Generalitat. A més, el Consell treballa

El conseller Joan Manuel Tresserras i representants del món de la cultura i de les arts el dia de l'aprovació de la Llei.
Foto: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

per afavorir el diàleg amb els sectors culturals i estableix vincles amb els òrgans assessors i de participació sectorial del Departament de Cultura. També elabora l'informe anual sobre l'estat de la cultura catalana, informa el Govern sobre l'ensenyament de les professions vinculades a la cultura i, preceptivament, sobre els avantprojectes de llei que incideixin en política cultural o artística i sobre el nomenament dels responsables dels equipaments culturals que correspongui al Govern.

Així mateix, i per assegurar-ne la independència, els onze membres que integren el Plenari del Consell de la Cultura i de les Arts són proposats pel president de la Generalitat i nomenats pel Parlament de Catalunya. El Plenari, l'òrgan superior del Consell amb les màximes facultats de direcció de les seves activitats, està format per persones amb experiència i reconegut prestigi en l'àmbit cultural, que els representants dels sectors culturals hauran tingut la possibilitat de proposar.

El president o presidenta del Consell, que també ho és del Plenari, és nomenat o nomenada pel president de la Generalitat. El Consell també té una Vicepresidència, escollida pel Plenari

entre els seus membres; una Direcció del Consell, nomenada pel Govern, i una Comissió d'Ajuts, l'òrgan col·legiat encarregat de decidir la concessió dels ajuts del Consell.

El nou organisme s'adscriu al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, amb el qual estableix relació a través del contracte programa, que hi ha d'incloure els objectius anuals, la previsió de resultats i els instruments de seguiment de la seva activitat. El Consell es dota anualment d'un fons de promoció i foment a la creació artística i cultural, atribuït pel Govern a través del pressupost del mateix Departament.

El Consell de les Arts ha de permetre millorar les polítiques públiques i fer-les més democràtiques. És una eina per dur a terme autèntiques polítiques nacionals de cultura

El Consell millora la participació i la representació dels creadors, així com la seva coordinació. A més, és molt positiu que els diferents sectors culturals puguin gestionar uns recursos públics amb autonomia del Govern. Com va destacar el conseller en el debat de l'aprovació de la Llei, "el Consell de

les Arts ha de permetre millorar les polítiques públiques i fer-les més democràtiques. Volem dur a terme autèntiques polítiques nacionals de cultura".

Les lleis de residus: Garantia de recollida selectiva a tots els municipis de Catalunya

Conxita Sánchez Medina

Cap de Relacions Institucionals del Departament de Medi Ambient i Habitatge

El 2 de juliol de 2008 el Parlament de Catalunya va aprovar dues iniciatives legislatives del Departament de Medi Ambient i Habitatge. Una és la llei de modificació de la Llei 6/93, reguladora de residus, i l'altra, la Llei de finançament de les infraestructures de gestió de residus i dels cànons sobre la deposició de rebuigs dels residus. La principal característica de la primera és garantir per primera vegada la recollida selectiva de tots els residus als municipis catalans, independentment del seu nombre d'habitants. El tret definitori de la segona és que regula l'obligació de la Generalitat de Catalunya de finançar les infraestructures de gestió de residus municipals, i revisa la cooperació econòmica entre el Govern i els ens locals.

Ambdós textos han seguit un procés ampli d'informació, de participació i de consens amb els diferents sectors del món local, i dels àmbits social, tècnic i econòmic. Així mateix, han disposat del treball de tots els grups al llarg de la tramitació parlamentària, la qual cosa permet tenir dos textos legislatius millorats.

El contingut de les noves lleis incideix en l'optimització de la gestió dels residus municipals tot aplicant un model més sostenible, i s'adequa als principis de la política europea posant l'èmfasi en la prevenció, la reutilització i la recuperació tant material com energètica prèvia al tractament final dels residus. Permet, doncs, l'aplicació d'un nou model més sostenible, en què el residu esdevé recurs i adquireix rellevància.

Aquestes noves lleis incideixen en l'optimització de la gestió dels residus municipals tot aplicant un model més sostenible i posen èmfasi en la prevenció, la reutilització i la recuperació

Llei reguladora de residus

Cal destacar que la llei de modificació de la Llei 6/1993, reguladora dels residus, es va aprovar per unanimitat. La novetat bàsica és que per primera vegada es garanteix per llei la recollida selectiva de tots els residus als municipis catalans, independentment del seu nombre d'habitants, i l'obligatorietat dels ens locals de consignar en els pressupostos les partides necessàries per realitzar la recollida selectiva de la matèria orgànica.

S'hi regulen aspectes com:

- Tots els ajuntaments que no facin la recollida selectiva de matèria orgànica han de presentar abans d'un any a l'Agència de Residus de Catalunya la planificació d'aquesta recollida.
- Es crea el Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals (PTSRM). Aquesta eina racionalitza la planificació al territori de les infraestructures de tractament, en funció de les necessitats existents.
- S'exigeix l'avaluació ambiental dels programes de gestió de residus, tant municipals com industrials i de la construcció. Es preveu que els programes i el Pla territorial d'infraestructures s'aprovin mitjançant decret de govern.
- S'estableix que es compensarà els ajuntaments, consells comarcals i ens locals que tinguin al seu territori plantes de residus especials declarades servei públic, i plantes de tractament i de deposició de rebuigs dels residus municipals previstes en el Pla territorial.
- Es garanteix el tractament dels residus que no es recullen de manera separada, i es dóna prioritat a la recuperació material, un aspecte clau del model de gestió de residus de Catalunya.

Dipòsit controlat de residus embalats de Cerdanyola de Argüera Elena).

Foto: Agència de Residus de Catalunya.

- Es regula la responsabilitat en la recuperació d'un sòl contaminat.
- Es determina que el Govern pot declarar servei públic el tractament de qualsevol categoria de residus, si hi ha exigències legals o tècniques o si no està garantit per la iniciativa privada.

A més per potenciar la participació ciutadana, es regula el Consell per a la Prevenció i la Gestió de Residus de Catalunya com a òrgan de participació ciutadana, que col·labora en la presa de decisions. També està garantida la participació dels ens locals en la vigilància i el control de les instal·lacions de gestió de residus situades en el seu territori, així com la participació social –mitjançant comissions de seguiment– en les instal·lacions d'interès general i estratègic.

Per primera vegada es garanteix per llei la recollida selectiva de tots els residus als municipis catalans

Finalment es modifica l'estructura de l'Agència de Residus Catalana (ARC), en el sentit que es crea la figura del/de la director/a de l'ARC i també es modifica la composició del Consell de Direcció per donar una participació més àmplia dels diferents sectors (Administració, econòmic, tècnic i social).

La Llei de finançament de les infraestructures de gestió de residus i dels cànon sobre deposició de rebuigs dels residus

Aquesta Llei, que es va aprovar per majoria, regula l'obligació de la Generalitat de Catalunya de finançar les infraestructures de gestió de residus municipals i revisa així la cooperació econòmica entre la Generalitat i els ens locals, que assumeixen les despeses d'explotació d'aquestes instal·lacions.

També s'estableixen noves figures tributàries (els cànon), que sempre retornen als municipis i que no han de suposar un increment de la taxa d'escombraries. La destinació d'aquests cànon és que s'inverteixin en el foment de la recollida selectiva de residus. El seu principal objectiu és modificar les conductes de gestió de residus que actualment encara van a deposició.

Dels recursos obtinguts d'aquests cànon, com a mínim el 50% s'ha d'invertir a tractar la matèria orgànica recollida selectivament. Això inclou tractaments que redueixin la quantitat de restes de menjar que continguin les altres escombraries. El 50% dels altres recursos s'ha d'invertir en la recollida selectiva en origen de matèria orgànica, en la recollida selectiva i reciclatge d'altres residus, en altres formes de recuperació material i en campanyes de sensibilització ambiental.

S'estableixen noves figures tributàries, els cànon, que sempre retornen als municipis i que no han de suposar un increment de la taxa d'escombraries

Planta fracció orgànica a Granollers (Valles Oriental). Foto: Agència de Residus de Catalunya.

S'amplia l'objecte de regulació del cànon i es fa extensiu a residus municipals destinats a la incineració (per a la qual cosa es preveuen 5 €/tona) i a residus de la construcció destinats a dipòsit controlat (per a la qual cosa es preveuen 3 €/tona), i entraria en vigor l'any 2009.

- Es manté el cànon de 10 €/tona per a residus municipals destinats a dipòsit controlat. Únic cànon en vigor actualment.
- Es creen dos cànons específics per a la incineració i per a la deposició controlada de residus municipals quan es donin les circumstàncies següents: en el supòsit que al cap d'un any de l'entrada en vigor de la modificació de la Llei 6/1993 els municipis no recullin separadament la matèria orgànica i disposin de plantes concretes de tractament. Entraria en vigor l'any 2010.
- Els residus de la construcció queden exempts d'aquest cànon, sempre que el tractament es faci mitjançant un pla de reciclatge que compleixi els requisits mínims fixats pel Govern de la Generalitat.

Els nous tipus de cànon han de contribuir a disminuir el desequilibri existent entre els municipis que han desplegat la recollida selectiva de la fracció orgànica i els municipis que no ho han fet. Aquestes figures tributàries es preveu que contribueixin a incentivar un comportament més respectuós amb el medi ambient i a afavorir el desenvolupament de mesures de minimització i de valorització material dels residus.

En les societats avançades com la nostra es considera que la reducció de la generació de residus i el seu màxim aprofitament són factors essencials. És per això que l'adaptació i la modificació d'aquests textos legislatius constitueixen una peça clau en la legislació catalana de residus. Tal com va dir en la seva intervenció davant el Ple Francesc Baltasar, conseller de Medi Ambient i Habitatge, aquestes lleis "representen un salt qualitatiu i d'avanç en un tema substancial".

Els cànon incentivaran un comportament més respectuós amb el medi ambient i afavoriran el desenvolupament de mesures de minimització i de valorització material dels residus

Un tast de l'edat d'or del dret civil català

Montserrat Tura

Consellera de Justícia

El caràcter propi del dret civil de Catalunya, la base històrica del qual és un dels elements essencials del nostre patrimoni, ha estat reconegut modernament en els estatuts d'autonomia de la Segona República i en els de l'etapa de la nostra democràcia. El marc legal de la Constitució de 1978 ha possibilitat el que es comença a denominar "l'edat d'or del dret civil català" a causa de la proliferació de projectes legislatius en aquest camp, que permeten vaticinar la consolidació d'aquesta important manifestació cultural amb vista al segle XXI. Dret civil propi i llengua pròpia constitueixen dos pilars del fet diferencial de Catalunya, com ja assenyalava al segle XIX Prat de la Riba, quan des de la Mancomunitat es va parlar de la necessitat de recopilar el nostre dret per inserir-lo en el procés de codificació que configura encara ara el nostre actual sistema jurídic.

L'article 5 de l'Estatut d'autonomia de 2006 inclou entre els fonaments de l'autogovern, al costat dels drets històrics i la llengua, el dret civil propi, que l'article 129 recull com a competència exclusiva de la Generalitat, i inclou en aquesta exclusivitat el sistema de fonts, amb l'única limitació de les normes generals sobre l'aplicació del dret, les formes de matrimoni i les bases del dret d'obligacions contractuals. A partir d'aquí, i amb el reconeixement que el Tribunal Constitucional ha reiterat a la competència del desenvolupament orgànic i l'actualització de les nostres institucions històriques, s'està completant una tasca que oferirà a les generacions futures els instruments necessaris i útils per a la regulació de les relacions socials privades i més comunes dels ciutadans del nostre país.

La Llei 29/2002 va plasmar en el text legal l'opció del Parlament de Catalunya per la codificació del nostre dret civil. Fins llavors el desenvolupament durant l'època democràtica de la Compilació de 1960 s'havia fet a través de lleis especials que havien assolit un nivell de complexitat elevat, pel grau de dificultat en la identificació de les fonts legals. Aquesta dispersió legislativa impedia també que els ciutadans identifiquessin l'ordenament jurídic català amb una norma única, sistemàticament estructurada i receptora de totes les normes de dret civil, i afavoria, per contra, la imatge de dret especial, de dret foral i, en definitiva, de regulació peculiar respecte de la llei estatal que corresponia al Codi civil espanyol.

El procés de codificació, com és sabut, es va desenvolupar a l'Europa continental en el segle XIX com a conseqüència dels ideals de llibertat i d'igualtat davant de la llei, i de seguretat jurídica de la Il·lustració, i l'impuls legislatiu propi del període napoleònic. A Espanya la codificació del dret civil va resultar especialment complicada, entre altres motius, a causa de la dispersió de les tradicions jurídiques derivada dels diversos regnes

que agrupava la corona, junt amb la preexistència de compilacions antigues i noves. L'existència d'institucions jurídiques forals, regionals i locals molt fragmentades i diverses va fer que no fos fins al 1889 que no es promulgues el Codi civil i que es rebutgés un gran nombre de projectes anteriors. Aquest primer codi comú per a tot el regne contenia la previsió que es recollissin en forma d'apèndixs els drets llavors anomenats forals. De manera que, durant gairebé un segle, l'objectiu fonamental es va limitar a lluitar contra la tendència uniformista estatal, per aconseguir el reconeixement de determinades peculiaritats del dret civil derivades de la tradició catalana.

L'excessiva fragmentació de l'ordenament jurídic català ha donat lloc a la nova orientació recomanada per l'Observatori de Dret Civil, creat pel Decret 13/2000, d'elaboració d'un text unitari comprensiu de tot el dret privat català vigent. Des de llavors, la política del Departament de Justícia en aquest àmbit s'ha focalitzat en el projecte de codificació, és a dir, d'inclusió, en un text únic, de totes les matèries que són objecte de regulació o ho poden ser en el marc de la Constitució i l'Estatut d'autonomia.

Des del 29 de desembre de 2002, data en la qual es va aprovar el llibre I del Codi civil de Catalunya, la tasca feta ha estat important. En la legislatura passada es va aprovar el llibre V, dels drets reals, que és una mostra del que pot aportar la tasca legislativa del Parlament a la modernització de les institucions jurídiques històriques. Durant aquesta legislatura, ja han estat promulgats el llibre III, sobre les associacions i fundacions, i el llibre IV, que ha actualitzat el dret de successions de Catalunya. Ara es treballa en el llibre II, que serà presentat al Parlament a la tardor del 2008, i el llibre VI, que està essent objecte d'elaboració i que esperem que s'acabi durant l'any 2009.

Els articles sobre els llibres del Codi civil aprovats que publica aquest número d'*Activitat Parlamentària* suposen un tast de dret que serveix per mostrar-nos el moll de l'os dels drets històrics que identifiquen Catalunya. Val a dir que darrere la modernització del Codi civil no només hi ha la voluntat i la determinació del Govern en aquesta fita, hi ha també un plus de democràcia, ja que aquesta tasca modernitzadora s'ha entomat amb l'esforç d'un extens i divers grup de juristes catalans. Però encara més, hi ha el treball intens dels diputats i diputades de tots els grups parlamentaris que han cercat vies de diàleg per fer possible el màxim consens en una matèria tan cabdal com la que ens ocupa. En definitiva, els articles que els presento són un tast de l'edat d'or del dret civil català.

El Codi civil de Catalunya¹

Les competències legislatives – el procés de codificació

M^a del Carmen Gete-Alonso y Calera

Catedràtica de Dret Civil UAB

1. LA PLURALITAT D'ORDENAMENTS CIVILS. COMPETÈNCIES EN MATÈRIA CIVIL. 2. EL CODI CIVIL DE CATALUNYA

1. La pluralitat d'ordenaments civils. Competències en matèria civil²

Una de les peculiaritats de l'orde jurídic civil espanyol, que s'explica per la formació de l'actual Estat a partir de la unió dels distints regnes que el conformaven, és la coexistència dels diversos ordenaments jurídic civils de cadascun. Aquests es van mantenir durant la codificació civil espanyola i després d'aquesta (que s'esdevingué al segle XIX), malgrat la unificació política i legislativa fins a la CE de 1978. Juntament amb el Codi civil espanyol, que recollia el dret de Castella, aquelles regions que tenien dret civil propi van conservar-lo per mitjà de lleis estatals, les compilacions: Biscaia i Àlaba (1959), Catalunya (1960), les Balears (1961), Galícia (1963), Aragó (1967) i Navarra (1973).

A partir de la CE de 1978, que reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats que integren la nació espanyola (art. 2 CE), es consagra, en tant que plural, la composició complexa de l'ordenament civil, és a dir, la coexistència, en situació d'igualtat, dels ordenaments de les CA amb dret civil propi. A això s'afegeix que en les CA on existia dret civil amb anterioritat a la promulgació de la CE, se'ls ha atribuït la competència legislativa en matèria civil (art. 149.1.8 CE).

1. Revisió lingüística del català: Mònica Sumoy. Jurista i traductora jurídica. <monicasumoy@yahoo.es

2. Llista d'abreviatures: CA: comunitat autònoma o comunitats autònomes; CC: Codi civil espanyol; CCC: Codi civil de Catalunya; CDCC: Compilació de dret civil de Catalunya; CE: Constitució espanyola de 1978; EAC: Estatut d'autonomia de Catalunya; STC: sentència del Tribunal Constitucional.

M^a del Carmen Gete-Alonso y Calera

Catedràtica de Dret Civil de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Vocal del Ple de la Comissió de Codificació de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya. Presidenta de la Junta Arbitral Municipal de Consum de l'Ajuntament de Sabadell.

Ha desenvolupat la seva activitat investigadora en el dret de contractació, comunitats de béns, consum, dret de la persona i de la família, filiació i institucions de protecció. Investigadora principal de projectes jurídics, finançats per entitats públiques estatals i autonòmiques. Ha dirigit onze tesis doctorals d'estudiants nacionals i estrangers, i nombrosos treballs d'investigació. Experta en dret civil de Catalunya. Ha elaborat informes per encàrrec del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, relacionats amb Codi civil de Catalunya, en concret sobre drets reals, contractes i el dret de la persona.

Ahora, entre altres publicacions, de les monografies *Estructura y función del tipo contractual*, Barcelona, 1979; *La nueva normativa en materia de capacidad de obrar de la persona*, Madrid, 1992; *Tarjetas de crédito (relaciones contractuales y conflictividad)*, Madrid, 1997; *Determinación de la filiación en el Código de Familia de Cataluña*, València, 2003; "Comentario a la Ley 23/2001, de 31 de diciembre, de Cesión de finca o de edificabilidad a cambio de construcción futura" en *Comentarios de derecho patrimonial catalán*, Barcelona, 2005.

Catalunya disposa de dret civil propi i després de la CE va assumir expressament aquesta competència per legislar en matèria civil, primer, en l'art. 9.2 de l'EAC de 1979 i, més endavant, en l'art. 129 de l'EAC 2006, en què es reforça.

L'art. 5 EAC 2006 disposa que "l'autogovern de Catalunya es fonamenta també en els drets històrics del poble català, en les seves institucions seculares i en la tradició jurídica catalana que aquest Estatut incorpora i actualitza (...) dels quals es deriva el reconeixement d'una posició singular de la Generalitat amb relació al dret civil (...)"

L'art. 149.1.8 CE reparteix les competències en matèria civil entre l'Estat i les CA amb dret civil propi:

1. En qualsevol cas, l'Estat té competència en legislació civil sobre les regles relatives a: a) L'aplicació i eficàcia de les normes jurídiques; b) Les relacions juridicocivils relatives a les formes del matrimoni; c) L'ordenació dels registres i els instruments públics; d) Les bases de les obligacions contractuals; i e) Les normes per resoldre els conflictes de lleis.
2. La conservació, la modificació i el desenvolupament dels drets civils és competència de les CA.

L'ordenació del territori i del paisatge, del litoral i l'urbanisme són algunes de les anomenades "matèries connexes" competència de la Generalitat. Foto: Pepe Navarro/Info Catalunya.

3. Quant a la determinació de les fonts del dret, l'Estat, que en té la competència exclusiva, haurà de respectar les normes del dret foral o especial.

A més de la matèria civil, la CE i els estatuts d'autonomia (1979 i 2006) també atribueixen a la Generalitat competències en altres matèries i àmbits relacionats, les anomenades «matèries connexes», que ajuden a entendre la realitat jurídica del dret privat català. En l'EAC 2006 el ventall de matèries connexes és prou ampli, i entre aquestes figuren, com a més significatives: el règim de les associacions i fundacions (art. 118), el consum (art. 123), les cooperatives (art. 124), les corporacions de dret públic i les professions titulades (art. 125), el

Catalunya disposa de dret civil propi i després de la Constitució Espanyola va assumir expressament aquesta competència per a legislar en matèria civil

dret processal en les especialitats del dret substantiu català (art. 130), l'habitatge (art. 137), la joventut (art. 142), la llengua pròpia (art. 143), l'ordenació del territori i del paisatge, del litoral i l'urbanisme (art. 149), la propietat intel·lectual i industrial (art. 155), la publicitat (art. 157), els serveis socials, el voluntariat, els menors i la promoció de les famílies (art. 166), així com el turisme (art. 171).

La interpretació de la paraula «desenvolupament» de l'art. 149.1.8 CE (competència legislativa civil) ha donat peu a diferents opinions: 1) Les *teories restrictives* entenen que el contingut de les compilacions que ja existien amb anterioritat al 1978 determinaven el límit d'aquesta competència, més enllà del qual la CA no podia legislar. 2) Una tesi *intermèdia* considerava que el límit de la competència el marcaven els principis recollits en les compilacions, però que aquests no impediien als legisladors autonòmics de regular «matèries connexes» amb els respectius drets civils i no previstes en llurs compilacions (STC 88/1993, de 12 de març). 3) D'acord amb la *visió àmplia o autonomista*, les CA poden legislar il·limitadament respecte dels seus drets civils, tret de les reserves a l'Estat. Aquesta interpretació és la que s'adequa als postulats constitucionals, i la que, sens dubte, s'ha de fer valer en l'actualitat, en virtut de l'art. 129 EAC 2006, que defineix la competència en matèria civil expressament com a «exclusiva», i en la qual es comprèn tot, incloent-hi el sistema de fonts del dret civil de Catalunya. Per tant, els límits són, només, les matèries que l'art. 149.1.8 CE atribueix en tot cas a l'Estat.

El dret català, en matèria de competències exclusives de la Generalitat, és el dret aplicable en el seu territori amb preferència sobre qualsevol altre

Per acabar d'entendre el panorama s'han de tenir en compte els tipus de competències que delimiten la CE i l'EAC:

a) Les *competències exclusives de l'Estat o de la Generalitat*. Són *competències exclusives de l'Estat* les matèries reservades amb aquest caràcter en l'art. 149.1.8 CE, sobre les quals aquest manté directament el control i n'exclou qualsevol legislador autonòmic. A la inversa, i segons disposa l'art. 110 de l'EAC 2006, les *competències exclusives de la Generalitat* són aquelles sobre les quals exerceix de forma íntegra tant les potestats legislativa i reglamentària com la funció executiva, sense que hi pugui intervenir l'Estat, i sense oblidar que el dret català, en matèria de competències exclusives de la Generalitat, és el dret aplicable en el seu territori amb preferència sobre qualsevol altre.

b) Les *competències compartides*: una mateixa matèria és objecte de regulacions que provenen de l'Estat i de les CA. L'article 111 EAC 2006 disposa que corresponen a la Generalitat la potestat legislativa, la reglamentària i la funció executiva, en el marc de les bases que fixi l'Estat com a principis o mínim comú normatiu en normes amb rang de llei, excepte en els supòsits que es determinen d'acord amb la CE i en l'Estatut. El Parlament ha de desplegar i concretar per mitjà d'una llei aquestes previsions bàsiques.

c) Les *competències executives*, en relació amb les quals correspon a la Generalitat la potestat reglamentària, comprenen l'aprovació de disposicions per executar la normativa estatal, la funció executiva i, en general, totes les funcions i les activitats de l'Administració pública (art. 112 EAC 2006).

De conformitat amb aquest model, els estatuts d'autonomia han inclòs en les respectives llistes de competències la relativa al dret civil (art. 9.2 EAC de 1979 i 129 EAC de 2006).

2. El Codi civil de Catalunya

Una vella reivindicació de la societat jurídica catalana que arrenca a l'inici del moviment codificador, al segle XIX, era tenir un cos legal normatiu propi. Històricament, s'aspirava bé a integrar les normes de l'ordenament civil català dins d'un altre cos sistemàtic i harmònic (el Codi civil espanyol), bé a crear un cos propi però amb caràcter de norma no especial. Per raons prou conegudes, aquest desideràtum es va truncar a causa dels avatars polítics de mitjan segle XIX i segle XX, així com de la conformació política de l'Estat unificat i de la manca de competència legislativa dels territoris en què subsistien normes

Una de les primeres tasques que es va dur a terme en el procés legislatiu en matèria civil, va ser la incorporació en l'ordenament jurídic català de la Compilació de dret civil de 1960

pròpies. Excepcionalment, durant l'etapa de la Segona República, es van promulgar diverses lleis civils, tot i que no hi va haver prou temps per planificar un cos civil català.

La recuperació de la potestat legislativa en matèria civil de la Generalitat de Catalunya amb la CE de 1978 i de l'Estatut d'autonomia de 1979, potestat que manté l'actual Estatut de 2006, va suposar un important avenç per a la regulació de les institucions

civils pròpies. L'exercici efectiu de la competència legislativa en matèria civil i en la resta de matèries connexes que afecten les relacions entre particulars es va fer efectiu en començar l'activitat legislativa de la Generalitat, amb l'objectiu de desenvolupar el dret català.

El procés legislatiu en matèria civil, que culminarà amb l'elaboració de tots els llibres del CCC, s'ha desplegat en una sèrie d'etapes ben definides:

Una de les primeres tasques que es va dur a terme va ser la incorporació en l'ordenament jurídic català de la Compilació de dret civil de 1960 (que fins aleshores era una llei estatal), per virtut de la Llei 13/1984, de 20 de març, text refós de la CDCC, que conté les principals normes escrites de dret civil adaptades als principis constitucionals.

Des d'aquest moment, com que la CDCC era incompleta, l'objectiu del legislador català va ser elaborar les regles sobre les institucions civils pròpies (mantenir, actualitzar, perfeccionar) i desenvolupar, així, el dret civil propi, per mitjà de la tècnica de les lleis civils especials. En aquesta fase s'insereixen, entre d'altres, la Llei 9/1987, de successió intestada; la Llei 37/1991, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció; el Codi de successions (Llei 40/1991, de 30 de desembre), i el Codi de família (Llei 9/1998, de 15 de juliol); corpus legals, que no eren codis en el sentit decimonònic de la paraula, en què s'establien les regles principals i el règim jurídic de les institucions

Completen el panorama normatiu, a més d'altres lleis pròpiament civils, les de matèria de consum, fundacions i habitatge.

Foto: Dept. Governació i Administracions Públiques.

successòries i familiars catalanes, que es complementaven amb altres lleis especials (unions estables de parella). Completaven el panorama normatiu, a més de lleis pròpiament civils, les de matèria de consum, fundacions, habitatge... La publicació de les lleis especials comporta la derogació parcial de la CDCC (encara en vigor).

El següent moment important en el procés de codificació civil s'inicia amb la creació, per Decret 190/2000, de 29 de maig, al si del Departament de Justícia de la Generalitat, de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya, que es compon del Consell rector, la Direcció Executiva i la Comissió de Codificació, òrgan que té encomanada la tasca d'aprovar el Codi civil de Catalunya. Fins a l'any 2004, la Comissió de Codificació estava constituïda pel Ple i quatre seccions, a les quals es va encarregar l'estudi de les normes que ja existien en la matèria, a fi i efecte d'elaborar el Codi civil de Catalunya: la Secció de Família, que havia d'estudiar les normes d'aquest àmbit; la Secció de Successions, encarregada de revisar aquesta matèria; la Secció de Dret Patrimonial, que havia d'elaborar normes relatives als drets reals, obligacions i dret contractual, i la Secció d'Harmonització, que vetllava per la sistemàtica i la coherència interna, de la regulació i del llenguatge del text complet i que ho coordinava.

Mentre es va mantenir aquesta composició, la Comissió de Codificació va elaborar avantprojectes de lleis especials, sobretot en l'àmbit del dret patrimonial, com ara la Llei 13/2000, de regulació dels drets d'usdefruit, d'ús i d'habitatge; la Llei 22/2001, dels drets de superfície, de servitud i d'adquisició voluntària o preferent; la Llei 23/2001, de cessió de finca o d'edificabilitat a canvi de construcció futura, o la Llei 5/2001, de fundacions.

La Llei 29/2002, primera del Codi civil de Catalunya, inicia el camí per a la redacció d'un cos legal únic; la finalitat d'aquesta llei és, com es diu en el preàmbul, «establir l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació del Codi civil de Catalunya». Els caràcters fonamentals del Codi civil de Catalunya són els següents:

1r. El cos legal té la vocació de contenir la legislació civil catalana d'una manera completa. No obstant això, s'ha de posar de manifest que no és un codi en sentit tècnic o tradicional (decimonònic), d'una part, perquè, avui dia, aquesta tècnica ja no es manté exactament i, per l'altra, perquè la reserva de certes matèries al legislador estatal necessàriament provoca la coexistència, en aquests àmbits, de normes estatals i autonòmiques.

El Codi civil de Catalunya s'estructura com un codi obert per facilitar la incorporació ràpida de les noves regles que vagin sorgint al llarg del temps

2n. Partint de l'anterior pressupòsit, s'està davant d'una norma que conté, de manera sistemàtica i ordenada, el règim fonamental de les institucions que regeixen les relacions privades. Aquesta norma té el seu propi sistema de supletorietat i té caràcter de dret comú (art. 111-4 CCCat) i de norma bàsica de l'ordenament jurídic català.

3r. Tècnicament, s'estructura, de manera obligada, com un codi obert, pel que s'ha comentat més amunt, i per facilitar la incorporació ràpida de les noves regles que vagin sorgint al llarg del temps. Això ha permès, des de l'any 2002 i fins a l'actualitat, l'adaptació i l'actualització permanent i la integració gradual dels llibres, gràcies principalment al sistema de numeració adoptat.

4t. Els llibres que componen el Codi són els següents (art. 3 de la Llei 29/2002):

a) Primer, relatiu a les disposicions de caràcter general, en què s'inclouen les disposicions preliminars i la regulació de la prescripció i la caducitat. Està aprovat i ja és en vigor (art. 7 de la Llei 29/2002).

b) Segon, de la persona i la família, que comprèn la regulació de la persona física i les matèries del Codi de família i lleis especials en aquest àmbit (en tràmit d'elaboració).

c) Tercer, relatiu a la persona jurídica, que inclou la regulació de les associacions i les fundacions. Llibre aprovat per la Llei 4/2008, de 24 d'abril, que va entrar en vigor el 3 d'agost del 2008.

d) Quart, referent a les successions, que inclou les matèries del Codi de successions per causa de mort i altres lleis especials d'aquest àmbit. Aprovat per la Llei 10/2008, de 10 de juliol, i que entrarà en vigor l'1 de gener de 2009.

e) Cinquè, de drets reals, que conté la matèria sobre drets reals. Aquest llibre es va aprovar per la Llei 5/2006, de 10 de maig, i va entrar en vigor l'1 de juliol del 2006.

f) Sisè, de les obligacions i contractes referent a la regulació d'aquestes matèries i als contractes especials i la contractació sobre consumidors, aprovada pel Parlament.

Per virtut del Decret 266/2004, de 27 d'abril, de regulació de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya, se'n modifiquen els òrgans. Pel que fa al procés de codificació, desapareixen les seccions de la Comissió de Codificació i es crea la Comissió Permanent. D'altra banda, es modifica el sistema, però en lloc de les seccions es creen ponències especials o grups de treball coordinats per la Secció Permanent.

Ara mateix, el procés de codificació conclourà amb la incorporació dels llibres que manquen: el llibre II (persona i família), els treballs del qual estan bastant avançats, i el llibre VI (obligacions i contractes). Resta vigent el llibre quart de la CDCC, pel que fa a la rescissió per lesió i la compravenda a carta de gràcia. Tal com s'ha indicat, el caràcter obert del Codi permet que es vagi adaptant contínuament i que s'hi integrin altres lleis privades.

El llibre I del Codi civil de Catalunya

Antoni Vaquer Aloy

Catedràtic de Dret Civil

Universitat de Lleida

1. LA PRIMERA LLEI DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA: FINALITATS. 2. LES DISPOSICIONS GENERALS DEL LLIBRE I. 3. LA NOVA REGULACIÓ DE LA PRESCRIPCIÓ I LA CADUCITAT

1. La primera llei del Codi civil de Catalunya: finalitats

La Llei 29/2002, de 30 de desembre, suposa el tancament de l'etapa del desenvolupament del dret civil català basada en lleis especials i l'inici de la de codificació. En efecte, la Llei 29/2002 porta per títol "Primera llei del Codi civil de Catalunya", ja que, per una banda, conté la regulació del llibre I del nostre Codi civil, però, per l'altra, n'estableix l'estructura i el contingut bàsics. Així, l'art. 2 de la Llei 29/2002 va dissenyar un codi civil dividit en sis llibres, el contingut dels quals enuncia l'art. 3: el primer, de disposicions generals i regulació de la prescripció i la caducitat; el segon, sobre persona i família; el tercer, relatiu a la persona jurídica; el quart, a les successions; el cinquè, als drets reals, i el sisè, a les obligacions i els contractes. En aquest moment, ja s'han aprovat els llibres I, III, IV i V (que són objecte de comentar en aquest mateix número de la revista), i està en fase avançada d'avantprojecte el llibre II. Només resten pendents de començar els treballs del llibre VI, el més complicat des del punt de vista competencial, en consideració al que disposa l'art. 149.1.8 de la Constitució espanyola.

El Codi civil de Catalunya es concep com un codi obert, de manera que els diferents llibres aprovats s'hi puguin anar incorporant progressivament, sense que se'n vegi afectada la sistemàtica. Destaca la forma de numerar els articles (art. 5), ja que es compon de dos números separats per un guionet; el primer número, de tres xifres, que indiquen, respectivament, el llibre, títol i capítol, mentre que el segon número expressa la numeració contínua dels preceptes d'un mateix capítol. Per exemple, l'art. 521-2 és l'article segon del llibre cinquè (drets reals), títol segon (possessió), capítol I (adquisició i extinció).

La disposició final primera de la Llei que aprova el llibre IV del Codi civil de Catalunya introdueix un nou art. 7 en aquesta Llei 29/2002 per resoldre el tractament de gènere en les denominacions referides a persones. Disposava que "en el Codi civil de Catalunya,

Antoni Vaquer Aloy

És catedràtic de Dret Civil a la Universitat de Lleida, magistrat suplent de l'Audiència Provincial de Lleida, membre del Plenari de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya i de la xarxa europea d'excel·lència CoPECL. És autor de diverses publicacions sobre dret civil català i dret privat europeu, entre les més recents de les quals destaquen *Derecho civil de Cataluña. Derechos reales* (conjuntament amb Pedro del Pozo Carrasosa i Esteve Bosch Capdevila) (2007), *European Private Law beyond the Common Frame of Reference* (editor, 2008), *Reflexiones sobre una eventual reforma de las legítimas* (InDret, 2007) o *Regional Private Laws and Codification in Europe* (editor conjuntament amb Hector MacQueen i Santiago Espiau) (reimpressió 2007).

s'entén que les denominacions en gènere masculí referides a persones inclouen dones i homes, llevat que del context se'n dedueixi el contrari". Aquest precepte s'explica perquè, en particular en el llibre IV, es fa sovint esment de l'"hereu", que evidentment inclou tant l'home com la dona ("hereva"), però que si s'hagués de redactar en cada article en la forma masculina i femenina convertiria en molt feixuga la redacció del Codi civil.

2. Les disposicions generals del llibre I

El títol I del llibre I conté un seguit de "disposicions generals", que estableixen les fonts i els principis bàsics del dret civil català. És especialment transcendent l'art. 111-4, que presenta les disposicions del Codi civil com a "dret comú" a Catalunya, amb aplicació supletòria a les altres lleis, la qual cosa palesa la voluntat de completesa de l'ordenament jurídic.

Quant a les fonts del dret, s'expressa la jerarquia de la llei per sobre del costum i la capacitat d'autointegració que resulta dels principis generals propis del dret civil de Catalunya (art. 111-1 i 111-2). Es reconeix el paper de la jurisprudència en la interpretació i l'aplicació del dret civil català, tot reconeixent formalment la categoria de jurisprudència al cos doctrinal de les decisions que emanen del Tribunal Superior de Justícia¹. D'altra banda, no s'oblida el caràcter històric del dret català, que segueix acomplint la funció d'integrar les llacunes del dret, i es fa esment igualment de la jurisprudència del

1. Cal tenir en compte, a més, que la conselleria de Justícia prepara un projecte de llei sobre el recurs de cassació a Catalunya.

Tribunal de Cassació de la Generalitat republicana². Per això, les normes del dret civil de Catalunya, un cop integrades, s'apliquen a Catalunya amb preferència a qualsevol altre dret, i el dret estatal supletori té com a límit a la seva aplicació no només que existeixi una llacuna en l'ordenament català, sinó que no s'oposi a les lleis o als principis generals del dret català (art. 111-5).

El dret civil català reconeix la categoria de jurisprudència al cos doctrinal de les decisions que emanen del Tribunal Superior de Justícia

Els art. 111-6 a 111-9 enuncien el que podem considerar principis jurídics bàsics del dret català. El primer és el de la llibertat civil, que significa el reconeixement de la facultat dels ciutadans d'excloure la llei aplicable sempre que no sigui imperativa i, per tant, la llibertat contractual més àmplia, tant per atorgar contractes com per determinar-ne el contingut; una llibertat que també es manifesta *mortis causa* en la llibertat de testar. L'art. 111-7 enuncia el principi general de la bona fe, del qual és una concreció la prohibició d'anar contra els actes propis (art. 111-8). El principi de la bona fe obliga a un comportament objectivament ètic de les parts d'un negoci jurídic, i per això apareix lligat en aquell precepte a l'honradesa en els tractes. Finalment, l'art. 111-9 indica que en l'aplicació de les normes cal tenir en compte l'equitat, evitant una aplicació merament mecànica de la Llei, sense que, no obstant això, els tribunals puguin decidir un assumpte tot basant-se únicament en aquesta, llevat que la mateixa Llei així ho autoritzi.

3. La nova regulació de la prescripció i la caducitat

Una part realment substancial de la primera llei del Codi civil de Catalunya és la nova regulació de la prescripció i la caducitat³. Es tracta d'una llei rellevant no només en l'àmbit estrictament català, sinó que s'ha convertit en un referent a l'Estat, pel seu caràcter innovador amb relació a la resta de drets civils vigents a Espanya. La seva necessitat es devia a l'excessiva durada dels terminis de prescripció del dret civil català, originaris del nostre dret medieval. En efecte, d'acord amb l'art. 344 de la Compilació, el termini general de prescripció de les accions era de trenta anys, igual que en l'usatge *omnes causa*, quan és evident que les circumstàncies actuals maldaven per un escurçament dels terminis, en la línia seguida pels principals drets europeus, com l'alemany, que en gran

2. Amb més detall, Badosa Coll, Ferran a id. (dir.). *Manual de dret civil català*. Madrid-Barcelona, 2003, pàg. 92 i seg.

3. Vegeu VAQUER, Antoni; LAMARCA, Albert (ed.). *Comentaris a la nova regulació de la prescripció i la caducitat en el dret civil de Catalunya*. Barcelona, 2005 (reimpressió 2008). RIVERO HERNÁNDEZ, FRANCISCO. "Primera valoració de la regulació de la prescripció i la caducitat en el dret civil de Catalunya". *Revista Catalana de Dret Privat*, núm. 2, 2003, pàg. 45 i seg.

Incunable de dret català.

Foto: Departament de Justícia.

manera va servir d'orientació. Ara bé, atès que al seu torn el dret alemany⁴ va ser parcialment influït pels *Principis de dret contractual europeu*⁵, tenim que per via indirecta el dret civil català segueix algunes de les orientacions del nou dret comú europeu.

No és gens estrany, doncs, que un dels principals objectius de la primera llei hagi estat reduir i unificar els terminis de prescripció. El termini general de prescripció de les accions que no en tinguin assenyalat un altre de diferent és de deu anys (art. 121-20). Un període més breu de tres anys s'estableix per a les pretensions de pagament periòdics que s'hagin de fer per anys o períodes més breus, per a les pretensions relatives a la remuneració de prestacions de serveis i execucions d'obra, per a les pretensions de cobrament en les vendes al consum i per a les pretensions derivades de responsabilitat extracontractual (art. 121-21). Finalment, s'estableix un termini anual per a les pretensions protectores de la possessió (art. 121-22). La primera llei, tanmateix, no es va preocupar d'unificar els diversos terminis continguts en les lleis civils especials, i aquesta

4. ZIMMERMANN, Reinhard. "La nova regulació de la prescripció en el dret alemany. Un model per a Europa?". *Revista Catalana de Dret Privat*, núm. 2, 2003, pàg. 111 i seg.

5. Els *Principis de dret contractual europeu* (PECL, per les sigles en anglès) són una obra de caràcter doctrinal elaborada per la Comissió de Dret Contractual Europeu, també coneguda com "Comissió Lando", pel nom del seu president, que han guanyat una notable influència en la doctrina civilista europea. Vegeu LANDO, Ole [et al.] (ed.). *Principles of European Contract Law Part III*. L'Haia, 2003. Cal notar que en aquesta comissió hi havia un representant d'una nació sense estat, Escòcia, que també té un dret civil propi.

harmonització es va realitzant a mesura que s'aprova cadascun dels llibres que componen el Codi civil de Catalunya.

Una qüestió clau és la del criteri d'inici del còmput dels terminis prescriptius. Com els models europeus, el dret civil català segueix un criteri subjectiu: el titular ha de conèixer, o ha de poder conèixer, les circumstàncies de la seva pretensió i la persona contra qui dirigir-la un cop aquesta pretensió ha nascut i és exigible (art. 121-23). Tanmateix, aquest criteri subjectiu podria generar un efecte indesitjat, com que la pretensió no prescrivís mai si el

Un dels objectius de la primera llei ha estat reduir i unificar els terminis de prescripció de forma que les accions que no en tinguin assenyalat un altre de diferent és de deu anys

creditor no podia conèixer-ne el naixement. Per això s'estableix un termini de preclusió, és a dir, un període de temps màxim, un cop transcorregut el qual la pretensió s'extingeix, amb independència de quin fos el seu termini de prescripció concret. Aquest termini de preclusió, d'acord amb l'art. 121-24, és de trenta anys des del naixement de la pretensió, sigui del tipus que sigui.

De tota manera, els interessats poden modificar de comú acord la durada dels terminis de prescripció, però amb el límit d'allargar-los fins al doble o reduir-los fins a la meitat (art. 121-3), amb la finalitat que no esdevingui imprescriptible *de facto* la pretensió si hom fixava un termini molt llarg o que la pretensió prescriví tan de pressa que el seu titular no tingui l'oportunitat real d'exercir-la.

Una de les novetats més interessants de la nova normativa és la introducció d'una regulació general de la suspensió de la prescripció. La suspensió de la prescripció suposa que el temps durant el qual concorre el supòsit de fet suspensiu no computa als efectes de prescripció, si bé no es perd el temps de prescripció anterior a aquest fet, que es podrà sumar per tal de completar el termini prescriptiu al temps que transcorre un cop alçada la suspensió. Els supòsits de suspensió de la prescripció són els següents:

- a) la manca de representant legal, i mentre es manté aquesta situació, en les pretensions de què siguin titulars persones menors d'edat o incapaces (art. 121-6.a);
- b) entre cònjuges i convivents, la suspensió es manté mentre el matrimoni no es dissol o se separa o els convivents conviuen (art. 121-6.b i c);
- c) en les pretensions entre pares i fills, mentre aquests romanen sota la potestat d'aquells (art. 121-6-d), encara que no es cobreix el supòsit de les pretensions entre els fills i la parella dels progenitors;
- d) en les pretensions entre tutors, curadors i altres càrrecs tutelars i les persones protegides pel càrrec, mentre es manté aquesta funció tutelar (art. 121-6.e);

El llibre I reconeix formalment la categoria de jurisprudència al cos doctrinal de les decisions que emanen del Tribunal Superior de Justicia. Foto: Alicia Colmenero/TSJC.

e) les pretensions entre les persones cridades a l'herència a heretar i l'herència jacent, mentre no es produeix l'acceptació de l'herència (art. 121-17), encara que la suspensió es manté, incomprendiblement, si l'herència jacent té un administrador;

f) la força major en els sis mesos anteriors a l'acabament del termini de prescripció que impedeix al titular de la pretensió exercir-la (art. 121-15).

Cal afegir que, també com a novetat, el llibre V del Codi civil de Catalunya ha introduït la suspensió de la possessió hàbil per usucapir (art. 531-26)⁶, regulació que en el dret comparat només es troba en els drets quebequès i portuguès.

Pel que fa a la interrupció de la prescripció, s'ha seguit més el dret espanyol. La interrupció suposa que es perd el temps transcorregut abans del fet interruptiu, de manera que la prescripció ha de tornar a començar a córrer des de l'inici (art. 121-12). Les causes d'interrupció són l'exercici de la pretensió en procediment judicial o arbitral, la reclamació extrajudicial i el reconeixement del dret (art. 121-11). L'exercici judicial de la pretensió sempre té efecte interruptiu, encara que la pretensió sigui rebutjada per una excepció processal que

La interrupció suposa que es perd el temps transcorregut abans del fet interruptiu, de manera que la prescripció ha de tornar a començar a córrer des de l'inici

6. Vegeu DEL POZO CARRASCOSA, Pedro; VAQUER ALOY, Antoni; BOSCH CAPDEVILA, Esteve. *Derecho civil de Cataluña. Derechos reales*. Madrid-Barcelona-Buenos Aires, 2007, pàg. 95-97.

impedeix al jutge entrar a conèixer el fons de l'assumpte, la qual cosa potser és excessiva, i per això a Alemanya i als *Principis de dret contractual europeu* només provoca efectes suspensius. Tampoc no s'ha reconegut efecte suspensiu a les negociacions entre les parts, la qual cosa provoca que sovint els tribunals hagin de forçar la qualificació dels fets i considerar-los un supòsit interruptiu, cosa que no beneficia el deutor⁷.

Els efectes de la prescripció no són l'extinció de la pretensió, sinó l'atorgament d'una excepció al deutor que, si l'oposa, pot evitar el compliment de l'obligació reclamada

Els efectes de la prescripció no són l'extinció de la pretensió, sinó l'atorgament d'una excepció al deutor que, si l'oposa, pot evitar el compliment de l'obligació reclamada (art. 121-8). No s'aplica d'ofici, sinó que ha de ser al·legada per aquella persona a qui interessa, fins i tot encara que es tracti d'un menor d'edat o d'un incapacitat (art. 121-4), però també pot ser invocada per les persones a qui perjudica la seva manca d'al·legació (art. 121-5).

La caducitat, en canvi, ha de ser aplicada d'ofici pels tribunals quan es tracta de relacions jurídiques indisponibles, i tampoc no es pot suspendre ni interrompre, de manera que s'esdevé de manera irremeiable pel transcurs del temps (art. 122-2). Si les relacions jurídiques són disponibles, aleshores el règim s'aproxima en alguns aspectes al de la prescripció.

Fins fa ben poc, la nova regulació catalana de la prescripció havia estat objecte d'aplicació judicial sense controvèrsies. Recentment, però, la Sala 17a de l'Audiència Provincial de Barcelona sosté una interpretació (sentència de 13.12.2007), d'acord amb la qual la regulació catalana de la prescripció només s'aplica quan la pretensió està fonamentada en una norma de dret civil català. Literalment, diu així la Sala 17a: "El Magistrado Juez de Primera Instancia considera que debe aplicarse el plazo de prescripción de tres años del artículo 121-21, pues existe un principio de preferencia, tal y como recoge el artículo 111-5 de la Primera Ley de Código Civil de Cataluña, Ley 29/2002, de 30 diciembre 2002. (...) Pues bien, la Sección cuarta del Tribunal Constitucional ha afirmado en su auto del Pleno, de fecha 29 de octubre de 2003, número 349/2.003, recurso 2.099/2003, que cuando tal precepto, con expresión casi idéntica a la que utiliza el Código Civil estatal, señala la aplicación supletoria de sus disposiciones, se entiende en cuanto limitada a las leyes civiles de dicha Comunidad Autónoma, y, en la medida que se haga tal aplicación procede el levantamiento de la suspensión decretada. Así, indica el Tribunal Constitucional: "Pues bien, la lectura del precepto legal impugnado no impone la aplicación expansiva que sugiere el Abogado del Estado, sino que la aplicación supletoria a que se refiere dicha norma puede limitarse a las leyes civiles de la Comunidad Autónoma de Cataluña, y en la medida en que se haga tal aplicación procede el levantamiento de la

7. Vegeu les meves reflexions a "The New Regulation of Prescription in the Civil Law of Catalonia: More Modernised than Principled, but still Spanish". A: VAQUER, Antoni (ed.). *La Tercera Parte de los Principios de Derecho Contractual Europeo*. València, 2005, pàg. 510 i seg.

suspensión”. Más adelante, el Alto Tribunal señala: “...finalmente, del Título II del Código Civil de Cataluña, aprobado igualmente por el artículo 7 de la Ley 29/2002, el Abogado del Estado solicita que se mantenga la suspensión de la totalidad del Capítulo II, dedicado a la regulación de la caducidad, así como de los preceptos que integran el Capítulo I, relativo a la prescripción, y de la Disposición transitoria, que establece los criterios temporales de aplicabilidad de los preceptos contenidos en dichos Capítulos. (...) En consecuencia, esta sección, sin desconocer que otras secciones de esta misma Audiencia Provincial de Barcelona consideran que es de aplicación el artículo 121-21 del Código Civil, por haber ocurrido los hechos en Catalunya, así por ejemplo, la sentencia dictada por la sección 11ª, en fecha 26 de septiembre de 2006, rollo 846/2005, considera que la interpretación que se desprende del auto dictado por el Pleno del Tribunal Constitucional, sección 4ª, de fecha 29 de octubre de 2003, número 349/2003, recurso 2099/2003, es que la aplicación de las normas de la prescripción a que se refiere dicha ley debe limitarse a las leyes civiles de la Comunidad Autónoma de Cataluña, por cuanto el Alto Tribunal procede el levantamiento de la suspensión decretada en la medida en que se haga tal aplicación”. No es pot compartir aquest raonament, que suposa, per una banda, atorgar categoria de decisió sobre el fons al recurs que va alçar la suspensió de l'aplicació de la Llei; i, per l'altra, impedir l'aplicació de preceptes que estan plenament en vigor després que es retirés el recurs d'inconstitucionalitat contra la primera llei, com és, paradigmàticament, l'apartat c) de l'art. 121-21, ja que Catalunya encara no disposa d'una regulació pròpia de les vendes al consum. Caldrà esperar que el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya es pronunciï i es restableixi la plena aplicabilitat de la primera llei del Codi civil de Catalunya en tots els òrgans judicials de Catalunya.

El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya és l'òrgan competent per restablir la plena aplicabilitat de la primera llei del Codi civil de Catalunya.

Foto: Alicia Colmenero/TSJC.

El llibre III del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques

Josep Ferrer i Riba

Professor titular de Dret Civil
Universitat Pompeu Fabra

1. ELS TRETS BÀSICS I L'ÀMBIT D'APLICACIÓ DEL NOU LLIBRE III. 2. LES DISPOSICIONS GENERALS. 3. EL DRET D'ASSOCIACIONS. 4. EL DRET DE FUNDACIONS. 5. L'ENTRADA EN VIGOR DEL LLIBRE III I EL RÈGIM DE TRANSITORIETAT

1. Els trets bàsics i l'àmbit d'aplicació del nou llibre III

La Llei 4/2008, de 24 d'abril, aprova el llibre III del Codi civil de Catalunya, que té per objecte les persones jurídiques. El nou llibre III refon una part molt substancial del dret preexistent en aquesta matèria (la Llei 7/1997, d'associacions, i la 5/2001, de fundacions) i l'adapta a la sistemàtica d'un codi civil. La integració del dret d'associacions i de funcions en un mateix cos normatiu ha comportat la realització d'una tasca important d'harmonització conceptual i terminològica i de resistemització normativa. El resultat d'aquest treball pot ocasionar dificultats transitòries als operadors jurídics –avesats a treballar amb les normes anteriors–, però de ben segur produirà beneficis substancials de seguretat jurídica i de més reputació del dret català a llarg termini. A banda d'aquests objectius vinculats al pla d'elaboració progressiva del Codi civil de Catalunya traçat per la Llei 29/2002, s'ha aprofitat també l'aprovació del llibre III per introduir en el dret d'associacions i de fundacions algunes novetats rellevants i per esmenar-hi imprecisions, llacunes o disposicions dubtoses del dret anterior.

El llibre III no regula totes les persones jurídiques de dret privat sobre les quals té competència normativa la Generalitat de Catalunya. En aquest moment del procés de codificació s'ha considerat oportú portar al Codi civil el dret de les associacions i de les fundacions, però no, almenys de moment, el dret de les cooperatives, de les mutualitats de previsió social i de les caixes d'estalvis. Aquesta decisió, molt pragmàtica, pot ser repensada en el futur. El Codi civil de Catalunya es va construir en forma de codi obert, i és possible que un dia s'afegeixin al llibre III nous títols que continguin la regulació d'altres tipus d'entitats. Mentre això no passi, el dret del llibre III s'aplica de manera directa i immediata a les associacions i a les fundacions i, com a dret supletori, a les altres persones jurídiques sobre les quals té compe-

Josep Ferrer i Riba

És professor titular de Dret Civil a la Universitat Pompeu Fabra i degà de la seva Facultat de Dret. Doctor en Dret per la Universitat de Barcelona (1989). Investigador visitant a les universitats de Göttingen (Alemanya), Yale (Estats Units) i Lovaina (Bèlgica), i professor convidat a les de Bolonya (Itàlia) i Puerto Rico, entre d'altres. Autor i editor de diverses publicacions de dret civil català i de dret d'associacions i fundacions, incloent-hi els volums *Codi civil de Catalunya i legislació complementària* (13a ed., 2007, editat amb Joan Egea), *Comentaris al Codi de família, a la Llei d'unions estables de parella i a la Llei de situacions convivencials d'ajuda mútua* (2000, dirigit amb Joan Egea) i *Asociaciones, derechos fundamentales y autonomía privada* (1997, conjuntament amb Pau Salvador). Vocal de la Secció d'Harmonització de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya (2000-2004), vocal del Ple del mateix Observatori (des de 2004) i membre de la seva Comissió Permanent. Va dirigir el grup d'experts encarregat dels treballs preparatoris de l'Avantprojecte de Llei del llibre III del Codi civil de Catalunya.

tència el dret català (art. 311-1.1.d). El llibre III també és aplicable a les delegacions a Catalunya d'associacions i de fundacions regulades per altres lleis, però només “en els casos i amb els efectes que aquest llibre disposa”. L'aplicació del dret català a aquestes delegacions se circumscriu, en aquests casos, a l'observança de deures de publicitat (art. 311-9) i a la subjecció a certes funcions del protectorat, en el cas de les delegacions de fundacions (art. 336-2).

En aquest procés de codificació s'ha considerat oportú portar al Codi civil el dret de les associacions i de les fundacions però no el dret de les cooperatives, de les mutualitats de previsió social i de les caixes d'estalvis

2. Les disposicions generals

Un tret sistemàtic important del nou llibre III és la presència d'un títol de disposicions generals, que conté l'estatut normatiu bàsic de les persones jurídiques en dret català. El títol de disposicions generals regula els atributs de la personalitat jurídica (la capacitat de les persones jurídiques, la seva denominació, la fixació del domicili); el règim d'actuació i de representació de les persones jurídiques, incloent-hi totes les eventualitats derivades de l'actuació per mitjà d'òrgans (reunions, presa d'acords, impugnació dels acords, actuació en cas de conflicte d'interessos); les normes bàsiques del règim comptable, que s'apliquen sens perjudici de les específiques de cada tipus de persona jurídica; els actes de modificació estructural (fusió, escissió i transformació); els procediments de liquidació, i el sistema de publicitat.

Del títol de disposicions generals és destacable el capítol sobre actuació i representació, que incorpora algunes disposicions desconegudes en el dret d'associacions i de fundacions, com ara les que regulen la celebració de reunions per videoconferència o altres mitjans de comunicació (art. 312-5.2), l'adopció d'acords sense reunió (art. 312-7) o la manera de procedir en cas de conflicte d'interessos (art. 312-9). En aquest cas, la llei imposa el deure de comunicar a l'òrgan la situació de conflicte, de proporcionar la informació rellevant i d'abstenir-se en les deliberacions i en la votació. Els interessos rellevants a fi d'apreciar l'existència de conflicte no es limiten als personals, sinó també als de persones properes i als de les persones jurídiques en les quals hom exerceix funcions decisòries. També es regula en el títol de disposicions generals el règim d'impugnació dels acords, decisions o actes executius adoptats per les persones jurídiques. S'ha de subratllar que de la impugnació d'acords –tema que és competencialment controvertit, si hom examina la jurisprudència constitucional– només es preveuen els aspectes substantius pertanyents al dret civil (els supòsits d'ineficàcia, la legitimació per impugnar i els terminis), deixant al marge els aspectes processals (la jurisdicció competent i els procediments que s'han de seguir), a fi de respectar la competència de l'Estat en matèria de dret processal. Sorpren, en el text final aprovat, l'escapçament de la norma reguladora dels efectes de l'actuació en el tràfic en nom o interès d'una entitat no inscrita (art. 312-15), si la comparem amb la que contenia el Projecte de Llei. L'actuació externa de fundadors, promotors, membres de l'òrgan de

La reforma incorpora algunes disposicions desconegudes en el dret d'associacions i de fundacions, com ara les que regulen la celebració de reunions per videoconferència o l'adopció d'acords sense reunió

govern o altres persones abans de la inscripció registral de la persona jurídica és una eventualitat no infreqüent, que requereix que s'articulin mitjans de protecció dels tercers i, eventualment, de la mateixa persona jurídica, com feien l'art. 11 de la Llei 7/1997 i l'art. 13 de la Llei 5/2001. La desaparició en la Llei del règim de responsabilitat pels actes atorgats en l'etapa prèvia a la inscripció registral pot derivar en l'aplicació supletòria, possiblement no volguda, del dret estatal.

El tractament dels actes de fusió, escissió i transformació s'inspira fortament en la legislació mercantil societària, amb les degudes adaptacions. A fi de no agreujar la condició de les associacions i fundacions petites, que sovint no poden afrontar el cost d'un procediment de fusió, absorció o escissió, la Llei ha previst un règim simplificat per a les entitats que, en el moment de tancament de l'exercici econòmic, puguin portar un règim simplificat de comptabilitat (art. 314-1.7 i 314-2.6).

3. El dret d'associacions

En matèria d'associacions, el llibre III recull només la regulació del dret privat, tal com escau a un codi civil, i deixa consegüentment fora les normes sobre relacions de les associacions amb l'Administració i les relatives al Consell Català d'Associacions. Aquestes

En la sessió plenària del 16 d'abril de 2008 es va aprovar la reforma del llibre III, relatiu a les persones jurídiques.

Foto: Parlament de Catalunya.

normes es mantenen en la Llei 7/1997, que ha quedat vigent en aquests punts. El Codi, amb bon criteri, tampoc no ha reservat una seu ni una normativa específica per a les anomenades “associacions de caràcter especial” (art. 33 a 35 de la Llei 7/1997). Aquestes entitats (associacions juvenils, d'alumnes i de pares d'alumnes, de consumidors i d'usuaris, d'interès cultural, de veïns) presenten algunes singularitats sobretot en les seves relacions amb les administracions, però la seva actuació i el seu funcionament se subjecten plenament a la normativa civil general. Aquesta afirmació només té una excepció, que és la de les associacions infantils i juvenils, en les quals es plantegen problemes de capacitat tant per a la constitució de l'associació i l'ingrés de nous membres com per a l'actuació en el tràfic. Atesa la naturalesa civil d'aquestes dificultats de regulació d'aquesta matèria, s'ha optat per incloure les normes pertinents dins del títol II del llibre III: en concret, com que es tracta en el cas de les associacions infantils, juvenils o d'alumnes, es parteix de la suficiència de la capacitat natural tant per constituir-les com per ingressar-hi (art. 321-2.2 i 323-1.1) i es manté el sistema d'un òrgan adjunt format per almenys dues persones majors d'edat a fi de suplir la manca de capacitat dels menors en el tràfic (art. 322-11). Aquesta previsió s'avé malament amb la regla –introduïda durant la tramitació parlamentària–, que disposa que “en tot cas, cal que formi part de l'associació una persona major d'edat, com a mínim, a l'efecte de formalitzar els actes que ho requereixin” (art. 321-2.2). El sistema d'òrgan adjunt, procedent de la Llei de 1997, serveix precisament per poder celebrar els actes que requereixen la participació de persones majors d'edat, però sense que aquestes hagin de passar a formar part de l'associació, ja que, com diu el mateix precepte, no cal que siguin associades.

La regulació de la constitució de les associacions, llur organització i funcionament, dels drets i deures dels associats, de les modificacions estructurals i de la dissolució no s'aparta substancialment del dret anterior, però hi ha matisos diferencials dignes d'esment. Un tema que va merèixer una certa atenció, tant en la fase de treballs preparatoris com durant la tramitació parlamentària, és la possibilitat –reconeguda en el dret societari– que l'assemblea general adopti acords d'exercici de l'acció de responsabilitat o de separació dels membres de l'òrgan de govern de llurs càrrecs, encara que això no figuri en l'ordre del dia de la reunió. Finalment, la Llei ha optat per no permetre-ho (encara que el preàmbul de la Llei, comentant el text del projecte, hi digui el contrari): en aquests casos, s'ha de convocar en el mateix acte una sessió extraordinària de l'assemblea general amb aquesta qüestió com a únic punt de l'ordre del dia (art. 322-5.3).

Un tema recurrent en el dret de les entitats no lucratives és el de la gratuïtat o remunerabilitat dels càrrecs de govern, així com la seva compatibilitat amb l'exercici de funcions gerencials o amb el desenvolupament d'altres activitats professionals retribuïdes per compte de l'entitat. En aquest punt, el nou llibre manté el principi no lucratiu quant a l'exercici de les funcions de govern, però, a diferència del que establia la Llei

Els membres de la junta directiva de les entitats no lucratives poden compatibilitzar aquestes funcions amb altres de direcció o gerència o amb una activitat laboral en el marc d'una relació contractual amb l'associació

anterior (art. 21.6), permet que els membres de la junta directiva puguin compatibilitzar aquestes funcions amb altres de direcció o gerència o amb una activitat laboral, en el marc d'una relació contractual amb l'associació (art 322-16). S'estableix, tanmateix, la cautela que els membres de l'òrgan de govern retribuïts no superin la meitat del total. Aquesta prevenció pretén minimitzar el risc de pràctiques que poden desnaturalitzar l'associació, utilitzant-la com a vehicle per aconseguir fins més escassos a una cooperativa de treball.

Una altra novetat interessant introduïda durant el pas del projecte pel Parlament és la possibilitat de suspendre la publicitat registral d'una associació (art. 324-7). Un problema pràctic greu és l'elevat nombre d'associacions inoperants, que a partir d'un cert moment deixen d'actuar i de complir els seus fins sense acordar, tanmateix, la seva dissolució. La Llei ha optat per una solució expeditiva, que consisteix a suspendre la publicitat registral de les associacions que no tinguin actualitzades les dades relatives als seus òrgans de govern. Si transcorren quatre anys des del moment en què vencien els mandats en l'òrgan de govern i no s'inscriu la renovació dels càrrecs, l'Administració inicia d'ofici el procediment per declarar l'associació inactiva. Aquesta declaració no comporta, en cap cas, la dissolució de l'associació ni la suspensió de les seves activitats (en cas que n'hi haguessin), ja que, si no hi ha acord de l'assemblea, aquests actes només poden ser decretats per l'autoritat judicial (art. 22.4 CE). És dubtós quines conseqüències civils produeix la declaració administrativa d'inactivitat: en les relacions de tràfic, la pèrdua de publicitat podria equiparar-se, creiem, a la manca d'inscripció de l'associació,

però lamentablement el Codi ha omès regular els efectes davant de tercers de l'actuació d'una associació no inscrita. En aquest supòsit, caldrà recórrer previsiblement a l'art. 10.4 de la LO 1/2002, que posa el compliment de les obligacions concretes a càrrec del patrimoni de l'associació, però també fa respondre personalment els associats que haguessin contret l'obligació de què es tracti en nom de l'associació.

4. El dret de fundacions

La importància econòmica i social de les fundacions en el conjunt del tercer sector té un clar reflex normatiu. En el darrer quart de segle, les fundacions catalanes han estat regulades tres vegades, amb lleis d'extensió i complexitat creixent. Primer ho van ser per la Llei 1/1982, de fundacions privades; després, per la Llei 5/2001, de fundacions, i ara, pel títol III del nou llibre III. Les principals notes distintives del règim de les fundacions en el Codi civil, respecte del dret anterior, són l'establiment de mesures de reforç de la viabilitat financera de les fundacions; l'adequació de l'organització interna de les fundacions a la seva dimensió econòmica i del seu rol social, i la reconsideració parcial de les funcions de supervisió i control del protectorat.

A) Dotació i finançament

Pel que fa a la viabilitat financera, és destacable la imposició d'un requisit de dotació mínima, que se situa en 60.000 euros. Aquesta decisió pal·lia –però no elimina, ni de bon

El Ple del Parlament va aprovar per 129 vots a favor i 3 en contra la reforma del llibre III.

Foto: Parlament de Catalunya.

tros— el risc de les fundacions infradotades i financerament inviàbles. L'exigència de dotació s'acompanya amb altres mesures que han de permetre al protectorat valorar si el projecte fundacional és viable almenys a curt termini, com ara l'exigència de presentar un projecte de viabilitat econòmica per als dos primers anys de funcionament (art. 331-7). A fi d'atenuar l'impacte de l'exigència de dotació mínima, la Llei ha previst també la possibilitat de desemborsar la dotació al llarg de diversos exercicis, o de constituir la fundació amb caràcter temporal, sens perjudici que es pugui reconvertir en una fundació de durada indefinida mitjançant l'increment de la dotació (art. 331-6, apt. 5 i 6, i 331-8). Per a projectes fundacionals més petits (per exemple, la dotació d'un premi o d'una borsa d'estudis, la destinació d'un

La complexitat organitzativa i funcional de moltes fundacions ha portat la Llei a adoptar algunes mesures que garanteixin el respecte al principi no lucratiu i que facilitin la professionalització de la gestió

espai o d'unes obres d'art a la seva exhibició pública, l'afectació d'una biblioteca a l'ús públic, etc.), la Llei articula un altre mecanisme, que és la constitució d'un fons especial en el si d'una fundació preexistent. El fons és una fundació sense personalitat jurídica pròpia integrada dins d'una altra fundació, que assumeix el compromís d'administrar-la en els termes que s'hagin pactat amb l'aportant o que resultin, si escau, de les seves disposicions de darrera voluntat. La desti-

nació dels béns a un fons especial és permanent, però la persona que l'ha feta pot extingir el fons i encomanar la gestió dels béns a una altra entitat, o fins i tot constituir amb aquests béns una fundació autònoma, llevat que s'hagi exclòs aquesta facultat en l'acte constitutiu o que s'hi hagi convingut un termini de durada del fons (art. 334-6.2 i 334-7.2).

B) Organització i funcionament interns

La complexitat organitzativa i funcional de moltes fundacions actuals —particularment, de les que duen a terme activitats econòmiques, que operen com a empresa—, ha portat la Llei a adoptar algunes mesures que garanteixin el respecte al principi no lucratiu i, a la vegada, que facilitin la desitjable professionalització de la gestió. En aquesta direcció, el Codi obliga les fundacions d'una certa dimensió (mesurada pel nombre de treballadors, pel valor dels actius o pel valor del volum anual d'ingressos) a separar el govern i la gestió ordinària, i ho fa imposant el deure que hi hagi una persona o més que exerceixin les funcions de direcció de la gestió, sense ser membres del patronat (art. 332-2). Aquesta separació de funcions es complementa amb una altra disposició, molt estricta, que prohibeix als patrons d'aquestes fundacions grans tenir cap tipus de relació laboral o professional retribuïda amb la fundació, encara que sigui al marge de les funcions corresponents al càrrec de patró (art. 332-10.2).

C) Control i supervisió administratius

La subjecció de les fundacions a modalitats de supervisió pública és consubstancial al seu règim jurídic. Aquesta supervisió té lloc, a Catalunya, per mitjà del protectorat. El lli-

bre III es limita a enumerar les funcions de protectorat i a regular algunes de les mesures que els òrgans administratius que exerceixen aquestes funcions poden adoptar, però sense fer-ho amb caràcter exhaustiu. La DT 4a de la Llei disposa que el Govern haurà de presentar un projecte de llei del protectorat, que previsiblement haurà de detallar totes les actuacions que l'Administració pot dur a terme per complir les seves funcions de publicitat, assessorament, suplència i vigilància del compliment de la Llei per les fundacions. Tanmateix, mentre no s'aprovi aquesta Llei, el protectorat no queda desarmat davant de possibles actuacions o omissions il·lícites de les fundacions: d'una banda, la DT 4a li reconeix la potestat d'inspecció i, de l'altra, les normes dels art. 336-2 al 336-4 el faculten per exercir accions de responsabilitat i d'impugnació d'acords, per tancar el Registre a les fundacions que incompleixin el deure de presentar els comptes i per demanar, en cas d'irregularitats greus, la intervenció judicial o, si escau, la dissolució de la fundació.

Les associacions i fundacions han d'adaptar els seus estatuts a les noves normes per raons de seguretat jurídica més que no pas de legalitat, ja que les disposicions estatutàries que contradiguin la llei queden sense efecte

5. L'entrada en vigor del llibre III i el règim de transitorietat

El llibre III del Codi civil català (CCCat) entra en vigor al cap de tres mesos de la seva publicació, és a dir, el 3 d'agost de 2008. La DT 1a de la Llei 4/2008 disposa que les associacions i fundacions ja constituïdes han d'adaptar els seus estatuts a les normes del nou llibre III i donar publicitat a l'adaptació en el termini de tres anys a comptar de la seva entrada en vigor. El deure d'adaptació dels estatuts s'imposa per raons de seguretat jurídica més que no pas de legalitat, ja que les disposicions estatutàries que contradiguin la llei queden automàticament sense efecte (DF 1a). La manca de compliment del deure d'adaptació, en cas que calgui fer-la, determina la pèrdua del dret d'obtenir ajuts de l'Administració i, en el cas de les associacions, la suspensió de la publicitat registral (art. 327-7.1 i DT 1a apt. 3). En les fundacions, en canvi, la manca d'adaptació no produeix efectes de suspensió de la publicitat, però és una omisió greu que pot comportar l'exercici d'accions de responsabilitat (DT 1a apt. 2).

És important remarcar que la Llei exclou d'eficàcia retroactiva, respecte de les fundacions, el requisit de dotació mínima de 60.000 euros (DT 1a apt. 5). La Llei derogada no establia requisits de quantia mínima per a la dotació inicial i, de fet, la pràctica administrativa del protectorat acostumava a entendre que era suficient una dotació inicial de 30.000 euros (o fins i tot de menys import, si es justificava la suficiència d'una quantitat inferior per al finançament de les activitats fundacionals). Les fundacions constituïdes abans de l'entrada en vigor de la nova llei no hauran, doncs, d'augmentar les seves dotacions. Pel que fa als deures comptables, les fundacions han d'adequar a la nova Llei la formulació, l'aprovació i la presentació dels comptes anuals corresponents a l'exercici de 2008, ja que aquest és el primer exercici que es tancarà després de la seva entrada en vigor (DT 3a).

El llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions

Albert Lamarca i Marquès

Professor titular de Dret Civil
Universitat Pompeu Fabra

1. EL NOU DRET DE SUCCESSIONS DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. 2. LES DISPOSICIONS GENERALS. 3. LA SUCCESSION TESTADA. 3.1. Formes testamentàries. 3.2. Institució d'hereu i disposicions fiduciàries. 3.3. Les substitucions hereditàries. 3.4. Els fideïcomisos. 3.5. Llegats. 3.6. Els marmessors. 4. ELS PACTES SUCCESSORIS. 5. LA SUCCESSION INTESTADA. 6. LA LLEGÍTIMA I LA QUARTA VIDUAL. 7. L'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA. 8. L'ENTRADA EN VIGOR DEL LLIBRE IV I LES SEVES DISPOSICIONS FINALS.

1. El nou dret de successions del Codi civil de Catalunya

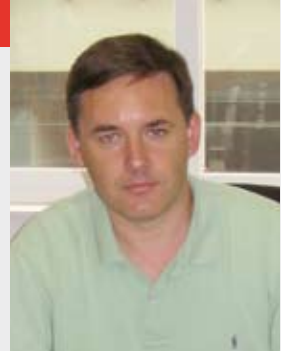
Amb l'aprovació de la Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions, s'incorpora plenament aquesta matèria en el nostre Codi civil. Fins ara, el dret successori català estava contingut en la Llei 4/1991, de 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, que el regulava ja de forma autònoma, completa i sistemàtica, en relació amb l'anterior Compilació de 1960, reformada l'any 1984. El llibre IV ha partit d'aquesta normativa i, en ocasió de la seva refofa al Codi civil (CCCat), s'ha actualitzat i modificat el dret de successions d'acord amb el que s'ha considerat necessari per a la societat que ha de regir. La nova normativa respecta els principis tradicionals clàssics del dret català, com ara el de necessitat d'hereu o d'incompatibilitat entre successió testada i intestada, en un sistema basat en la llibertat de testar, i hi introdueix novetats significatives en una regulació que, durant els quinze anys llargs de vigència, ha estat prou positiva per a la pràctica.

Entre les novetats més rellevants, cal destacar les relatives a la regulació dels pactes successoris; els drets del vidu en la successió intestada, al qual s'equipara el convivent en unió estable de parella; les reformes en matèria de llegítima i quarta vidual; la supressió de la reserva, així com la nova regulació de la comunitat hereditària i la responsabilitat de l'hereu. El llibre IV s'estructura en sis títols, que al seu torn es divideixen en capítols.

Albert Lamarca i Marquès

És professor titular de Dret Civil a la Universitat Pompeu Fabra. Doctor en Dret per la Universitat de Bolonya (1997), és llicenciat en Dret (1993) i en Història Moderna (1995) per la Universitat de Barcelona. Ha estat director del Postgrau en Dret de Família i Successions a l'IDEC-UPF i és autor de diverses publicacions en matèria de dret privat, entre les més recents destaquen el llibre *El modo sucesorio. Código de Sucesiones catalán y Código Civil* (2006); el *Comentari a la nova regulació de la prescripció i la caducitat en el Dret Civil de Catalunya* (2005), editat junt amb Antoni Vaquer; *Erbrecht in Katalonien* a l'obra col·lectiva *Erbrecht in Europa* (2007), així com diversos articles a la revista *InDret*, ha dirigit també una traducció del Codi civil alemany (2008). Ha estat investigador visitant al Max-Planck-Institut d'Hamburg, *visiting scholar* a la Law School de la Cornell University (Nova York) i professor visitant a la Universitat de Bolonya. És vocal del Ple de la Comissió de Codificació i del Consell Rector de l'Observatori de Dret Privat des de 2007.

tols, seccions i, eventualment, en subseccions. Amb algunes modificacions puntuals, es recull la sistemàtica i l'ordre del Codi de successions (CS). El títol I tracta de les disposicions generals; el títol II, de la successió testada; el títol III, de la successió contractual; el títol IV, de la successió intestada; el títol V, de les atribucions successòries determinades per la llei, i, en darrer terme, el títol VI, de l'adquisició de l'herència. El nou dret de successions entrarà en vigor l'1 de gener de 2009.

2. Les disposicions generals

En aquest àmbit, el llibre IV manté substancialment els primers articles del CS, que són el frontispici del nou llibre, i hi introdueix alguna modificació tècnica puntual, com ara en matèria d'herència jacent. Pel que fa a la capacitat successòria, es regulen de nou les causes d'indignitat successòria, ampliant-ne els supòsits, especialment en tot allò que fa referència a la violència familiar o de gènere. Amb el llibre IV els maltractadors ja no podran succeir les seves víctimes, no només pel cas de mort, com fins ara, sinó per tots els altres delictes greus de lesions, contra la llibertat, de tortures, contra la integritat moral o contra la llibertat i la indemnitat sexuals si la víctima és el causant, el seu cònjuge, parella de fet o algun descendent o ascendent. El mateix succeeix en matèria de delictes contra els drets i deures familiars, o bé per sus-

Els maltractadors ja no podran succeir les seves víctimes, no només pel cas de mort, com fins ara, sinó per tots els altres delictes greus si la víctima és el causant, el seu cònjuge, parella de fet o algun descendent o ascendent

Sessió de la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana reunida el 18 d'octubre de 2007.

Foto: Parlament de Catalunya.

pensió o privació de la potestat respecte al fill causant. S'hi introdueix també com a causa d'inhabilitat successòria la relativa a les persones físiques o jurídiques i els cuidadors que en depenen, que hagin prestat serveis assistencials, residencials o de naturalesa anàloga al causant, en virtut de relació contractual, que només poden ser afavorits en testament notarial obert o en pacte successori.

3. La successió testada

3.1. Formes testamentàries

El testament constitueix l'instrument majoritari d'organització de la successió dels ciutadans a Catalunya. D'acord amb les dades més recents, a Catalunya s'atorguen més de 120.000 testaments notariais l'any i les herències testades són molt superiors a les intestades. Per aquest motiu, el llibre IV regula en el capítol I del títol II la matèria relativa als testaments, amb les seves diverses formes, que són el notarial obert i tancat i l'hològraf o escrit de pròpia mà pel testador. Com a novetat destaca la supressió del testament davant rector, per entendre que no s'ajustava a les exigències de la societat catalana present. Es manté, en canvi, la prohibició d'atorgar testament només davant testimonis, de forma que a Catalunya el testament ha de ser sempre un acte escrit. La capacitat per atorgar testament notarial comença als catorze anys i, a partir d'ara, els emancipats podran atorgar també testament hològraf, que exigia la majoria d'edat.

La lliure voluntat del testador constitueix la Llei de la successió i, per tant, és el que conforma el contingut del testament. Com a requisit hi ha la necessitat d'institució d'hereu i,

per aquest motiu, es manté la regulació del codicil, amb els mateixos requisits formals que el testament, però amb contingut diferenciat en la mesura que no conté aquella institució, i es restringeix a llegats i altres disposicions particulars. Les memòries testamentàries, que complementen un testament en aspectes concrets, són objecte de regulació més precisa i detallada que fins ara, i se n'amplia el contingut fins a un 10% del cabal relicte. El nou text reformula la matèria tècnicament complexa de la ineficàcia dels testaments, que inclou la nul·litat i la revocació.

El testament constitueix l'instrument majoritari d'organització de la successió dels ciutadans a Catalunya i es manté la prohibició d'atorgar testament només davant testimonis, sempre ha de ser un acte escrit

Com a precepte important d'aquest títol, cal esmentar l'art. 422-13, que regula la ineficàcia sobrevinguda de les disposicions en favor del cònjuge o convivent en cas de crisi matrimonial o de la parella, llevat que es pugui entendre una altra cosa de la voluntat del causant. La nova regulació de la separació i el divorci, que n'eliminen el sistema causalista, ha comportat canvis en el dret vigent, tot incloent-hi la separació de fet com a motiu de la ineficàcia esmentada.

3.2. Institució d'hereu i disposicions fiduciàries

A banda de ser un requisit dels testaments, el dret català exigeix que en tota successió hi hagi un hereu. Això vol dir que necessàriament hi ha d'haver un successor a títol universal, que succeeixi el causant en tot el seu patrimoni, però poden ser més d'un com a cohereus. Aquest principi admet l'excepció de nomenament de marmessor universal, de forma que tota l'herència es reparteix en llegats o bé es liquida i es destina a les finalitats previstes pel testador, o el fet d'estar el testador sotmès al dret de Tortosa, àmbit en el qual també s'admet distribuir tota l'herència en llegats. El llibre IV manté aquest principi tradicional i preveu regles d'interpretació i d'integració de la voluntat del testador quan no és prou clara la institució del cridat a títol universal o bé particular. També regula la subjecció a condició de la institució d'hereu, que només admet la suspensiva, amb el detall de les facultats de l'hereu condicional, qüestió complexa a la pràctica i amb escassa previsió en el CS. D'acord amb el principi *semel heres semper heres* (qui és hereu ho és sempre), o de perdurabilitat del títol d'hereu, no s'admet el termini en la institució d'hereu ni tampoc la condició resolutòria. En aquesta seu es regulen també les anomenades disposicions fiduciàries, que comprenen els hereus i legataris de confiança i la designació d'hereu per mitjà del cònjuge o convivent i els parents del testador, amb remarcables millores tècniques.

3.3. Les substitucions hereditàries

La substitució vulgar constitueix una de les clàusules recurrents en els testaments catalans, la qual cosa fa que la seva regulació precisa tingui una importància cabdal per a la

pràctica. Amb aquest objectiu el llibre IV ha aclarit la qüestió, que no quedava prou clara en el CS, sobre quan calia entendre feta la delació al substitut vulgar en cas de frustració de la crida precedent, que és el moment de la mort del causant. Aquest capítol V del títol I, dedicat a les substitucions hereditàries, inclou també la regulació de les substitucions pupil·lars i exemplars, per als casos en què el causant mor impúber, és a dir, abans d'haver complert els catorze anys, o bé està incapacitat judicialment. En ambdós supòsits, es permet a una altra persona disposar en relació amb la seva successió, en forma d'una anomenada substitució en el propi testament que té efectes per a quan morin els substituïts. Totes dues institucions permeten evitar que la successió d'impúbbers i incapacitats s'hagi de regir en tot cas per les regles de la successió intestada, amb un destí patrimonial que no sempre és el més adient ni desitjat, i se'n millora el potencial per a la pràctica.

3.4. Els fideïcomisos

Els fideïcomisos són objecte d'una profunda revisió, d'acord amb l'extensa regulació que els dispensava el CS per la seva importància en el dret tradicional. Tot i que ja no és tan freqüent la seva ordenació, vinculada a la transmissió del patrimoni familiar de base agrària, encara n'hi ha molts de vigents i hi ha algunes modalitats, com el fideïcomís de residu, dels quals encara es fa força ús. El nou dret pretén simplificar la normativa i adaptar-la a la realitat social. Amb aquesta finalitat s'han reduït significativament el nombre d'articles, amb la supressió dels considerats superflus, i que passen a incorporar-se a la tradició jurídica catalana. Entre les principals novetats cal destacar l'establiment de lí-

La consellera de Justícia, Montserrat Tura, durant la seva intervenció en el Ple que va aprovar la reforma del llibre IV.

Foto: Parlament de Catalunya.

mits més estrictes a les substitucions permeses, amb la qual cosa s'evita que els béns quedin amortitzats per més d'una generació, amb l'excepció dels fideïcomisos familiars, en els quals s'admet la crida de dues generacions, en què la primera és la dels fills o nebots del causant fideïcomitent. També s'estableixen mesures per facilitar la disposició dels béns fideïcomesos, mentre el fideïcomís està pendent. Atès que per efecte del fideïcomís clàssic català *si sine liberis decesserit*, o de mort de l'instituit sense fills, podia no quedar determinat el fideïcomissari final que autoritzés la disposició de béns pel fiduciari, calia arbitrar mesures alternatives per fer-ho possible. La regulació conserva l'institut tradicional de la quarta trebel·liànica a què té dret el fiduciari gravat si el causant no l'ha prohibida. Pel que fa a la regulació del fideïcomís de residu es manté el principi de la subrogació real, que permet al fiduciari disposar dels béns subjectes al fideïcomís.

S'han establert límits més estrictes a les substitucions permeses, amb la qual cosa s'evita que els béns quedin amortitzats per més d'una generació, amb l'excepció dels fideïcomisos familiars

3.5. Llegats

La regulació dels llegats constitueix una part rellevant del nou llibre IV, amb un total de quaranta-cinc articles. Atès que aquest tipus de disposicions són voluntàries, i no es regeixen en la seva integritat pel règim jurídic de la institució d'hereu, la Llei posa especial esment a regular-ne les diferents classes. Així, és important la precisió sobre el règim del llegat de diners, actius financers, accions i participacions socials, art. 427-27 i 33, com també d'allò que comprèn el llegat d'un immoble en l'art. 427-21. El llibre IV respecta la figura tradicional de la quarta falcídia, a la qual s'afegeix la denominació de quota hereditària mínima. Aquesta quarta pressuposa que l'hereu excessivament gravat amb llegats té dret com a mínim a una quarta part de l'herència lliure d'aquests.

3.6. Els marmessors

El testador pot confiar l'execució de la successió a un marmessor, que tant pot ser particular com universal, en funció de l'abast de les seves funcions. La qüestió més necessitada de clarificació en aquest àmbit era la relativa a la seva retribució, que ara s'estipula en un 5% per als universals i un 2% per als particulars que siguin comptadors partidors. En el dret vigent del CS el primer percentatge era d'un 10%, que en la pràctica podia arribar a considerar-se excessiu. Per descomptat que el testador pot reduir o ampliar aquesta retribució i, en general, organitzar la marmessoria amb una llibertat molt gran, atès que té per finalitat el compliment de la seva darrera voluntat. En el dret català destaquen les funcions del marmessor universal que té per comesa la liquidació de l'herència per esmerçar-ne el producte a una finalitat volguda pel testador, altrament, el marmessor universal substitueix l'hereu en la funció d'execució de l'herència, de forma que ha de fer tot allò que sigui necessari per lliurar els béns que la componen a hereu i legataris, amb l'obligació d'inventariar-la i, si no s'ha previst una altra cosa, executar l'encàrrec en el termini d'un any.

La sessió plenària del 18 de juny de 2008 va aprovar per 131 vots a favor i cap en contra la reforma del llibre IV.

Foto: Parlament de Catalunya.

4. Els pactes successoris

La matèria en què el llibre IV presenta una novetat més important, llargament reclamada pels pràctics, és la relativa als pactes successoris. El nou dret recull la tradició dels heretaments, com a forma tradicional de la successió paccionada o contractual a Catalunya, però l'actualitza completament per tal de servir a la realitat catalana present. El pacte o contracte successori suposa una anomalia en un àmbit com l'hereditari, en què el testament és un negoci de darrera voluntat, és a dir, essencialment revocable, en què el vàlid és el darrer. En la mesura que algú està signant un contracte s'obliga a complir-lo i, per tant, a no modificar-lo sense l'acord de l'altra part. Això és el que suposa un pacte successori: ordenar la pròpia successió amb una altra persona, recíprocament o no, i de forma vinculant. Els pactes successoris es regulen ara de forma oberta i flexible, tot i contenir determinades cauteles atès el seu efecte irrevocable en molts casos. Aquesta obertura es concreta en la possibilitat de realitzar atribucions particulars també en pacte successori i la desvinculació del pacte al matrimoni. De tota manera, els pactes només es poden atorgar per persones majors d'edat en un context familiar: s'admeten els celebrats entre cònjuges, o futurs cònjuges, i convivents, i amb parents dins d'un determinat grau. La restricció no regeix per als possibles afavorits del pacte, només entre els possibles atorgants. Entre les altres cauteles que s'hi preveuen, cal esmentar les causes de revocació dels pactes, que comprenen els incompliments de les finalitats previstes, així com els supòsits de conductes contràries a un dels atorgants. Com a necessitat per actualitzar els pactes successoris s'ha assenyalat la inexistència en dret català del testament conjunt o mancomunat entre dues persones i la transmissió intergeneracional de la

riquesa concretada en les empreses familiars. Junt amb els pactes successoris, en el títol IV del llibre IV es regulen també les donacions per causa de mort.

5. La successió intestada

El dret català en matèria de successió intestada provenia de la Llei 9/1987, de 25 de maig, de successió intestada, que ja tenia precedents de l'època republicana. Aquesta regulació és prou important en la mesura que hi ha un percentatge significatiu de ciutadans que moren sense haver atorgat testament. El sentit progressiu de la legislació catalana, que dóna preferència als fills i al cònjuge per davant d'altres parents, s'ha reforçat en la regulació del llibre IV, en equiparar el convivent en parella estable al cònjuge, així com en reforçar els drets d'aquests en cas de concórrer en l'herència amb fills del causant. La resta d'innovacions que presenta el text són de caràcter més aviat tècnic i, d'acord amb la línia general de la Llei, aclareixen dubtes que podia generar el dret vigent i perfilen el sentit de les institucions regulades.

La millora de la posició del vidu o del convivent consisteix que el dret intestat a l'usdefruit vidual universal es combina amb un dret a commutar-lo per una quarta part de l'herència en plena propietat més l'usdefruit de l'habitatge familiar. Aquest dret correspon al vidu sempre que coincideixi a la successió amb fills del causant, si aquests manquen, i tampoc no hi ha néts, el vidu és hereu

La regulació del llibre IV equipara el convivent en parella estable al cònjuge i reforça els drets d'aquests en cas de concórrer en l'herència amb fills del causant

universal, i resta només als ascendents el dret a la llegítima. L'opció s'ha d'exercir en el termini d'un any des de la mort del causant. Pel que fa a l'equiparació de les parelles de fet a efectes successoris, per a la seva plena eficàcia caldrà esperar l'aprovació del llibre II del CCCat, relatiu al dret de la persona i de la família. En el text projectat, a diferència del dret vigent que exigeix l'atorgament d'escriptura pública, es considera constituïda la parella de fet homosexual també per efecte de la convivència ininterrompuda durant dos anys.

6. La llegítima i la quarta vidual

En matèria de llegítima, el llibre IV presenta novetats que aprofundeixen en la tendència secular catalana d'afeblir la posició del legitimari, tot i mantenir el seu dret a una quarta part de l'herència. La regulació actual prové substancialment de la que conté la Llei 8/1990, de 9 d'abril, de modificació de la regulació de la llegítima. Tot i que en moltes herències la qüestió de la llegítima no és transcendent, si hi ha conflicte familiar i el causant no preveu una disposició que la superi en escriure, les disputes sobre el seu còmput i quantia així com el pagament poden donar lloc a litigis de solució complexa. Sobre aquests casos el nou dret preveu disposicions que pretenen mitigar-ne la possi-

El llibre IV presenta novetats en matèria de llegítima que aprofundeixen en la tendència secular catalana d'afeblir la posició del legitimari, tot i mantenir el seu dret a una quarta part de l'herència

ble litigiositat. Així, tot i mantenir formalment la quantia de la llegítima, l'àmbit de les donacions computables queda reduït a les dels deu últims anys de vida del causant. Al seu torn, es consideren imputables, com a actualització de la regla tradicional, les donacions fetes als fills per adquirir el primer habitatge o per emprendre una activitat que els proporcionï independència personal o econòmica. També es preveu una *cautela socini* o compensatòria de llegítima tàcita, de forma que la polèmica qüestió sobre la intangibilitat qualitativa de la llegítima queda fora de discussió. Addicionalment, s'amplien les causes de desheretament, que inclouen la manca absoluta de relació familiar per causa imputable exclusivament al legitimari. Pel que fa a la llegítima dels ascendents, el seu dret és intransmissible i s'extingeix amb la mort sense haver-la reclamat. Subsisteixen algunes qüestions d'actualitat, com principalment els béns amb què es paga la llegítima, atès el canvi que aquests han experimentat en relació amb temps passats: actius financers, títols valors i accions i participacions en empreses de

La consellera i alguns dels diputats i tècnics que van participar en l'elaboració de la reforma. Foto: Parlament de Catalunya.

caràcter familiar amb pactes de sindicació. En darrer terme, s'adopta el termini de prescripció general a Catalunya de deu anys de l'art. 121-20 CCCat.

La quarta vidual consisteix en l'únic dret que correspon al cònjuge vidu català en la successió testada del cònjuge premort. No es considera un dret legitimari i té per fonament la necessitat del cònjuge que la reclama. El llibre IV ha actualitzat els requisits per a la seva concessió en el CS i l'equipara als que pressuposa la pensió compensatòria en seu de separació i divorci, però vinculada al procés successori. Igual com succeeix per a la successió intestada, s'equipara al convivent en parella estable a la posició del cònjuge vidu.

7. L'adquisició de l'herència

El darrer títol del llibre IV coincideix amb el que era el primer del CS, però que s'ha desplaçat sistemàticament per tal de respectar la seqüència cronològica de la successió. Destaca aquí la reformulació del règim de responsabilitat de l'hereu, amb l'extensió de la limitació de responsabilitat als béns de l'herència per deutes del causant, pròpia de l'acceptació a benefici d'inventari, a tot hereu que hagi practicat inventari de l'herència en temps i forma, tot i que no s'hagi acollit expressament al benefici. S'ha considerat que no era raonable que els hereus que havien actuat igual que el beneficiari no poguessin gaudir de la limitació de responsabilitat només pel fet de no haver-ho manifestat expressament. El llibre IV conté una regulació de la comunitat hereditària, de forma prèvia a la partició i la col·lació, amb el manteniment de la regla tradicional catalana d'absència de solidaritat entre els cohereus pels deutes del causant i de divisió entre ells. El text del llibre IV es clou amb l'acció de petició d'herència que es considera imprescriptible.

8. L'entrada en vigor del llibre IV i les seves disposicions finals

El llibre IV del CCCat entrarà en vigor el proper 1 de gener de 2009. La successió de totes les persones mortes a partir d'aquesta data estarà regida pel nou dret de successions català, així com tots els testaments, codicils, memòries testamentàries i els pactes successoris atorgats amb posterioritat al gener de 2009. Per a les successions obertes amb anterioritat seguirà regint el CS, per molt que s'executin amb posterioritat, i també els testaments i altres actes de disposició anteriors conservaran la seva eficàcia. La Llei del llibre IV conté unes disposicions transitòries per regular el règim jurídic de transició de l'anterior al nou dret. Cal destacar que conserven validesa, per descomptat, els testaments atorgats abans de l'entrada en vigor del llibre IV, i que regiran successions obertes ja sota la seva vigència. La Llei 10/2008 conté tres importants disposicions finals de modificació d'altres lleis. En particular, es reforma la Llei 29/2002, primera del Codi civil, pel que fa al tractament del gènere en les denominacions referides a persones, també hi ha la reforma de preceptes concrets del llibre V del CCCat, relatiu als drets reals, i determinades qüestions sobre filiació i adopció del vigent Codi de família.

El llibre V del Codi civil de Catalunya

Pedro del Pozo Carrascosa

Catedràtic de Dret Civil
Universitat Rovira i Virgili

1. CONTINGUT DEL LLIBRE V DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. 2. LA NOVA REGULACIÓ DE LA PROPIETAT HORIZONTAL. 3. LA REGULACIÓ DE NOVES FIGURES JURÍDIQUES: EL DRET DE VOL. 4. NOVA VIDA A VELLES FIGURES: ELS DRETS D'APROFITAMENT PARCIAL. 5. LA PARADOXA DE LA HIPOTECA. 6. VALORACIÓ FINAL I UNA ABSÈNCIA: LA PENYORA FLOTANT

1. Contingut del llibre V del Codi civil de Catalunya

La Llei 5/2006, de 10 de maig, va aprovar el llibre V del Codi civil de Catalunya. Aquest llibre, titulat *Drets reals*, és el que es dedica a la part del dret civil que s'ocupa del també anomenat "dret de coses", expressió que utilitza la Llei en el seu preàmbul, en què es regulen figures jurídiques tan importants com el dret de propietat, l'usdefruit o la hipoteca.

Què són els drets reals, objecte del llibre V? La característica essencial de l'anomenat "dret real" és la seva vinculació directa i immediata a una cosa (*real* en sentit etimològic, del llatí *res, rei*, 'cosa') o, de manera més general, a un bé, el seu caràcter inherent al mateix. Com a conseqüència, el titular del dret real té un poder absolut sobre el bé que en constitueix l'objecte. Això el diferencia del dret de crèdit, que permet al seu titular, el creditor, exigir una determinada conducta a una altra persona, el deutor, però que no atribueix, en un primer moment, cap dret sobre l'objecte de la prestació del dret de crèdit. Vegem-ne un exemple. La persona que vol adquirir un determinat bé signa un contracte de compravenda amb el propietari actual del bé. Com a simple comprador encara no n'és propietari, ni tan sols en el cas que ja n'hagués pagat el preu; únicament és titular del dret (de crèdit) que el venedor realitzi una conducta determinada, és a dir, el lliurament de la cosa venuda. Només un cop produït aquest lliurament, el comprador esdevé propietari de la cosa comprada; no abans. El comprador es converteix, aleshores, en titular del dret *real* de propietat, dret que li dóna les més grans possibilitats d'actuació sobre el

Pedro del Pozo Carrascosa

Catedràtic de Dret Civil de la Universitat Rovira i Virgili.

Director del Comitè Científic de la *Revista Catalana de Dret Privat*, editada per la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

Vocal del Ple de la Comissió de Codificació de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya.

Investigador principal del projecte d'investigació "Modificación y desarrollo del derecho civil catalán: el derecho de propiedad y sus aprovechamientos" (Ministerio de Educación y Ciencia, SEJ2006-14875-C02-02).

Recentment ha publicat el llibre *Derecho Civil de Cataluña. Derechos reales* (Marcial Pons, 2008), juntament amb els doctors Antoni Vaquer Aloy i Esteve Bosch Capdevila.

bé, com ara gaudir-ne i disposar-ne, dins dels límits i amb les restriccions que estableixen les lleis, d'acord amb el principi constitucional de la funció social de la propietat (art. 541-1 i 541-2 CCCat).

El dret real per excel·lència, ho podem intuir, és el dret de propietat. A més a més del seu contingut propi, aquest dret es caracteritza perquè és el suport dels altres drets reals que, pel fet de tenir un contingut d'un abast més reduït que el del dret de propietat, es qualifiquen genèricament de "drets reals limitats" (expressió que trobem en la denominació del títol VI del llibre V). Alguns exemples de drets reals limitats són l'usdefruit, les servituds, els censos o la hipoteca, tots regulats en el llibre V.

El camí per arribar al llibre V no ha estat fàcil. En primer lloc, ha calgut modernitzar, refondre i harmonitzar el contingut de set lleis, que van des d'alguns articles de la Compilació del dret civil de Catalunya fins a la Llei 19/2002, del 5 de juliol, de drets reals de garantia. A més a més, no oblidem que estem parlant d'una part d'un codi civil, és a dir, d'un text que ha de ser harmònic, coherent i amb una rigorosa sistemàtica interna; en conseqüència, ha calgut regular, per primera vegada i de manera completa a Catalunya, tota una sèrie de figures i institucions que són el suport i la cohesió de l'entramat de normes que integren el dret patrimonial, dins del Codi civil de Catalunya. En aquest sentit, es regulen, per exemple, els mecanismes d'adquisició dels drets reals, dels quals podem destacar el tractament

Per arribar al llibre V ha calgut modernitzar, refondre i harmonitzar el contingut de set lleis i regular tota una sèrie de figures i d'institucions que donen cohesió a l'entramat de normes del dret patrimonial

acurat de figures com la tradició i la usucapió. S'ha fet també un tractament clar i útil de la possessió. Tot i que la possessió no és un dret, sinó un fet al qual la llei atribueix conseqüències jurídiques (l'art. 521-1.1 CCCat la descriu com "el poder de fet sobre una cosa o un dret"), es tracta d'una figura que és present en la major part de les situacions que es plantegen en l'àmbit dels drets reals, cosa que fa que la seva regulació acurada sigui imprescindible en un bon codi civil.

A continuació, farem unes breus reflexions al voltant d'alguns aspectes del llibre V.

2. La nova regulació de la propietat horitzontal

Sens dubte, una de les novetats de més transcendència social del llibre V ha estat la nova regulació de l'anomenada "propietat horitzontal", que ha fet que la Llei de propietat horitzontal estatal de l'any 1960 hagi deixat de ser aplicable a Catalunya.

La propietat horitzontal és el règim jurídic més freqüent sota el qual s'organitzen, per exemple, les diferents titularitats dels pisos o locals d'un mateix edifici, de les places de garatge existents en una finca o de les parcel·les d'una urbanització. El règim jurídic de la propietat horitzontal articula el dret de propietat exclusiva sobre els elements privatis (per exemple, els pisos) amb l'existència d'uns elements comuns (per exemple, l'ascensor).

Entre les novetats que ha aportat el llibre V té especial rellevància, com destaca el mateix preàmbul de la Llei 5/2006, la millora del funcionament de la Junta de Propietaris, detallat, clar i adaptat a les necessitats que l'experiència dels anys i l'evolució de la legislació

El text regula el dret de propietat exclusiva sobre els elements privatis amb l'existència d'uns elements comuns.

Foto: Lali Sandiumenge.

feien imprescindibles, entre les quals destaca la limitació del principi d'unanimitat a casos molt puntuals. Cal destacar també la regulació de l'anomenada "propietat horitzontal complexa", adequada als conjunts immobiliaris amb diversos edificis però amb zones comunitàries, com ara piscines o zones d'esbarjo, i la de la "propietat horitzontal per parcel·les", és a dir, les anomenades vulgarment "urbanitzacions privades".

3. La regulació de noves figures jurídiques: el dret de vol

El llibre V ha regulat per primera vegada algunes figures que fins ara o bé tenien una regulació consuetudinària o bé una mínima regulació embrionària en normes del dret estatal, moltes vegades de rang merament reglamentari. El millor exemple n'és la regulació del *dret de vol* (art. 567-1 a 567-6 CCCat), fins ara merament descrit en l'art. 16 del Reglament hipotecari.

D'acord amb l'art. 567-1.1 CCCat, "el vol és el dret real sobre un edifici o un solar edificable que atribueix a algú la facultat de construir una planta o més sobre l'immoble gravat i fer seva la propietat de les noves construccions"; el mateix precepte afegeix que la regulació del dret de vol també és aplicable al dret de *subedificació*. El dret de vol crea, per tant, una propietat separada entre la nova construcció i el seu suport, tant si aquest és un edifici preexistent com un solar edificable. Atès que aquesta separació de drets de propietat no és merament temporal, com en el cas del dret de superfície, sinó que és definitiva, una vegada finalitzada la construcció cal sotmetre tot l'edifici al règim de propietat horitzontal.

4. Nova vida a velles figures: els drets d'aprofitament parcial

Si bé és cert que una institució jurídica pot esdevenir obsoleta i caure en desús, pel fet de no adir-se amb la realitat social de l'època en què s'ha d'aplicar, també ho és que el legislador pot fer revifar figures jurídiques que, amb una nova regulació, tornen a ser útils i atractives per tal de donar resposta a interessos socials de gran transcendència. Això és el que va succeir amb els censos arran de la Llei dels censos de 1990; especialment amb l'anomenat "cens vitalici", actualment regulat en els art. 565-29 a 565-33 CCCat.

Aquest fenomen, que dóna una nova vida a una vella figura jurídica, és el que el legislador ha pretès instaurar també amb la regulació dels anomenats "drets d'aprofitament parcial". El dret català anterior es limitava a fer simples al·lusions a algunes modalitats que la doctrina anomenava "servituds personals" i que ara es qualifiquen, amb més rigor tècnic, de drets d'aprofitament parcial.

Els drets d'aprofitament es basen en una relació de servei o d'utilitat entre una persona i una finca i això és el que diferencia aquests drets de les servituds

L'exconseller de Justícia, Josep Maria Vallès, va defensar davant el plenari del 20 d'abril de 2006 la reforma de la llei del llibre V del Codi civil.

Foto: Parlament de Catalunya.

Els drets d'aprofitament parcial permeten al seu titular obtenir algun tipus d'utilitat o aprofitament d'una finca d'altri; per exemple, el ramader que té el dret de portar el ramat a pasturar a una determinada finca, o l'empresa que instal·la un cartell publicitari al terrat d'un edifici. A banda d'aquests exemples, el pedagògic art. 563-1 CCCat fa una enumeració de possibles utilitats dels drets d'aprofitament, que van des de les més tradicionals, com els drets de llotja i de balcó, fins a les més modernes, com ara gestionar i obtenir els aprofitaments forestals d'una finca a canvi de refer i conservar els recursos naturals i paisatgístics o de conservar-ne la fauna i l'ecosistema. En tots els casos, veiem que els drets d'aprofitament es basen en una relació de servei o d'utilitat entre una persona i una finca; aquesta dada és, precisament, la que diferencia els drets d'aprofitament de les servituds, que són drets que graven una finca en benefici d'una altra.

Una característica d'aquests drets és la seva llarga durada, que pot arribar, si així es pacta, fins als noranta-nou anys (art. 563-2.4 CCCat); precisament això és el que justifica la possibilitat de redimir aquests drets per voluntat exclusiva dels propietaris de la finca gravada una vegada passats vint anys des de la constitució del dret (art. 563-3.1 CCCat).

5. La paradoxa de la hipoteca

El dret d'hipoteca és un dret real de garantia que vincula un bé immoble al compliment d'una obligació; es caracteritza, a més a més, pel fet que el creditor no adquireix la possessió de la finca hipotecada.

El dret real d'hipoteca està regulat essencialment en els art. 104 a 197 d'una llei estatal, la Llei hipotecària de 1946. La Generalitat no ha exercit, ara per ara, la seva competència en aquesta matèria, ha optat per no regular el dret real d'hipoteca en tota la seva extensió i s'ha limitat a fer referència a algunes qüestions específiques i a alguns supòsits especials d'hipoteca, en els art. 569-27 a 569-42 CCCat. Aquest no-exercici de la competència pot semblar paradoxal, sobretot si tenim en compte la importància que la hipoteca té en el tràfic jurídic actual.

El motiu no és la manca de competència legislativa, sinó la prudència de la Generalitat. En efecte, l'art. 129 de l'Estatut d'autonomia de l'any 2006 (el mateix argument seria aplicable a l'art. 9.2 de l'Estatut de 1979, vigent en el moment de la promulgació del llibre V), assenyala que "correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de dret civil, excepte en les matèries que l'article 149.1.8 atribueix en tot cas a l'Estat"; entre aquestes matèries no figura la regulació dels drets reals. D'altra banda, per confirmar la competència de la Generalitat en matèria de regulació de la hipoteca, no ens ha d'enganyar la conjunció de dues dades: que l'art. 149.1.8 de la Constitució reservi a l'Estat l'"ordenació de los registros e instrumentos públicos" i que la hipoteca sigui un dret la vàlida constitució del qual requereixi l'atorgament d'escriptura pública i la inscripció d'aquesta en el Registre de la Propietat (art. 145 LH). En aquest sentit, la reserva en favor de l'Estat es limita a l'organització i el funcionament del Registre de la Propietat, i als efectes de la publicitat de les situacions jurídiques que hi accedeixen; la reserva no inclou, per tant, la regulació material dels drets reals, ni tan sols en el cas, com el de la hipoteca, de drets l'existència dels quals només pot tenir lloc a partir de la inscripció registral.

La no-regulació completa de la hipoteca obeeix a un criteri de prudència del legislador i de conveniència del tràfic jurídic que, pel fet de ser innecessària, hauria trasbalsat el món jurídic de Catalunya

El llibre V regula noves figures jurídiques com la del dret de vol que crea una propietat separada entre la nova construcció i el seu suport.

Foto: Lali Sandiumenge.

La no-regulació completa de la hipoteca, en canvi, obeeix a un criteri de prudència del legislador i de conveniència del tràfic jurídic. A diferència de la resta del llibre V, en què el legislador català ha fet bé de posar ordre en la caòtica legislació anterior, corregir-ne els defectes i regular per primera vegada moltes figures importants, no era impensable regular de manera completa el dret real d'hipoteca. La regulació que la Llei hipotecària fa d'aquest dret és, com tota obra humana, millorable, però ha demostrat un grau de qualitat, d'estabilitat i d'acceptació dels operadors jurídics molt poc freqüent. La prova d'això és que, des de 1946 ençà, els art. 104 a 197 de la Llei hipotecària han estat objecte de molt poques modificacions. En definitiva, el legislador català ha obrat amb bon criteri en no fer una regulació nova i completa de la hipoteca que, pel fet de ser innecessària, hauria trasbalsat sens dubte el món jurídic de Catalunya.

Sí que ha estat útil, en canvi, la regulació d'alguns supòsits especials d'hipoteca, per tal de completar, per a casos específics, la regulació general d'aquest dret real de garantia. Per exemple, l'art. 569-31 CCCat desenvolupa i aclareix el contingut de l'art. 9 del Codi de família en relació amb la hipoteca de l'habitatge familiar del matrimoni o comú de la unió estable de parella. També resulta útil i aclaridora la regulació que l'art. 569-36 CC-Cat fa de la hipoteca en garantia de pensions compensatòries o d'aliments en cas de nul·litat del matrimoni, divorci o separació judicial, regulació que l'últim apartat d'aquest precepte fa aplicable la compensació econòmica per raó del treball, regulada en l'art. 41 del Codi de família, en cas que se n'hagués ajornat el pagament.

6. Valoració final i una absència: la penyora flotant

El llibre V és, en línies generals, digne d'elogi. El legislador català hi ha esmerçat molts esforços i el resultat ha estat força bo: una regulació moderna, acurada i útil dels drets reals. Hi ha, però, algunes mancances i imprecisions que caldria corregir. Què hauria de dir una llei, i com ho hauria de dir, és una qüestió d'opinió personal; cada jurista té la seva, i allò que per a una persona és una imprecisió, per a una altra és un encert de la llei.

El legislador català hi ha esmerçat molts esforços i ha aconseguit una regulació moderna, acurada i útil dels drets reals

Amb cautela, per tant, no puc evitar manifestar la meua crítica al fet que, per exemple, en el Codi civil de Catalunya ja no es regula l'anomenada "penyora flotant". Aquesta és una modalitat de penyora que es caracteritza per garantir no una, sinó diverses obligacions ja concretes o per contreure, de manera simultània o successiva, entre el mateix deutor i el mateix creditor, durant un període de temps i per una quantia màxima convinguts. Així ho deia

l'art. 13.3, ara derogat, de la Llei 19/2002, de drets reals de garantia; aquest tipus de penyora ha desaparegut, en canvi, del Codi civil de Catalunya, sense que el legislador hagi explicat mai per què.

Segons la meva opinió, no hi ha cap justificació per a l'eliminació de la penyora flotant, sobretot si tenim en compte que tant els professionals del dret com la doctrina havien aplaudit la regulació a Catalunya d'aquesta figura jurídica. Ara bé, tot i que formalment podria semblar que l'eliminació, en una llei, d'una institució que estava regulada en una llei anterior constitueix una prohibició absoluta d'aquesta, entenc que això no és així en el cas que ara ens ocupa. En efecte, tant la lògica del sistema jurídic com la utilitat de la figura ens duen a mantenir la vigència de la penyora flotant, a partir de l'argument essencial de l'autonomia de la voluntat i el principi de llibertat civil (art. 111-6 CCCat). En definitiva, atès que la penyora flotant no està expressament prohibida en el dret civil de Catalunya, ni infringeix cap de les seves normes imperatives, és perfectament lícit utilitzar aquesta figura en el tràfic jurídic si els interessats així ho acorden, seguint els mateixos criteris que el formalment derogat art. 13.3 de la Llei 19/2002.

Sumant les veus de la ciutadania

Lali Sandiumenge

Periodista

El Govern de la Generalitat impulsa la participació dels ciutadans en la definició i el desplegament de polítiques públiques, una nova manera de fer democràcia que fins ara només s'havia assajat al món local. La Llei de serveis socials, la d'infància, la de joventut o la Llei del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista són alguns dels textos legislatius que s'han elaborat tenint en compte des del principi les opinions i els suggeriments de la ciutadania. L'objectiu és sumar veus, experiències i punts de vista.

L'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat va consensuar amb els seus habitants el pla director de bicicletes; el de Sant Boi de Llobregat, el de mobilitat sostenible; el de Mollerussa està elaborant el d'ordenació urbanística municipal amb la participació dels ciutadans, i el de Girona decideix els futurs usos del parc de la Devesa. A la comarca del Baix Empordà, el consistori de Santa Cristina d'Aro ha estat dos anys consecutius premi d'Innovació Democràtica pels pressupostos participatius que ha posat en marxa aquests darrers cinc anys, en els quals la ciutadania té la possibilitat de decidir com gastar els diners públics i quin pes han de tenir en cada una de les partides municipals.

Sessió a Reus del procés de participació del Pacte Nacional per a la Immigració. Foto: DGPC.

L'atenció personalitzada per a la prevenció és un dels aspectes recollits a la nova Llei dels drets de les dones per a l'eradicació de la violència masclista, elaborada amb la participació de la ciutadania.

Foto: Lali Sandiumenge.

Són només uns quants exemples d'experiències municipals en l'àmbit de la participació ciutadana a Catalunya, triades aleatòriament. N'hi ha moltíssimes més. El món local, sovint per iniciativa pròpia, té una llarga tradició a l'hora de permetre que tothom hi pugui dir la seva i al llarg de les dues darreres dècades n'han proliferat les experiències. Tot i que el procés és lent i complex, i implica donar veu a sectors i interessos diversos, hi ajuda la proximitat i el fet que els afers que es consulten són entenedors i toquen molt de prop el ciutadà. La gent vol tenir veu, a més a més de vot.

La participació dels ciutadans és un dels dèficits principals de la democràcia representativa. El medi local és l'escenari idoni i natural per desenvolupar-la, però el Govern de la Generalitat també s'ha decidit a implicar la ciutadania en l'elaboració de les polítiques públiques. Fruit d'aquesta voluntat, el tripartit va crear el gener de 2004 la Direcció General de Participació Ciutadana (d'ara endavant, DGPC), que promou les iniciatives de participació ciutadana dels diferents departaments del Govern català i hi dóna suport.

La primera gran experiència en aquest sentit va ser la de l'Estatut de Catalunya, que es va elaborar amb la participació de més de 400 entitats i institucions i prop de 22.000 aportacions a títol individual. Després, s'han tancat processos com el nou Pla d'equipaments penitenciaris i el Pacte Nacional per a l'Educació i se n'han obert alguns de tan complexos com el de la directiva marc de l'aigua i els plans de gestió de conques hidràuliques. En l'àmbit legislatiu, la Llei de serveis socials, aprovada per unanimitat al Parlament al final de l'any passat, en va ser la pionera i després van arribar la Llei d'infància, la de joventut, la d'iniciativa legislativa popular i la del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista.

La participació dels ciutadans en la definició i el desplegament de polítiques públiques és una nova manera de fer política, inèdita i pionera a l'Estat espanyol

Es tracta de canviar de mentalitat, de passar d'una Administració pública tradicional, basada en la racionalitat tecnocràtica, a una nova Administració, basada en la racionalitat deliberativa

“Els governs ja no poden fer les coses sols. Hi ha temes que desborden la capacitat d'un sol actor”, subratlla Quim Brugué, que va ser director general de Participació Ciutadana des de la creació de la Direcció fins a mitjan març passat, quan va tornar a la docència universitària i va ser rellevat per Marc Rius. “S’imposa canviar de mentalitat o de cultura i possibilitar la participació dels ciutadans en la presa de decisions públiques. Es tracta de passar d’una Administració

pública tradicional, basada en la racionalitat tecnocràtica, a una nova Administració, basada en la racionalitat deliberativa.”

Participació... en línia

Les noves tecnologies d'informació i comunicació també han permès noves formes de participació electrònica i de relació entre els ciutadans i els responsables públics. Més de seixanta ajuntaments catalans i tres consells comarcals són usuaris del programa Consensus, una plataforma de participació ciutadana a través d'Internet creada l'any 2000 entre l'Institut Català de Tecnologia, la Fundació Jaume Bofill i el consorci d'ajuntaments catalans Localret. L'objectiu de Consensus.cat és promoure i estimular la informació i la participació en el món local a través d'Internet i oferir espais virtuals als ciutadans per organitzar-se.

El Parlament català també promou des del ciberespai la participació ciutadana. El programa democracia.web, impulsat també des de la Fundació Jaume Bofill, es va posar en marxa el 1998 amb el suport de la mesa del Parlament com una experiència innovadora per establir un nou canal de comunicació entre la ciutadania i els representants de la cambra i va arribar a tenir-hi 1.200 usuaris. Fins a la primavera de 2006, al final de la VII legislatura, va permetre que els internautes seguissin en línia la trami-

tació d'una llei, tinguessin accés a tota la documentació i poguessin participar-hi. “Tota la tramitació era visible i es permetia suggerir esmenes als textos quan s'obria el termini de presentació d'esmenes dels diputats. Democracia.web enviava les esmenes que els usuaris proposaven a títol individual a tots els grups parlamentaris i ells podien recollir-les o no”, explica una de les coordinadores del projecte, Laia Torras, coordinadora de l'àrea de Democràcia de la Fundació Jaume Bofill.

El web disposava d'un altre espai de comunicació, “Cartes al Parlament”, en què qualsevol podia adreçar-se directament a un diputat o als diferents grups parlamentaris. “Va ser una aposta per establir un diàleg obert. Tant la persona que escrivia la carta com la que contestava eren conscients que tothom les podria llegir i, per tant, les preguntes eren sovint d'interès general i les respostes no eren de tràmit”, afegeix Torras.

El projecte de democracia.web, que preveia que a la llarga es convertís en una eina més de l'activitat parlamentària i de la relació amb els ciu-

Aquesta nova manera de fer política és inèdita i és pionera a l'Estat espanyol, perquè només s'ha assajat en l'àmbit local. No hi ha precedents a Europa i l'experiència internacional més semblant, tret de la que han endegat alguns països llatinoamericans, és la que va tenir lloc a Porto Alegre a final dels vuitanta amb els pressupostos participatius, convertits ja en un referent internacional per a les pràctiques locals de la democràcia participativa. Seguint el model català, altres comunitats autònomes de l'Estat han incorporat la participació ciutadana a les seves polítiques, com és el cas de la Generalitat Valenciana, que va aprovar el febrer passat el Projecte de Llei de participació ciutadana. També el Govern de les Canàries està elaborant un avantprojecte de llei que vol sotmetre al Parlament autònom l'any vinent. L'objectiu és aprofundir en la democràcia i contribuir a l'interès general, implicar i coresponsabilitzar la societat en la resolució de problemes, intercanviar coneixements, crear sinergies i afrontar els conflictes d'una manera més creativa.

tadans, està ara mateix en suspens, però els arxius hi segueixen penjats i poden consultar-se. Mentrestant, el lloc web de la institució, www.parlament.cat, també possibilita que la ciutadania es posi en contacte via correu electrònic amb la mesa i els diferents grups parlamentaris i que segueixi l'estat de tramitació de les lleis en discussió. El president, Ernest Benach, per la seva banda, interessat en participació i tecnologia, té un bloc, en el qual informa de les seves activitats i permet a tothom poder dir-li la seva a través dels comentaris, i una bústia, "El president respon", en la qual rep i contesta les queixes o els suggeriments dels ciutadans.

Sembla que les noves tecnologies són cosa sobretot de les joves generacions, perquè una de les entrades del bloc de Benach que més feedback va aconseguir va ser la del 14 de febrer passat, "Parlament a les aules", en què el president explicava dues sessions sobre I+D (informar-se i participar en política) que havia dut a terme a sengles escoles públiques de Cornellà i d'Esplugues, al Baix Llobregat. Els alumnes de 6è de primària del CEIP Les Mèlies de Vilafant, un poble d'uns 5.000 habitants de la comarca

de l'Alt Empordà, que havien estat uns dies abans visitant la cambra, van recollir ràpidament el repte i li van deixar sis comentaris.

"Estimats polítics, us vull fer una queixa", va escriure, literalment, la Clàudia Brugués. "Nosaltres volem un pavelló a vilafant, però no volem que ens treguin la piscina de vilafant perquè diuen que hi pasara al AVE. Volem un pavelló!!!! gràcies. Volem una resposta ràpida i bona!!!!". Sergi Rovira, de la mateixa escola, va ampliar l'ofensiva escrivint a la bústia de consultes del president: "A els nens de vilafant ens agradaria tenir un pavelló de bàsquet. Siplau ens posariau un pavelló a vilafant?"

Sota llum i taquígrafs

La DGPC defineix la *participació* com el procés que incorpora la ciutadania –les seves posicions, els seus interessos i els seus arguments– en la definició i el desplegament de les polítiques públiques, a través d'un diàleg raonat i constructiu. Però, com assenyala Brugué, no és el mateix decidir els carrils bici que ha de tenir un poble, si hi ha d'haver arbres en un plaça pública o gronxadors en un parc per a infants que gestionar que tothom hi pugui dir la seva quan es parteix de zero per produir una llei o quan es tracta de decidir com gestionar una nova cultura de l'aigua, en què cal articular un diàleg entre els pagesos, els empresaris i les associacions ecologistes, entre d'altres.

La diferència que comporta en la manera de fer política és radical. Abans, els diàlegs es feien entre molt pocs i a porta tancada. La novetat és que ara s'intenta incorporar-hi noves veus i recollir tots els punts de vista i es desenvolupa sota llum i taquígrafs. "Els nostres processos són oberts i inclusius", subratlla Brugué. "Per exemple, en el cas d'una carretera, abans només es consultava l'enginyer, però construir-la no és només un problema tècnic, sinó també de desenvolupament, de veïns i té un impacte ambiental."

Aquest sistema de participació permet a l'Administració poder veure altres posicions legítimes i ser més sensibles a l'opinió de la ciutadania

Un exemple d'això és el cas del Pla d'equipaments penitenciaris, una de les experiències que va posar en marxa el Departament de Justícia en col·laboració amb la Direcció General que dirigia Brugué el 2005. Es tractava de decidir la localització de noves presons a diferents comarques catalanes i es va decidir comptar amb la compli-

citad dels territoris afectats. Si habitualment l'anunci es feia quan ja estava tot dat i beneït i la maquinària a punt de posar-se a treballar, aquest cop tothom, veïns, municipis i entitats, van poder dir-hi la seva i expressar el rebuig i les pors que els suscitava. "Ens va servir per poder veure altres posicions legítimes i ser més sensibles al que significa tenir una presó prop de casa, posar-te a l'altra banda", subratlla Francesc Jiménez Gusi, coordinador d'Equipaments Penitenciaris de Justícia. "La decisió sobre el lloc on s'ha d'ubicar una presó és responsabilitat del Govern, no dels municipis, però el diàleg és molt important. No sobre on la posarem, sinó sobre com articular-la."

Un cas similar és el de la Llei d'espectacles i activitats recreatives. Tot i que no el text legislatiu, que s'està tramitant al Parlament i que s'hauria d'aprovar al llarg d'aquest any, la Direcció General del Joc i d'Espectacles va obrir el febrer passat el procés participatiu per consensuar el posterior desplegament reglamentari, on se'n concretaran els detalls, i va convocar a participar-hi els representants polítics i el personal tècnic de les administracions locals catalanes, els representants de les associacions que agrupen els professionals i els empresaris del sector i els representants de la societat civil, com entitats veïnals, AMPA o organitzacions de defensa dels consumidors i usuaris, així com ciutadans a títol individual.

Quim Brugué va ser director general de Participació Ciutadana fins al març passat.

Foto: Lali Sandiumenge.

El document de treball que serveix de punt de partida per al diàleg proposa diferents àmbits a debat. Entre d'altres: com trobar un equilibri entre els drets dels usuaris i la resta de la ciutadania; les condicions mínimes per garantir la seguretat (horaris, assegurances, control d'accés i vigilància), o les condicions i el catàleg d'espectacles, activitats i espais oberts al públic. L'objectiu principal, segons Mercè Claramunt, directora general del Joc i d'Espectacles de la Generalitat, és compatibilitzar les necessitats de lleure i de descans, sovint contraposades. "El que hem fet és avançar la feina que pot ser motiu de divergència entre els diferents sectors i interessos. La llei està adreçada al sector de l'oci, que és molt dinàmic i canviant, però també cal conjuminar-lo amb el descans i això és complicat", subratlla.

Les fases del procés

El concepte i la metodologia del procés participatiu que ha posat en marxa la Generalitat són aparentment senzills. El que és molt més complicat de gestionar són les implicacions que comporta, el temps, els recursos, el volum de gent i els punts de vista. En una etapa prèvia, interna, l'Administració du a terme un treball preparatori per conèixer a fons el subjecte que cal abordar i els actors que hi estan implicats, per establir de què vol parlar i per què. El procés participatiu, per si mateix, arrenca amb una primera fase, en què el Govern informa i fixa el marc de referència; una segona, en què es posa en marxa el diàleg, i l'última, que s'anomena de retorn. La seqüència, així, equival a explicar, escoltar i respondre.

El concepte i la metodologia del procés participatiu són aparentment senzills però gestionar les implicacions que comporta, el temps, els recursos, el volum de gent i els punts de vista és complicat

De Porto Alegre a Santa Cristina d'Aro

A escala molt petita, Santa Cristina d'Aro és un referent de participació ciutadana a Catalunya. Fa cinc anys, l'alcaldia d'aquesta localitat gironina de 5.000 habitants va posar en marxa una experiència innovadora per decidir deliberadament el pressupost municipal. El primer any es va decidir, així, un 33% del pressupost, que es va anar ampliant fins a arribar al 60% actual, un percentatge altíssim. La iniciativa, inspirada en la que va arrencar a Porto Alegre el 1989, s'ha assajat o implantat a d'altres poblacions i ciutats de l'Estat, com Sevilla, Còrdova, Valladolid o Albacete, però sovint amb un abast molt més reduït. Rubí, Terrassa, Sant Boi de Llobregat o Figaró-Montmany són altres ajuntaments catalans que permeten d'un manera o altra als contribuents opinar sobre com cal gastar els diners públics.

L'experiència de Santa Cristina d'Aro va arrencar el 2003 amb l'arribada a l'equip municipal del doctor en Ciències Econòmiques i professor universitari de Política Econòmica Joan Bou. "Em vaig presentar per tirar això endavant", recorda Bou, actual regidor d'Hisenda, Pressupost Participatiu i Participació Ciutadana. L'objectiu va ser convertir els ciutadans en protagonistes de la gestió municipal i fer-los partícips del procés de presa de decisions.

Per això, el municipi va posar en marxa un sistema organitzat, que s'articula a través de vuit assemblees de barri i set assemblees temàtiques, que es convoquen anualment i que decideixen les deu accions que consideren prioritàries per a l'any següent. A més a més, hi ha una assemblea exclusi-

vament per a joves i, des de fa dos anys, una d'infants, integrades pels alumnes de 5è i 6è de primària de l'única escola pública local. Cada una de les assemblees nomena els seus representants al Consell de Ciutadans, encarregat d'estudiar totes les propostes i elaborar-ne per consens una de definitiva que es presenta a l'equip de Govern. "Tot això serveix de base per elaborar el pressupost, que s'entrega al Consell de Ciutadans i, si hi està d'acord, es presenta a l'aprovació del Ple", explica Bou, que juntament amb altres regidors participa en el Consell, amb veu però sense vot.

La valoració és més que positiva. "Abans el pressupost el feien quatre persones i ara és fruit d'un procés deliberatiu. Acaba sent el que el poble necessita i no la decisió d'un moment d'un polític o uns tècnics", opina el regidor. "Això ha canviat radicalment la forma de funcionar de l'Ajuntament, obliga a treballar en equip i que els funcionaris vegin la ciutadania no només com a contribuents sinó com a ciutadans, al servei dels quals estan, que comencen a exigir coses." Els avantatges, segons assegura, és que és un procés enriquidor, que fomenta la cultura participativa i que la ciutadania demana sovint partides pressupostàries més acotades. Entre els inconvenients, Bou lamenta que a vegades costi implicar la gent i fer-la-hi participar. "Ara ja ho tenim molt per la mà i a tot el procés hi participen unes 450 persones. Són moltes, però voldríem que fossin més", afirma.

Per marc de referència s'entén que el Govern fixa les línies mestres, defineix els continguts, les regles de joc i els límits, és a dir, els punts en els quals no està disposat a cedir, ja sigui per motius polítics, econòmics o legals. El diàleg preveu recollir tota la diversitat de punts de vista i ho fa de maneres diferents: a través de tallers participatius animats per dinamitzadors, reunions sectorials i territorials, tramesa d'aportacions escrites via correu postal, correu electrònic i fax, enquestes, etc. Finalment, en la fase de retorn, el Govern respon, informa i explica les conclusions als participants, i els motius pels quals s'inclou o es rebutja una aportació. Es pot entendre com un acte necessari i pedagògic de responsabilitat pública. En el cas del reglament d'Espectacles, per exemple, s'han dut a terme les dues primeres fases, però no la darrera. "No ho farem fins que la Llei no estigui aprovada. Explicarem a tothom quines aportacions s'han recollit i quines no i per què", apunta Claramunt. Un cop tancades aquestes tres fases, la DGPC recomana posar en marxa una comissió social de seguiment, que vetlli perquè els resultats es reflectixin en actuacions efectives.

Amb tot, la participació no és una finalitat sinó el mitjà per aconseguir una fita. El que es busca no és tampoc el consens, sinó generar un diàleg que permeti adoptar decisions. A diferència de València, on una llei regula la participació, a Catalunya és voluntària. L'objectiu, diu Quim Brugué, és que es facin bones lleis. Es tracta de sortir del despatx i enriquir-se amb altres experiències, i és un mètode que utilitzen les conselleries que volen i en què participa qui hi està interessat. Per la mateixa regla de tres, no és un procés vinculant. "Si s'hagués de recollir tot el que la gent vol, hauríem de donar per descomptat que hi ha un acord. I la política existeix precisament perquè la gent no es

Els veïns de Vila-Rodona van participar activament en el procés de definició de la Directiva Marc de l'Aigua.

Foto: DGPC.

posa d'acord", subratlla. "És normal que els ecologistes i els industrials no coincideixin." Conclusió normal, doncs: tothom ha de quedar una mica frustrat. "No tothom ha quedat un 100% content", confirma Claramunt.

Serveis socials, la pionera

Especialment innovadora en aquesta nova manera de fer política del Govern d'entesa ha estat l'obertura dels processos participatius en l'elaboració de textos legislatius. La Llei de serveis socials, en aquest sentit, va ser pionera en la manera com es va desenvolupar. Fins aleshores,

Pacte Nacional per a la Immigració

Un dels processos participatius més ambiciosos que ha posat en marxa aquest any el Govern català és el del Pacte Nacional per a la Immigració, adreçat a consensuar amb tota la societat catalana les polítiques públiques per afrontar el fenomen migratori i donar respostes als reptes i a les necessitats que planteja aquest col·lectiu de nousvinguts. La immigració és el principal factor de canvi de la societat catalana al segle XXI. Només en els darrers deu anys, han arribat a Catalunya 900.000 persones originàries de 150 països diferents. El Pacte preveu endegar 50 noves actuacions que garanteixin una bona convivència i cohesió social entre tota la ciutadania. Reforçar els serveis públics bàsics, com la sanitat i l'educació, i crear un servei universal d'acollida són algunes de les accions prioritàries.

El procés participatiu, que es va desenvolupar entre els mesos d'abril i juny, va arrencar amb el document de bases que la Secretaria per a la Immigració, dependent del Departament d'Acció Social, va elaborar partint d'una diagnosi feta per 80 professionals, que es va discutir al llarg d'una llarga fase consultiva amb quatre comissions. L'objectiu del pro-

cés era analitzar el document amb els professionals de les entitats i les associacions de persones immigrades o de suport a persones immigrades i de les administracions públiques locals i recollir les seves aportacions en els tres eixos principals del pla: gestió dels fluxos migratoris i accés al mercat de treball; adaptació dels serveis públics, i integració en una cultura pública comuna.

En total, es van celebrar vuit sessions informatives i 48 tallers de debat en vuit àrees territorials, en què van participar 1.118 persones representants de 440 entitats i ens locals. A més a més, es va obrir una bústia de correu electrònic al web de la secretaria, *I tu, què en penses?*, per rebre aportacions a títol individual, i es va celebrar, amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones, una conferència sobre dones migrants. "El procés va estar molt ben plantejat i l'esforç ha estat molt gran", subratlla Carol Blesa, tècnica de la Direcció General de Participació Ciutadana, que va ser la responsable del procés. "Es podria haver millorat si haguéssim tingut una mica més de temps, però la immigració és un tema en què la gent és molt participativa."

era possible esmenar i comentar els projectes de llei, però ja un cop redactats i articulats, la qual cosa en limitava la possibilitat de canvis. Amb la de serveis socials es va inaugurar un nou mecanisme, la diferència principal del qual és que la incorporació de la ciutadania va tenir lloc abans que existís un text. Per dir-ho en unes altres paraules: ara es participa en la gestació del text mentre que abans s'assistia només al part. L'avantatge és que permet la inclusió de més idees, experiències i punts de vista. La dificultat, segons Participació Ciutadana, és que es parteix del no-res i per això la informació hi té un paper fonamental.

En el cas d'aquesta primera experiència, el Govern va encarregar el juny de 2004 a un comitè d'experts que elaborés un document de bases, del qual es van editar 4.000

Una de les característiques dels processos participatius és que sovint el calendari mana i és més fàcil convocar el personal de les entitats, associacions, agents socials i institucions involucrats en la matèria que els ciutadans del carrer. Per això, en aquest cas es va decidir posar en marxa una iniciativa original, que ja s'havia utilitzat en la Convenció Catalana del Canvi Climàtic, i que implica convocar a cada territori un grup de ciutadans, entre 15 i 25, seleccionats com una mostra aleatòria tenint en compte criteris de sexe, edat i país d'origen. "Era un tema senzill, en el sentit que sobre la immigració tothom té alguna opinió. El nivell del debat amb els grups de ciutadans va ser molt bo i va reflectir més l'opinió de la societat, per exemple, es van mostrar determinades reticències, però amb clau positiva", afegeix Blesa.

El procés es va tancar quan el secretari per a la Immigració, Oriol Amorós, i el director general de Participació Ciutadana, Marc Rius, van presentar públicament a principi de juliol les 2.400 propostes que es van recollir, entre les quals s'inclou crear un observatori que avaluï l'execució del Pacte, estudiar el dret a sufragi per fomentar la integració o dur a terme acci-

ons de sensibilització per rebatre la idea, molt estesa, que la població immigrada gaudeix de beneficis. Una part de les propostes van quedar recollides en el document de negociació del Pacte, que s'ha endegat amb partits polítics, patronals, sindicats, entitats municipals i agents socials de referència.

exemplars i que es va sotmetre a debat social entre el novembre de 2004 i el juny de 2005. El document, a més a més, juntament amb una memòria explicativa, es va penjar al Portal Social www.portalsocial.net, el conducede que es va crear per rebre les aportacions individuals de la ciutadania. En total, es van celebrar 121 actes de presentació, als quals van assistir unes 7.500 persones, i es van rebre 48 documents d'esmenes col·lectives d'entitats i federacions i 73 d'esmenes individuals. Totes les aportacions van servir per elaborar l'articulat de l'avantprojecte de llei que es va trametre al Parlament.

La participació no és una finalitat sinó el mitjà per aconseguir una fita. El que es busca no és tampoc el consens, sinó generar un diàleg que permeti adoptar decisions

Uns mesos més tard, el 2006, el Departament de Benestar i Família va encarregar a la DGPC un nou procés participatiu, aquest cop per donar suport a la redacció de l'Avantprojecte de llei d'infància, que va dur a terme un grup d'experts. En aquest cas, es van mobilitzar 390 persones i 167 organitzacions.

També la nova Llei de la iniciativa legislativa popular es va posar en marxa a través d'un procés participatiu. Durant l'any 2004, es va enviar un document a 300 entitats associatives, col·legis professionals, sindicats i organitzacions empresarials que explicava la normativa en vigor i la voluntat de millorar-la, i es va obrir un canal de consulta perquè les persones interessades hi poguessin fer aportacions via telefònica o Internet. Un cop redactat l'esborrany de l'Avantprojecte, es va penjar a Internet per recollir noves aportacions i articular el text definitiu.

Un dels processos participatius més recents, encara per tancar, és el de la Llei d'acollida de persones immigrades i retornades a Catalunya. En aquest cas, la Secretaria d'Immigració va obrir el procés el març de 2007 i va convocar responsables de les administracions locals catalanes i representants de la societat civil a debatre el document de bases que es va elaborar internament i que també es va sotmetre a l'estudi del Consell Assessor d'Immigració. "El procés de participació no es va iniciar amb un text articulat definit, sinó amb un document que, d'una banda, permetia la flexibilitat suficient per introduir-hi noves qüestions i, de l'altra, centrava els temes de debat, la qual cosa era imprescindible per garantir l'eficiència del procés", explica l'informe de síntesi. El compromís era "considerar totes les opinions", però ja s'advertia que no totes les aportacions recollides quedarien reflectides en l'Avantprojecte de llei. Els debats es van celebrar a través de 16 tallers participatius a set demarcacions territorials catalanes, al matí per als ens locals i al vespre per a les entitats i associacions. Hi van participar en total 710 persones, en representació de 191 entitats i 186 ens locals.

Fent balanç

El balanç de quatre anys en polítiques de participació ciutadana és positiu. Més enllà dels resultats finals, diverses persones i col·lectius que han contribuït fins ara a l'ela-

boració de les diferents lleis n'estan satisfets i valoren molt positivament el procés per si mateix i la voluntat del Govern de recollir la diversitat d'opinions i d'experiències de la societat civil, els agents implicats i la ciutadania. "Tant de bo altres lleis funcionin així", subratlla un dels membres de l'Espai de Debat Permanent i Aplicat dels Serveis Socials a Catalunya que va prendre part en el procés de participació de la Llei de serveis socials. També els departaments de l'Administració que han demanat els serveis de la Direcció General de Participació Ciutadana valoren els beneficis d'aquesta nova manera de fer política. "El diàleg ha estat possible", afirma la secretària del Joc i d'Espectacles de la Generalitat, Mercè Claramunt. "Hi ha participat molta gent i molt diversa a tots els territoris i tothom ho ha valorat molt positivament. Les aportacions ens ajudaran a fer un bon reglament", afegeix, i fa broma: "Jo, com a l'anunci del detergent: ho recomanarem a tothom!"

Amb tot, sempre hi ha un "però" i no tots els processos estan exempts de crítiques. Si en alguns casos l'Administració retreu que a vegades costa mobilitzar els ciutadans i implicar-los, els participants han lamentat en alguns casos la brevetat del format. Aquest va ser el cas, per exemple, del procés participatiu per elaborar l'Avantprojecte de la Llei d'acollida de persones immigrades. Càritas Diocesana de Barcelona, en concret, va lamentar que només hagués disposat de quinze dies per estudiar el document i que les jornades fossin massa curtes per debatre i fer-hi aportacions, segons recull l'informe de resultats fet públic el maig de 2007.

Comissions Obreres i la Unió General de Treballadors tampoc no van amagar el malestar pel fet que se sumessin entitats grans i petites en el mateix sac i que no s'haguessin escoltat les seves veus a l'hora d'elaborar el document de bases. Els sindicats van demanar un procés específic i paral·lel per als agents socials que tingués en compte el seu pes específic i la seva presència al Consell Assessor d'Immigració. "Un cop vam aconseguir això, la valoració va ser positiva", recorda Carles Bertran, coordinador del Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers (CITE) de CCOO. "És important afavorir la participació, però no hauria de servir per justificar o validar un model legal o un projecte de llei", adverteix, "sinó que hi ha d'haver una participació i un debat real, amb prou temps per estudiar i debatre les propostes".

L'objectiu és convertir a poc a poc aquestes experiències en una nova manera d'entendre i tirar endavant la feina legislativa

Segons la Direcció General de Participació Ciutadana, el balanç és positiu, i l'experiència, molt enriquidora. Amb tot, es reconeix que el camí ha estat ple de dificultats, entre altres coses perquè aquesta mena de processos són nous tant per a l'Administració com per a la ciutadania. L'objectiu, s'assegura, és convertir a poc a poc aquestes experiències en una nova manera d'entendre i tirar endavant la feina legislativa.

“La participació fa els ciutadans més lliures”

Entrevista a Marc Rius, director general de Participació Ciutadana

Lali Sandiumenge

Periodista

Creada el 2004, amb l'arribada del Govern tripartit, la tasca endegada per la Direcció General de Participació Ciutadana ha estat reconeguda aquest any internacionalment amb el Premi al Servei Públic que atorga l'ONU. Superada amb èxit la fase inicial, l'arribada al capdavant de la DGPC de Marc Rius, el març passat, coincideix amb una nova etapa de consolidació d'aquesta política pionera: integrar-la de ple en el funcionament del Govern català.

Enhorabona pel premi. Com el valora?

Estem molt contents i satisfets, perquè segurament és el premi més prestigiós que hi ha en l'àmbit de l'Administració pública. La categoria en la qual ens han premiat és l'impuls de la participació en el procés d'elaboració política a través de mecanismes innovadors. El valorem molt perquè premia col·lectivament tota la Direcció General, la totalitat del projecte, la seva mateixa existència. Ens dóna un prestigi internacional, i internament consolida una feina que fa relativament poc temps que està en marxa i que encara s'ha d'incrementar dins de la mateixa Administració de la Generalitat. Som pioners i som un referent, no només a l'Estat espanyol, sinó que comencem a ser-ho a Europa, i el premi ens ajuda a explicar que no estem improvisant, sinó que té una solvència i un prestigi.

No s'havia fet abans?

Abans de la constitució de la Direcció General hi havia un bagatge en el món local i nosaltres ens vam alimentar de la seva experiència i, de fet, una de les línies més importants que tenim de treball és el suport a projectes locals, perquè realment és un àmbit idoni, on es poden fer projectes de participació sobre el terreny. Però amb la constitució del Govern catalanista d'esquerres ja es va decidir que calia obrir una política de participació en l'àmbit nacional, que era possible fer-ho, tot i que no s'havia fet fins a aquell moment a l'Estat espanyol i no hi ha gaires experiències similars a Europa. Enteníem que era necessari i que no hi ha cap àmbit de decisió pública que hagi de quedar fora de la

Marc Rius va ser nomenat director general de Participació Ciutadana el passat mes de març.

Foto: Lali Sandiumenge.

participació dels ciutadans. La proximitat del món local ho facilita, però també les polítiques de la Generalitat han de ser obertes i han de poder incorporar l'opinió de la ciutadania. I això s'ha fet, s'ha consolidat i el premi ho reflecteix.

Deia abans que el premi els ajuda a explicar aquesta política. Encara cal vendre aquest producte?

La participació és un tema nou, que molta gent no coneix: fa només quatre anys que hi treballem. No hi havia direccions generals de Participació a cap govern autonòmic d'Espanya i ara, arran de la nostra creació, des de fa un any, n'han començat d'altres, com a Aragó, Balears i Canàries, i tots han vingut aquí a prendre notes. Però és un tema que encara necessita molta pedagogia, dins de la mateixa Administració de la Generalitat i fora, primer, perquè és relativament nou en termes de polítiques; segon, perquè no és fàcil, i tercer, perquè *participació* és un concepte interpretable. Nosaltres tenim una manera d'entendre la participació, però la participació no la podem fer sols, és de tot el Govern, i això és una tasca de pedagogia i de convenciment. El gener d'enguany es va crear la Comissió Interdepartamental de Participació Ciutadana per intentar no només fer participació bilateralment amb cada un dels departaments, sinó començar ja a parlar de participació en l'àmbit interdepartamental, és a dir, que sigui un concepte assumit per tot el Govern.

Incorporar la participació a la mecànica de l'Administració?

Sí. La feina principal que estem fent és elaborar el pla de participació del Govern de Catalunya i estructurar unes prioritats per al període 2008-2010. Volem incrementar el

nombre de processos i espais participatius; millorar la formació dels tècnics de la Generalitat en matèria de participació. També volem impulsar el debat sobre el que nosaltres definim com l'“aquí sí”, és a dir, recomanacions al voltant de decisions de l'Administració amb impacte territorial. A més a més, hi ha un altre eix, lligat a la millora de la qualitat democràtica, a la reducció de l'anomenada “desafecció”, a partir de l'anomenat “Informe Vallès”, sobre actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya. En definitiva, l'objectiu és que cada any hi hagi dues o tres lleis de govern importants que tinguin un procés de participació i que al final de la legislatura tots els departaments n'hagin fet alguna. Aquest any ja hem complert, perquè tenim el Pacte Nacional per a la Immigració i la directiva marc de l'aigua, que són dos processos gruixuts.

Què és, doncs, participació?

És una forma de resoldre problemes, un espai de diàleg i transformació, un complement de la democràcia representativa. Deliberar des d'abans de prendre la decisió, no quan ja s'ha pres. Per a nosaltres, la participació comença a l'inici del procés de la política pública. El que diem és que l'Administració preguntí abans de decidir què ha de fer, i això vol dir: que informi, i la informació ha de ser de qualitat, perquè si no, no es pot opinar amb criteri; que deliberi i prengui nota del que diu el ciutadà; que valori i reti comptes explicant quina decisió ha pres finalment i per què. Però la decisió no necessàriament ha de donar la raó al ciutadà, perquè l'Administració és competent per prendre-la; la participació consisteix que tothom està cridat a deliberar sobre el que s'ha de fer.

És una política cara?

No és cara en termes de costos econòmics. El que s'ha d'assumir és que requereix temps. Acceptant que fos possible, l'experiència ens demostra que al final és rendible perquè garanteix més complicitat del destinatari, i a vegades estalviar-se unes setmanes o uns mesos en participació provoca un rebuig d'entrada del destinatari perquè no se li ha preguntat res. La participació requereix una mica de temps, perquè si no, no es pot fer bé, però garanteix millors decisions i més eficients.

La manca de temps, precisament, s'ha criticat en alguns dels processos que s'han dut a terme fins ara. Es pot solucionar?

Això és un conflicte de la mateixa participació i del dia a dia de l'Administració: la pressió entre fer les coses bé i fer-les ràpid. Crec que és bo prendre's una mica de temps per incorporar-hi la ciutadania, perquè aporta coses molt interessants i perquè va en benefici de la qualitat de les decisions, i així ho demanem als departaments, que no la facin de qualsevol manera, però entenc també que estan pressionats per l'agenda política. És un tema delicat i que té un difícil equilibri.

Ha esmentat abans l'anomenat “Informe Vallès”. Com es pot motivar els ciutadans a participar quan la desafecció política és tan alta?

Ha de quedar clar que l'informe que ha coordinat Josep Maria Vallès fa un diagnòstic d'experts amb unes propostes d'experts que el Govern ha rebut, però no és un document del

Govern. Ho estem traslladant a diferents àmbits socials (sindicats, patronals, col·legis professional, càrrecs electes, entitats) perquè proposen diferents mesures, unes poden implementar-se des del Govern, però d'altres no. És evident que si la desafecció existeix és un problema de la societat, no només del Govern. L'informe es pot criticar i és discutible, ara bé, no hi ha gaires governs que tinguin la valentia de posar a debat la desafecció en un territori. El valor que té és que s'ha fet i que és la primera vegada que es fa, a Catalunya i a l'Estat espanyol. També ha de quedar clara una cosa: la desafecció no és de Catalunya, hi ha elements comuns a tot Europa, no som un cas excepcional i estem bastant en la mitjana. Es participa poc a Catalunya? Sí i no. Per exemple, en l'Estatut, el 49%, és poc, però, en les eleccions generals és gairebé del 80% i és Catalunya, també.

Estem parlant només de comportament electoral?

Aquesta és una pota, l'altra pota és la no electoral, que també és molt important. La gent a Catalunya té uns nivells d'associacionisme raonables? És veritat que és una societat molt de societat civil? És millorable? Els mitjans de comunicació, quin paper tenen en la desafecció i en la qualitat de la democràcia? Les entitats, els sindicats, les empreses, etcètera, hi tenen algun paper? L'informe, resumint-ho molt, demana més participació, però també més transparència i més intel·ligibilitat com a via per millorar la qualitat de la democràcia: que es retin comptes, que hi hagi una explicació, que es faci balanç del que s'ha fet. És important no caure en l'error de pensar que la participació és només electoral.

Però, quin és el diagnòstic?

Resumint, l'informe diu que estem situats en termes estàndards a Europa; que a Catalunya sí que tenim un element important i és que les eleccions al Parlament, com a tot Europa en casos similars, són el que se'n diu de segon ordre i generen menys participació, i que hi ha conjuntures concretes que poden ser especialment crítiques. Diu, per exemple, que potser l'Estatut ho va ser, però els referèndums de normes bàsiques tenen aquests índexs de participació. Fa una certa crítica a la gestió del primer tripartit i a la gestió de l'oposició, reparteix bastant les culpes, i hi ha elements més propis de Catalunya que ja se sabien, per exemple, si a Catalunya en termes de desafecció hi ha alguna relació amb les grans ciutats de l'àrea metropolitana de Barcelona, si hi ha sectors de la població que potser hi participen menys perquè la seva estructura social els ho dificulta... El que em sembla més interessant és que situa i fa propostes, algunes de provocadores i algunes de bastant raonables.

Per exemple? Què considera provocador i què raonable?

Em sembla alhora provocador i raonable intentar veure si s'hauria de fer una llei de transparència de l'Administració. No és fàcil, però em sembla, i això és una opinió com a director general, que és una idea interessant, almenys preguntar-se si és possible. Hi ha altres elements amb què estic totalment d'acord, com difondre el dret a la iniciativa legislativa popular. Aquesta Direcció General va reformar la llei per fer-la més accessible i, per tant, estem d'acord amb qualsevol cosa que sigui promocionar-la i que els ciutadans sàpiguen que amb una sèrie de condicions que són relativament assumibles poden presentar propostes al Parlament. Des de la reforma, se n'han presentat moltes més.

Marc Rius al despatx de la Direcció General.

Foto: Lali Sandiumenge.

I se n'han rebutjat moltes...

Sí, però no més que abans. La reforma demostraria que ha servit, perquè se n'estan fent més.

Hi ha qui critica que amb una esmena a la totalitat, la cambra pugui aturar una ILP...

És veritat, però això s'hauria de preguntar als grups parlamentaris. La iniciativa legislativa popular té un límit, i és que l'òrgan sobirà per valorar les lleis és el Parlament. Si no es pogués esmenar, no estaríem en un sistema representatiu. N'hem facilitat l'ús i des que la vam reformar se n'han presentat més. I per a nosaltres això, amb totes les limitacions de la ILP, és una millora del sistema. Per què? Perquè fa entrar propostes al Parlament, perquè mobilitza la gent, perquè genera debat, perquè genera gent movent-se entorn de la cosa pública. Pràcticament s'han presentat les mateixes ILP que des que es va aprovar la Llei, el 1995. S'ha reduït el nombre de firmes, s'ha facilitat el suport als promotors, poden firmar els majors de 16 anys.

Ja que esmenta això, reduir l'edat de vot als 16 anys és una de les propostes de l'"Informe Vallès"...

És una proposta que no és nova, s'ha debatut a molts països, tenim un límit constitucional i no està en mans del Govern moure'l. Però em sembla raonable que si una persona de 16 anys té edat penal i laboral, potser tindria edat per ser ple ciutadà i exercir el dret a vot. No és fàcil, és complex, però no és un debat excèntric: una persona als 16 anys es pot casar, pot pagar impostos i pot treballar legalment, plantegem-nos si un dret tan bàsic com votar no seria també raonable. És un debat discutible i l'edat és una edat discrecional; els 18 són una convenció, lògica per moltes raons, però no hi ha cap llei natural que digui que als 18 una persona de cop i volta és madura.

Tot i que supera l'àmbit competencial de la Generalitat, també proposa el dret de vot per als estrangers.

Supera l'àmbit clarament, però és una de les propostes que recull la proposta del Pacte Nacional per a la Immigració. En el Pacte, i això sí que és un document de Govern, tant des de la Secretaria d'Immigració com en el procés participatiu, s'hi ha detectat el debat profund sobre que els immigrants puguin votar, a les eleccions locals, sobretot, i també obrir-ho a les eleccions al Parlament. Almenys obrir el debat, que ja està al carrer. És una demanda de la societat, i tot i que el Govern de la Generalitat no hi tingui competències, no hi ha res que passi a Catalunya que no li interessi. Si hi ha un col·lectiu d'immigrants que no tenen dret a vot, no està en les nostres mans canviar-ho, però ens preocupa perquè viuen a Catalunya.

I si ens centrem en participació, què opina sobre impulsar els referèndums?

La democràcia representativa estructura la nostra manera de prendre decisions, però potser ens podríem plantejar si es pot complementar amb altres tipus de democràcia que ajudin a millorar la representativa. Hi ha instruments com el referèndum, ara bé, cal plantejar-nos si per la via de la democràcia directa, amb més referèndums, podríem també ajudar que la ciutadania opinés sobre determinades qüestions. A Suïssa ja existeix el sistema i funciona, amb totes les diferències, però val la pena plantejar-se potser el que han fet els altres.

Quins serien els beneficis del model suís?

Una mica com amb la ILP. Genera constantment debats, que el ciutadà s'hagi d'informar i que no tot passi pels partits, que són un actor més que hi participa. A Suïssa també poden fer referèndums abrogatius per dir que una llei del Govern no tiri endavant. Ells diuen que el Govern condueix el volant i la ciutadania pot prémer l'accelerador o el fre. I l'accelerador és presentar iniciatives legislatives populars o frenar decisions del Govern. També és cert que la majoria de decisions del Govern no es frenen, però hi ha la possibilitat de fer-ho, que és el que és important. Tampoc no s'ha d'idealitzar, hi ha molts referèndums amb molt poca participació, hi pot haver a vegades un cert cansament de referèndums i n'hi ha que no interessin a la gent, perquè els temes són molt minoritaris. Però hi ha una cultura en què s'ha normalitzat que els ciutadans siguin consultats freqüentment sobre molts temes. És un debat que s'ha d'obrir.

Un dels objectius de la participació és generar participació?

Un dels objectius de la participació és fer efectiu el dret a participar i l'altre és generar comunitat, generar debat, generar cultura política, generar qualitat democràtica, en el sentit que el que estàs fent és ajuntar persones a l'espai públic i dir que parlin de problemes públics. En una societat consumista, individualista, etcètera, està bé intentar trobar vies perquè la gent parli de la cosa pública i tingui espais per pensar, per deliberar, per intercanviar opinions. Fa els ciutadans més reflexius, més crítics, més lliures, és aquesta la línia de la participació. I és un dret i hem de fer-lo efectiu.

Per acabar, una altra de les propostes és la introducció de pressupostos participatius. Seria factible?

En l'àmbit local, segur. En l'àmbit de Govern s'ha fet, un cas famós és el del Brasil, on n'han fet alguns governs regionals, com el de l'Estat de Porto Alegre. Jo crec que és possible, però s'haurien de fer bé. Segurament s'hauria de començar per proves pilot, sobre partides pressupostàries i temes concrets. No seria realista fer un procés participatiu del pressupost de la Generalitat, és inassumible i d'una complexitat inabordable. Una possibilitat seria estudiar si agafem partides pressupostàries concretes i les obrim a un pressupost participatiu, és una cosa que es pot plantejar.

Catalunya entoma la fibromiàlgia i la fatiga crònica

El Parlament aprova una resolució, impulsada per una iniciativa popular, per a l'atenció d'aquestes dues malalties complexes. Els malalts veuen reconegut el dret a una atenció de qualitat al sistema públic de salut i l'accés voluntari a unitats hospitalàries especialitzades.

Lali Sandiumenge

Periodista

“Era el novembre del 2006 i el Sergi em va trucar i em va dir: ‘Fem una iniciativa legislativa popular’. ‘Estàs boig’, li vaig contestar, ‘si puc creuar el carrer ja em dono per satisfeta. No podem i ens matarà a tots’”. Gairebé dos anys després de la trucada de Sergi Estanyol, coordinador de l'Associació Catalana d'Afectats de Fibromiàlgia (ACAF), Clara Valverde, presidenta de la Lliga SFC, recorda amb orgull com es va gestar la ILP per a l'atenció dels malalts de la fibromiàlgia (FM) i la síndrome de fatiga crònica (SFC), els continguts principals de la qual es van aprovar al Parlament el 21 de maig passat en forma de resolució. Després d'un any i mig de treball i més de 140.000 firmes de suport recollides, els malalts han vist reconegut el seu dret a una assistència de qualitat en el servei públic de salut. “Ha estat increïble i emocionant que un grup amb limitacions enormes haguem aconseguit això. És el gran mèrit i la lliçó de la ILP”, subratlla.

Clara Valverde i Sergi Estanyol són dues de les 15.000 persones malaltes de SFC que hi ha a Catalunya. 125.000 més estan diagnosticades de fibromiàlgia, però es calcula que en total hi ha almenys 250.000 afectats. Són malalties cròniques, que no tenen cura, sinó només tractaments simptomàtics i pal·liatius, i que en graus moderats i intensos són invalidants, en un 80% dels casos per a la SFC i en un 17% per a la FM. Clara, de 51 anys, té un 65% d'invalidesa. Sergi, de 37, segueix treballant només perquè l'ACAF li permet flexibilitat, però ha reduït la seva vida a la mínima expressió: “Per no fer, ja gairebé no lleigeixo, ni jugo a escacs, que m'apassionaven, ni pràcticament escolto música, perquè m'atabala”, explica. Les depressions són molt habituals, i els suïcidis no són infreqüents. Amb tot, el pitjor, segons asseguren molts malalts, és la incomprensió i la incredulitat que genera la malaltia, tant en la família i en la societat com entre el col·lectiu mèdic.

Al contrari del que se sol pensar, tot i que la FM i la SFC són dolences complexes i peculiars, no són gens infreqüents. “Hi ha un estudi a Espanya que diu que la prevalença és del 3,5%, similar a la diabetis. No són malalties rares, el que passa és que el procés

Marisa Torres, malalta de fatiga crònica i fibromiàlgia “No sóc la dona que era”

“Anava aguantant, però tenia tants dolors que sortia plorant de la feina, perquè no em veia amb cor de tornar a casa”. Marisa Torres, de 51 anys, mare de dos fills i separada, recorda el desconcert i la desesperació que va sentir quan va començar a patir un cansament esgotador i uns dolors musculars terribles, que el metge va atribuir a un hipertiroidisme de què havia estat operada poc abans. D'això ja fa més d'una dècada i Marisa treballava aleshores com a informàtica en una empresa de Badalona. “Vivia a base de Nolotils i antidepressius. A la feina, quan em veien el *botiquí*, em deien que no era normal”, explica. “Vaig tenir sort, perquè van ser comprensius”.

El cansament i els dolors van seguir, cada cop més intensos, i s'hi va afegir una depressió, manca de concentració i pèrdua de memòria. Va saltar de metge en metge, de la sanitat pública a la privada, i de l'endocrinòleg al traumatòleg, i al metge de capçalera, però no li trobaven el què. Fins que un dia va visitar una reumatòloga privada. “Em va dir: ‘Segueix, que li explicaré què t'és, li costarà d'entendre’. Em va explicar que era una malaltia crònica i em vaig espantar. No n'havia sentit a parlar mai i no la vaig creure i no hi vaig tornar. Fins que el metge de capçalera, que no tenia ni idea del que em passava, em va derivar al Clínic. Allà, l'equip del doctor Fernández Solà em va dir que tenia fatiga crònica i fibromiàlgia, del nivell més greu, així que vaig tornar a la reumatòloga i em vaig disculpar”.

Marisa respon al perfil de moltes afectades de fatiga crònica. Era una dona molt activa, personalment i professionalment, i de cop i volta la

vida li va canviar. Li van diagnosticar una depressió crònica i va estar cinc anys “ficada en un pou”. “No sóc la dona que era. Anar a comprar menjar em suposa un esforç enorme, ja no serveixo per a res i no goso sortir caminant perquè de cop em fallen les cames”, es lamenta. Va haver de deixar de treballar, i va anar acumulant baixa darrere baixa fins que va aconseguir la invalidesa absoluta, tot i que per la via judicial i amb l'ajut d'un advocat. Ara mateix, surt molt poc de casa i li costa molt llevar-se al matí, però es resisteix a deixar-se vèncer i assegura amb orgull que no ha passat un sol dia sencer al llit.

“No puc planejar res d'un dia per l'altre, perquè mai sé com estaré, això és el que m'ha costat més d'acceptar. Intento sortir, ni que sigui a comprar el pa o a prendre un cafè amb llet al bar de sota de casa, perquè tinc por d'apoltronar-me. Però si no fos pels meus fills, no m'aixecaria; ells són el que em fan tirar endavant cada dia”.

Foto: Lali Sandiumenge.

Representants dels diferents partits polítics i membres de les associacions d'afectats el dia de l'aprovació de la resolució per part del Parlament de Catalunya.

Foto: Parlament de Catalunya.

diagnòstic no és fàcil i els malalts triguen anys a ser diagnosticats, tot i que tenen uns símptomes clars”, subratlla el doctor Joaquim Fernández Solà, coordinador de la Unitat de Fatiga Crònica de l'Hospital Clínic de Barcelona. De mitjana, els malalts han de recórrer fins a 18 consultes diferents, un pelegrinatge de consultori en consultori que els mina la salut i l'estat d'ànim, que suposa un filó per a la sanitat privada i que, segons alguns estudis, costa a les arques públiques al voltant de 18.000 euros per malalt. “Notes que els metges pensen que són manies teves”, assegura Teresa Colominas, de 66 anys, a qui li van detectar la fibromiàlgia fa una dècada, quinze anys després que se li manifestessin els primers símptomes. “Quan finalment una reumatòloga em va dir el que tenia, vaig exclamar: ‘Sort que tinc alguna cosa!’, i no és que volgués tenir res, és que pensava que m'estava tornant ximple”.

Una part del problema és que són dolences invisibles, en el sentit que no tenen repercussions sobre l'aparença, no hi ha proves diagnòstiques que les demostrin, com ara una analítica, i poca gent les coneix. Cal dominar els criteris i fer-ne un diagnòstic diferencial, ràpid i ben fet, per no confondre-les amb trastorns endocrinològics, psiquiàtrics o neurològics i per evitar que s'agreugin. Però sovint ni els metges de família en saben prou ni els inspectors de l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM), encarregat de valorar les invalideses, apliquen els protocols adequats per al diagnòstic. La gran majoria d'incapacitats es resolen a través de processos judicials llargs i costosos. “Vaig anar a l'ICAM per tramitar la incapacitat amb tres informes mèdics, i

A Catalunya hi ha 125.000 persones diagnosticades de fibromiàlgia i 15.000 de fatiga crònica però els especialistes calculen que en total hi ha almenys 250.000 afectats

la doctora em va dir: ‘Jo no veig que estiguis malament, però si fas molt bona cara!’ Li vaig contestar: ‘És que si llegeix els informes veurà que jo a la cara no hi tinc res’”, denuncia Maite Oms, una malalta de Vic, en el seu bloc “Tinc fibromiàlgia”.

Un altre factor afegit és que són patologies que afecten sobretot les dones. “Són clarament malalties de gènere i això explica moltes coses”, opina Fernández Solà. “Si un 80% d’homes no poguessin treballar, segur que hi hauria hagut una altra repercussió. La repercussió social i laboral en les dones no es valora com a tan important, cosa que ens hauríem de plantejar, perquè moltes dones que pateixen aquesta malaltia tenen fills a càrrec i d’elles depenen els ingressos familiars i, en canvi, no se’ls reconeix ni la malaltia ni la invalidesa”.

Una part del problema és que són dolences invisibles, no hi ha proves diagnòstiques que les demostrin i que són patologies que afecten sobretot les dones

Reconegudes el 1988 i el 1990 respectivament per l’OMS com a patologies diferenciades, el Parlament català va entomar la fatiga crònica i la fibromiàlgia per primer cop el 2002, quan va aprovar una resolució presentada pel grup popular, que instava el Govern a donar-los una atenció específica i establir un primer marc d’actuació sanitària. Es va desplegar la unitat especialitzada del Clínic, i, de forma més incompleta,

dues més a la Vall d’Hebron i a l’Hospital del Mar, també a Barcelona. El 2006, el Departament de Sanitat va posar en marxa l’anomenat “Nou model d’atenció a la fibromiàlgia i la síndrome de fatiga crònica”, que va redactar amb el suport d’un grup d’experts. El protocol, d’implantació progressiva, fixa que l’atenció primària piloti l’atenció a aquestes dolences en el diagnòstic, el tractament i el seguiment, amb el suport de la xarxa especialitzada.

L’Hospital Clínic de Barcelona té l’única unitat consolidada de SFC de Catalunya.

Foto: Lali Sandiumenge.

D'esquerra a dreta, Lúdia Monerde, Cristina Montané, Clara Valverde i David Cifre van portar a l'IDESCAT les caixes de signatures perquè fossin validades.

Foto: Sergi Estanyol.

“Amb el nou model del 2006 vam ser pioners a l'Estat espanyol. Està basat en el model sanitari català, en el qual la porta d'entrada de totes les malalties és la primària”, subratlla Maria Lluïsa de la Puente, directora general de Planificació i Avaluació de Salut, que assegura que a final d'aquest any estaran preparades per atendre aquestes malalties 35 de les 350 àrees bàsiques de salut catalanes, cosa que representa arribar a més de 700.000 habitants. “Estem començant i anem bé, però encara no ho tenim tot en marxa. Com a Govern, hem donat una resposta bona, el repte és anar-ho demostrant any rere any”.

Amb tot, els grups de malalts consideren que el nou model no funciona, i que el pla empitjora la salut, perquè s'ha d'esperar el diagnòstic correcte, cosa que afavoreix la sanitat privada. També Fernández Solà, que va formar part del grup d'experts que va assessorar el Departament de Sanitat, creu que amb això no n'hi ha prou i sosté que la SFC i la FM són malalties que no obtenen una bona resposta en el circuit sanitari normal i requereixen una atenció especialitzada, com s'ha fet en el cas d'altres malalties complexes, com la sida o l'esclerosi múltiple. Ni els metges de família estan formats, coincideixen, ni tots mostren interès a formar-se, ni tenen temps ni recursos. “No hauríem d'haver arribat aquí”, denuncia l'especialista en referència a la ILP. “Els malalts ens han demanat d'una forma massiva que fem les coses d'una manera diferent. Tot i que som pioners, si es compara amb altres comunitats i altres regions europees, encara ho estem fem malament. Hem de canviar el model perquè si no estem perpetuant un error”.

El protocol fixa que l'atenció primària piloti l'atenció a aquestes dolences en el diagnòstic i el seguiment, amb el suport de la xarxa especialitzada

Joaquim Fernández Solà
Coordinador de la Unitat de Fatiga Crònica de l'Hospital Clínic
“La repercussió sobre la qualitat de vida és superior a la del càncer o la sida”

A l'Hospital Clínic de Barcelona hi ha l'única unitat especialitzada de fatiga crònica i fibromiàlgia consolidada de Catalunya. Si hi ha un metge que coneix bé la problemàtica dels malalts de fatiga crònica i fibromiàlgia és el seu responsable, el doctor Joaquim Fernández Solà, un dels pocs especialistes espanyols dedicat a aquestes patologies. Per les mans del seu consultori i del seu equip desfilen anualment 1.200 malalts per a primeres consultes i se'n controlen uns 5.000 per a segones, vinguts de tot el territori català, d'altres comunitats autònomes i, fins i tot, d'altres països europeus. Però estan desbordats: la llista d'espera, que s'actualitza cada tres mesos, és de dos anys per a la primera visita i de divuit mesos per a la consulta de seguiment. “Em diuen que en doni d'alta, és impossible, on els derivo? A la primària? Em tornen al cap de tres mesos”, es lamenta.

Metge internista, Fernández Solà es va topiar amb aquestes dues dolences treballant a la unitat especialitzada de malalties musculars del Clínic, molt abans que l'OMS les recone-

gués com a entitats científiques diferenciades. “La fibromiàlgia i la fatiga crònica són malalties que sempre han existit, però abans es confonien i es diagnosticaven erròniament, sobretot amb malalties psiquiàtriques, somatitzacions o neurastènia”, explica. La unitat tenia molts malalts sense diagnosticar i va fer els primers diagnòstics quan el Centre de Control de Malalties d'Atlanta va fer públics els criteris mèdics de definició a final dels vuitanta. “El que vam fer va ser aplicar els criteris a una realitat que ja existia, i va ser fàcil perquè ja vàiem els malalts”.

El Clínic va obrir la UHE el 2004. Des d'aquí, fa un abordatge de les malalties a través d'un tractament multidisciplinari, que engloba, entre d'altres, exercici físic, fisioteràpia adaptada, suport psicològic per a l'adaptació a la malaltia i suport farmacològic. “Amb això no ho curem, ni de bon tros, però ajudem el pacient a afrontar la malaltia i la realitat. A vegades hem de parlar amb el metge de capçalera, el d'empresa i els familiars, perquè no entenen què passa”, afegeix.

Els promotors de la ILP van obtenir més de 140.000 signatures quan només se'n necessitaven 50.000 d'autenticades

La disjuntiva entre l'atenció primària i l'atenció especialitzada és precisament el que va portar els malalts a posar en marxa una iniciativa legislativa popular. En l'exposició de motius, la ILP reclama principalment que el diagnòstic de les malalties es faci en les Unitats Hospitalàries Es-

pecialitzades (UHE) i que el rol de l'atenció primària sigui la detecció precoç i el seguiment dels tractaments, una tesi que avalen experts internacionals. “Feia molt temps que els grups de malalts demanaven una recollida de firmes per portar a l'Administració”, explica Estanyol. “Vam consultar les diverses fórmules i vam veure que l'única manera

El doctor Joaquim Fernández Solà, responsable de la Unitat Especialitzada de Fatiga Crònica i Fibromiàlgia de l'Hospital Clínic.
Foto: Lali Sandiumenge.

A Catalunya hi ha 15.000 persones afectades de SFC i 125.000 de FM, però Fernández Solà calcula que el diagnòstic és al voltant de la meitat. Són malalties peculiars que se superposen, i així com no se'n coneix una cura tampoc se n'acaben de saber les causes, tot just que hi ha una predisposició genètica i que el desencadenant pot ser una infecció viral o un contacte tòxic. El que sí que és de manual són els símptomes i les repercussions: la SFC afecta sobretot dones joves, entre 20 i 40 anys. La pacient fa almenys mesos que té una fatiga persistent i una inca-

pacitat per fer activitats mantingudes, tant laborals com domèstiques, cosa que l'afecta en tots els àmbits de la vida, l'estat d'ànim, l'activitat sexual, el son i el lleure. La FM afecta també sobretot dones, especialment prop de la menopausa, i presenta un quadre de dolor generalitzat de difícil control, que no desapareix amb analgèsics i que persisteix. "La realitat del malalt canvia totalment, i el dol per tot el que ja no es pot fer és altíssim", diu Fernández Solà. "Hem fet un estudi de qualitat de vida i la repercussió és superior a la que causa el càncer o la sida".

que té un ciutadà d'arribar al Parlament és a través d'una ILP. El que volíem era generar un debat social al voltant d'aquestes malalties".

I, com diu Clara Valverde, els malalts es van llançar a l'aventura i van recórrer a la Llei d'iniciativa legislativa popular, aprovada pel Parlament el 1995 i reformada el 2006. Així, la cambra legislativa catalana va admetre a tràmit la ILP el març del 2007. La recollida de firmes, que es va fer amb l'ajut de més de 130 fedataris, la gran majoria dones malaltes, va superar totes les expectatives i es van obtenir més de 140.000 signatures quan només se'n necessiten 50.000 d'autenticades. També es va aconseguir el suport de desenes d'associacions, col·legis professionals i ajuntaments, i de personalitats conegu-

El text garanteix el dret de les persones afectades a una atenció de qualitat en el servei públic de salut i es preveu la creació de vuit noves unitats hospitalàries especialitzades repartides per tot el territori català entre altres mesures

des, com Josep Maria Soler, pare abat de Montserrat, el cantant Joan Manuel Serrat, l'escriptora Núria Amat o l'actriu Vicky Peña.

“Vaig anar a un bar de Castelldefels i tothom em firmava. Va ser increïble, però és que hi ha algú que es pot negar a fer-ho? Tothom coneixia algun malalt i tothom estava disposat a ajudar”, recorda Àngels Martínez Castells, fins fa poc professora d'Economia de la Universitat de Barcelona, que

es va integrar a la comissió promotora en solidaritat amb unes malalties semblants a la que li van diagnosticar a ella fa 25 anys, el lupus. En el seu bloc hi ha la foto penjada de quan es va entregar la primera carreta, amb 80.000 signatures de suport a l'Institut d'Estadística de Catalunya, el 13 de juny del 2007.

Aleshores va començar un procés de negociació que alguns dels participants qualifiquen de molt dur i difícil. I esgotador, tenint en compte que tots els membres de la comissió promotora i la majoria dels que els van donar suport són malalts. La ILP, de fet, els va passar factura. Àngels Martínez Castells va ser operada del cor durant el procés i Sergi Estanyol va empitjorar. La Rosa, mare d'un adolescent amb fatiga crònica que va participar-hi, recorda que el dia que es va aprovar la resolució se'n va anar a dinar amb el seu marit i una parella d'amics per celebrar-ho “perquè els que es mereixien celebrar-ho ja eren al llit”.

Àngels Martínez Castells durant la seva intervenció, en nom de la comissió promotora, al Ple del Parlament que va aprovar la resolució.

Foto: Parlament de Catalunya.

Jordi Calm, marit d'una malalta de fibromiàlgia "La malaltia mana a casa"

El procés és gairebé de manual, i es repeteix família a família. Primer són els familiars els que no creuen els malalts, i un cop han acceptat la malaltia, són ells a qui no creu ningú. Jordi Calm va trigar a comprendre què li passava a la seva dona, diagnosticada fa menys de dos anys de fibromiàlgia, entre altres motius, perquè els metges que va anar visitant tampoc no ho enteníen.

"El primer a no entendre què li passa a la teva dona ets tu", reconeix. "Saps que té fibromiàlgia, però no entens que un dia estigui bé i dos malament, que avui carregui una bossa de menjar i demà no puguis ni tocar-la. És una malaltia amagada i cruel, el pitjor és la incomprensió, però la resolució del Parlament ha d'ajudar-hi perquè diu per primer cop oficialment que la malaltia existeix".

Conscient de la incomprensió i de la batalla sorda dels malalts per aconseguir millorar l'atenció sanitària, Jordi es va decidir a ajudar i a fer-hi alguna cosa. La seva dona s'havia apuntat a una associació d'afectats i així es va assabentar de la recollida de firmes per a la ILP. Va ser un dels pocs fedataris que no eren ni dones ni malalts i va utilitzar els espais de la Universitat Politècnica de Catalunya, on treballa com a auxiliar de biblioteca, per recollir firmes, unes 600 en total, tot i que n'hauria volgut aconseguir més. Va donar suport a la comissió promotora i es va entrevistar amb els grups parlamentaris com a familiar dels malalts. També va crear un bloc, fibrofamiliars.nireblog.com, escrit en català i en castellà, amb l'objectiu de convertir-lo en una eina de divulgació i oferir un espai

Foto: Lali Sandlunenge.

als familiars per explicar les seves vivències. Des que el va obrir, el febrer d'aquest any, ha tingut més de 5.000 visites. Segueix en actiu, fent el seguiment del compliment de la resolució.

"Jo ho he pogut fer, perquè treballo a les tardes i tinc el matins lliures", assegura amb modèstia. Amb tot, no totes les dones malaltes reben el mateix suport de les seves parelles. Els divorcis, segons els especialistes, són freqüents. Molts homes no s'ho creuen, o no aguanten la pressió, ni que la malaltia canviï totalment la vida dels afectats i de la família. "Hi ha un abans i un després. Ara, la malaltia mana a casa. Mai podem planejar res, perquè no sabem com estarà l'endemà. I el pitjor és que no s'acaba mai", explica Jordi, i afegeix amb una ironia una mica amarga: "L'única cosa positiva que té és que no és mortal".

El 21 de maig, finalment, la comissió promotora va retirar la ILP en favor d'una resolució de consens que recull molts dels seus continguts i que es va pactar després que els partits del Govern d'Entesa van presentar una esmena a la totalitat en considerar que no calia una normativa específica i que crearia “un precedent no sostenible” regular per llei les atencions a patologies concretes. “Ens mereixíem la unanimitat, i el que va ser més emocionant és que el Parlament ens va aplaudir. Dos dies abans teníem la sensació que ens ho boicotejarien”, recorda Àngels Martínez, que es va encarregar de llegir un escrit en nom de la comissió promotora, en què va agrair el suport de tota la ciutadania i les entitats signatàries de la ILP, el dels fedataris, el de desenes de persones que s'havien congregat aquell dia davant les portes de la cambra i el de tots els que van treballar des del principi per tirar endavant la iniciativa: a banda d'ella mateixa,

Rosa, mare d'un adolescent amb fatiga crònica “Ens deien que jo era una mare obsessionada i ell, un nen mentider”

Jaume, un nom fictici per a un cas real, tenia onze anys quan va contraure la síndrome de fatiga crònica arran d'una mononucleosi i una pneumònia que semblaven que no acabessin de curar-se mai. Li van donar l'alta mèdica i li van dir i repetir que no tenia res, però seguia empitjorant i a l'esgotament es van afegir problemes digestius, febres intermitents i falta de concentració. Era petit, però capaç d'expressar el que li passava. “Ho solia comparar amb partits de futbol, perquè li encanta. Si es desesperava i deia ‘he jugat un partit’, podia anar a escola, però si n'havia jugat tres, millor prendre-s'ho amb calma”, recorda la seva mare. Aleshores ja havia deixat de jugar a futbol. Podia anar a escola, un dia sí i dos no, fins que va haver de cursar l'ESO des de casa i amb professors particulars.

No li van fer el diagnòstic correcte fins al quinze anys, i a la sanitat privada, quan ja havia pres un seguit de medicacions que més que ajudar-lo el perjudicaven. “Durant dos anys, vam sentir de tot: els metges ens deien que jo era una mare obsessio-

nada i ell, un nen mentider. Simplement, a Espanya no està reconeguda la fatiga crònica infantil”, denuncia Rosa, que va haver de deixar de treballar per atendre el seu fill, perquè, “simplement, no es podia moure”. “Quan el van diagnosticar es va posar tan content que va trucar als avis per explicar-ho: ja té nom el que tinc!”. Un any després, van poder entrar a la Unitat de Fatiga Crònica de l'Hospital Clínic. “Quan el doctor Fernández Solà el va veure va dir que tenia un nivell 3-4 de fatiga crònica, el màxim. Però és que arribar al Clínic li va costar estar tres dies al sofà sense moure's! Ara ha millorat, i està en el nivell dos”.

Jaume ja té divuit anys, ha acabat l'ESO i ha començat un cicle de formació professional. És un noi alt i molt prim, que es pren amb paciència la malaltia i que espera que les noves TIC li permetin estudiar a distància i treballar des de casa. “Ell és feliç i és molt assenyat”, explica la Rosa. “Sempre diu: ‘Jo a poc a poc arribo al mateix lloc que tu’, però de perspectives, ni idea, els metges no et donen cap futur”.

Parlamentaris catalans i malalts van agrair la presència de desenes de persones que els esperaven a la sortida del Parlament.

Foto: Parlament de Catalunya.

Valverde i Estanyol, el doctor Toni Barbarà i els malalts Lúdia Monterde, Cristina Montané, Marta Rosselló i David Cifre.

El text, que no té rang de llei, garanteix el dret de les persones afectades a una atenció de qualitat en el servei públic de salut a tots els nivells. La resolució també demana la creació de vuit noves UHE repartides per tot el territori català –quatre a la regió sanitària de Barcelona, una a les Terres de l'Ebre i el Baix Camp, una a Lleida i els Alps Pirineus i l'Aran, una a Girona i una a la Catalunya central–, garanteix el dret de tots els malalts a accedir-hi a petició pròpia i es reconeix el vessant infantil de la malaltia en incorporar-hi un pediatra format. També recull el compromís que les llistes d'espera a les UHE no superin els 90 dies, enfront dels dos anys, per exemple, de la unitat de l'Hospital Clínic, i que totes les persones que hagin de tramitar una incapacitat laboral puguin disposar d'un informe d'aquestes unitats especialitzades per presentar-lo a l'ICAM.

Pels grups de malalts, la resolució implica canviar el model d'atenció. Per alguns, és un primer pas; per d'altres, una fita històrica. Per Maria Lluïsa de la Puente, que insisteix que la majoria dels pacients poden ser atesos a una atenció primària ben formada, “la resolució reforça la línia” en què ja s'estava treballant. “La resolució posa per escrit que el malalt pot demanar atenció especialitzada; no estava escrit, però estava implícit”, assegura. “Vam presentar una ILP perquè era l'única fórmula que té un ciutadà d'arribar al Parlament. Però ens era igual: si hi ha voluntat política, és igual que sigui una resolució que una llei i el que és important és que es va aprovar per consens”, considera Sergi Estanyol.

El Parlament universitari aprova una llei sobre l'estatut del periodista

Isabel Muntané

Periodista

Els 130 estudiants universitaris que durant la setmana del 7 a l'11 de juliol van participar en la simulació de la quarta edició del "Parlament universitari" van aprovar una llei sobre l'estatut del periodista que aborda diverses qüestions relacionades amb els professionals de la comunicació, com ara la clàusula de consciència, la independència, el secret professional, la signatura dels textos, el deure d'informar, el codi deontològic o la necessitat que es creï un Consell Estatal de la Informació, que en vetlli la veracitat i la qualitat.

L'aprovació de la Llei, amb només sis vots en contra, va cloure tota una setmana d'activitat parlamentària durant la qual els universitaris, repartits en sis grups, com en l'arc parlamentari actual, van elegir la presidenta del Parlament, la mesa de la cambra i un president del Govern. Els estudiants, procedents de diferents facultats de les universitats de Barcelona, Autònoma de Barcelona, Pompeu Fabra, Lleida, Girona, Rovira i Virgili, Oberta de Catalunya, Internacional de Catalunya i Abat Oliba, també van simular un debat d'investidura, una qüestió de confiança i una moció de censura. Durant tota la setmana, els estudiants van fer simulacions de sessions plenàries i de comissions, es van reunir amb representants dels grups i van fer una sessió de control amb el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras. A més, el degà del Col·legi de Periodistes, Josep Carles Rius; el periodista Josep Cuní i el president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, Josep Maria Carbonell, es van sotmetre a les preguntes dels universitaris.

Els estudiants van participar en diferents tràmits parlamentaris, des d'un debat d'investidura, una qüestió de confiança i una moció de censura

La sessió d'aquest ple va ser presidida per Ernest Benach, i hi van participar les diputades Meritxell Borràs (CiU), Agnès Pardell (PSC-CpC), Àngels Cabasés (ERC), Mari Àngels Olano (PPC), Laura Masana (ICV-EUiA) i el diputat Albert Rivera (Grup Mixt), i ha estat seguida des de la llotja de convidats pel degà del Col·legi de Periodistes, Josep

Carles Rius. Els estudiants van exposar el seu posicionament durant el debat i, així, la representant del Grup Groc, Samantha Salsench, de la Universitat Ramon Llull, va explicar els objectius d'una llei que, segons va dir, "neix amb la voluntat d'intentar assegurar que els periodistes puguin fer la seva feina amb tanta independència i transparència com sigui possible", perquè "donar eines als periodistes en aquest sentit afavoreix la demo-

Els universitaris catalans que van ser escollits per exercir diferents càrrecs parlamentaris i de Govern. Foto: Biel Cussó.

cràcia”. Pel Grup Taronja, Lúdia Garcia, de la Universitat Autònoma de Barcelona, va destacar la necessitat d’una llei com aquesta per “evitar el creixent intrusisme” i les constants vulneracions del codi deontològic, i “davant els recents intents d’utilitzar els mitjans a favor de determinats interessos polítics, econòmics o comercials”.

La portaveu del Grup Roig, Gabriela Barrios, de la Universitat de Girona, va insistir en la necessitat de “garantir la qualitat de la feina del comunicador”, perquè el periodisme ha de ser “obert, transparent i ha d’estar al servei del ciutadà”. Per la seva banda, Mari Carmen Belando, del Grup Verd, va explicar que el seu grup ha intentat, amb les esmenes a la llei, “millorar les condicions laborals de tots els periodistes”. Núria Padilla, representant del Grup Blau, l’únic que va votar en contra de la Proposició de llei, va denunciar les deficiències del projecte, com ara el fet que “escrivint amb pseudònim, un periodista es pugui deslliurar de la seva responsabilitat civil”. Finalment, la representant del Grup Lila, Liliània València, va destacar la posició oberta i dialogant del seu grup mentre refermava la seva política de “mà estesa a la resta de grups” per aprovar la llei.

El president del Parlament, Ernest Benach, va reconèixer durant el discurs de cloenda de la simulació plenària que les institucions “de vegades no fem prou per motivar la participació política de la gent”. Per això, va demanar als universitaris que continuïn “participant en política” i que estenguin aquest interès al seu entorn. Pel que fa a la Proposició de llei, el president va destacar que, a més d’una regulació jurídica de la professió periodística, tal com proposa el text que es va votar, “cal el compromís social i personal del periodista. Cal la consciència de la responsabilitat, no tan sols envers la societat sinó envers el conjunt del país”. El president també va reivindicar la figura del “periodista valent, un punt transgressor, honest, exigent, coherent, responsable, independent i lliure”. Amb aquesta simulació es clou la quarta edició del projecte “Parlament universitari”, organitzat pels Serveis Educatius del Parlament amb la col·laboració de la Facultat de Ciències Jurídiques de la Universitat Rovira i Virgili.

Enquestes del Parlament Universitari

1. Com valoreu la vostra participació en el Parlament universitari?
2. Què destacaríeu com a més positiu i què canviariéu?
3. Ha canviat la vostra opinió de la política? Del sistema parlamentari?
4. I dels polítics?
5. Després d'aquesta experiència heu valorat la possibilitat de ser més actius en la política? Com?

Maria Fisco | Presidenta del Parlament | 19 anys | Estudiant de Dret Rovira i Virgili | Partit Groc

1. Ho valoro molt positivament, ja que estar en contacte amb els diputats de diferents grups parlamentaris m'ha permès conèixer de prop les seves línies d'actuació i donar resposta a moltes de les meves inquietuds que com a ciutadana se'm plantejegen. També he pogut comprendre determinades qüestions que, des dels mitjans de comunicació, no s'han encertat a explicar de forma concreta i clara.

2. A més del que ja he comentat, per a mi haver estat escollida presidenta del Parlament ha estat el més positiu, perquè m'ha permès mantenir una posició molt activa dins del Parlament universitari i una relació molt estreta amb tots els nostres convidats. He trobat a faltar temps en algunes compareixences i en el debat a la totalitat, ha estat una llàstima. Una setmana no permet aprofundir fins a aquest punt, però he trobat una mica excessius els formalismes utilitzats per dirigir-se als diputats, als consellers i al president.

3. En certa manera, perquè actualment està tot molt mediatitzat i manipulat pels mitjans de comunicació i aquesta experi-

ència m'ha permès conèixer la realitat de moltes coses.

4. També, perquè tots els que han comparegut han estat molt sincers, honestos i clars i, de vegades, la manipulació que en fan els mitjans de comunicació fa que no sempre tinguis aquesta opinió.

5. La veritat és que no m'ho havia plantejat. Hauria de dedicar-hi un temps que ara per ara no tinc.

Què se sent en ser escollida presidenta del Parlament?

És una sensació molt reconfortant, perquè et fa sentir molt valorada. A la vegada, però, saps que des del moment en què surts escollida has d'assumir la teva responsabilitat, ja que hi ha tot un seguit de persones que han dipositat la seva confiança en tu i has de procurar estar a l'alçada de les expectatives.

Oriol Abelló Audi | President de la Generalitat | 20 anys | Estudiant de Dret a la Universitat Rovira i Virgili | Partit Groc

1. Ho valoro positivament. El fet de passar uns quants dies al Parlament per veure'n el funcionament des de dintre ha estat molt interessant.

2. El fet d'haver estat el president de la Generalitat, ja que això m'ha permès mantenir una posició molt activa i de diàleg amb la resta de parlamentaris. I l'acte d'investidura ha estat un moment irrepetible. Però trobo que hem tingut poc temps per desenvolupar les diverses activitats, especialment les sessions plenaries i les comissions. Es podria aprofundir molt més si la simulació durés una setmana més, o si hi hagués menys compareixences.

3. Veig aquest món de la política més interessant que abans de participar en l'activi-

tat. L'experiència permet adonar-te de la importància real de la política i la seva incidència en la vida quotidiana.

4. No ha canviat la meua opinió dels polítics, són tal com m'esperava. Molts d'ells viuen sense assabentar-se dels problemes reals de la societat, ja que no s'acostuma a interactuar amb els ciutadans.

5. Sí que he valorat aquesta possibilitat, però ara per ara prefereixo no alinear-me en cap color polític.

Què se sent en ser escollit president de la Generalitat?

El moment de l'elecció és el que recordaré més positivament de tota la setmana, ja que fa il·lusió comprovar que tens el suport i la confiança del Ple dipositats en la teua persona.

Alexandre Milà Valle | 23 anys | Llicenciat en Dret, Universitat de Barcelona | Portaveu del Partit Taronja

1. Crec que ha estat una experiència molt enriquidora des de tots els punts de vista.

2. Posar en pràctica habilitats com l'oratorïa, el treball en grup, la investigació, l'anàlisi política, l'audiència activa, la negociació, la resolució de conflictes i la redacció tècnica ha estat molt positiu. Ara, jo sóc partidari de les llistes obertes i de no imposar cap disciplina de partit a l'hora de fer les votacions.

3. Considero que la política sovint és injustament injuriada. Aquesta simulació ens ha demostrat que els diputats i diputades fan força feina encara que a vegades no ho sembli.

4. Mantinc la meua valoració sobre els polítics i, encara que alguns no estan a l'alçada de les circumstàncies, crec que en general la seva tasca és útil i molt necessària socialment.

5. No milito en cap partit polític, però no descarto fer-ho en un futur perquè la política sempre m'ha interessat.

Gabriela Barrios | 34 anys | Estudiant de Dret a la Universitat de Girona | Portaveu del Partit Roig

1. Molt positivament.

2. La possibilitat de relacionar-se amb els universitaris amb interès per la política i per formar-se més enllà de les aules és el que més valoro d'aquesta experiència. I per contra, el que no m'ha agradat és la informació que arriba a la societat sobre l'activitat parlamentària, ja que sovint ens arriben només anècdotes i el sensacionisme polític, i això provoca desafecció.

Trobo que hi ha massa dispersió, molt poca organització, discursos sense gaire relació amb la tasca que hem vingut a fer.

3. La meua opinió sobre la política no ha canviat.

4. Tampoc no ho ha fet sobre els polítics, trobo que la seva tasca és positiva.

5. Sí que ho he valorat, però encara no ho he decidit.

Samantha Salsench | 22 anys | Estudiant de Dret a la Universitat Rovira i Virgili | Portaveu del Partit Groc

1. Molt positivament. Crec que hem tingut l'oportunitat de viure una setmana submergits en la pràctica parlamentària. Hem intentat simular totes les situacions possibles, com ara la de la delegació de vot per baixa de maternitat o una moció de censura.

2. Crec que tot ha estat molt positiu, hem participat i hem pogut familiaritzar-nos amb el procediment legislatiu. A més, hem pogut escoltar de primera mà què en pensen els polítics de veritat, sobre la situació política actual. De fet no canviaria res de l'actual sistema parlamentari, crec que dóna

l'oportunitat a tots els grups parlamentaris de contribuir en el procediment legislatiu i en el control del Govern.

3. No ha canviat. Tot i així, ara en tinc una percepció més pròxima i sé millor com funciona el sistema parlamentari.

4. No hi ha hagut cap canvi en la meua valoració. No obstant això, va estar molt bé poder-los preguntar directament la seva opinió sobre temes d'interès i va ser enriquidor poder escoltar com responien les nostres preguntes.

5. Sí. De totes maneres, ja en sóc, d'activa, a través de la militància política.

Josep Maria Agell i Simal | 19 anys | Estudiant de Dret la Universitat Rovira i Virgili | Portaveu del Partit Blau

1. Valoro molt positivament la meua participació en el Parlament universitari, ja que és una vivència personal única i que no tothom té el luxe de viure.

2. Estar durant cinc dies al costat de persones d'arreu de Catalunya que no coneixes i que a través d'esforç i treball en conjunt, i sobretot amb el pas dels dies vas coneixent i fent noves amistats. Però no m'ha agradat la posició en alguns moments d'algun company o companya, ja que s'han pres a la valenta coses que s'han tret de context, s'hauria de remarcar als assistents que és una simulació i que no es tracta de mostrar les seves idees a través de discrepàncies i faltes de respecte, i sobretot acceptar els

altres, ja que hi ha llibertat d'expressió. I crec que en les comissions s'haurien de tractar més casos de la vida quotidiana per facilitar el treball dels parlamentaris i així posar-se a la pell del ciutadà.

3. No, ja tenia aquest punt de vista tant de la política com del sistema parlamentari.

4. No ha canviat, sinó que, al contrari, ha ratificat la idea que ja tenia. Penso que els polítics haurien de trepitjar més el carrer i ser més propers al ciutadà per començar a fer que les persones s'interessin per la política.

5. Jo ja sóc actiu políticament, milito a CDC, i actualment sóc el cap local del Col·lectiu de Reus de la Joventut Nacionalista de Catalunya (JNC).

M. Carmen Belando Salmerón | 21 anys | Estudiant d'ADE i Dret a la Universitat Abat Oliba | Portaveu del Partit Verd

1. Ha estat una experiència molt enriquidora, tant acadèmicament, ja que m'ha ajudat a comprendre millor les diferents tasques realitzades per aquest òrgan legislatiu, com personalment.

2. El treball a les comissions crec que és la tasca més positiva, ja que t'ajuda a comprendre millor els conceptes estudiats a la carrera i a conèixer la feina diària dels diputats. Potser canviaria les intervencions dels diputats que es fan una mica llar-

gues i fa la sensació que intenten vendre'ns el seu partit i no crec que ens hagin enriquit gaire; caldria dinamitzar-les. També crec que una bona mesura seria posar un màxim de legislatures del president, com passa per exemple als EUA.

3. No ha canviat, però ara tinc més arguments per defensar-les.

4. D'ells, més que canviar-me l'opinió general que tenia, m'ha canviat l'opinió dels diputats que ens han visitat en aquest Parlament universitari. Els valoro igual que

abans, són uns representants del poble que fins que se celebren les eleccions es relacionen amb el seus "representats", i durant la resta de la legislatura, s'hi separen, se'n recorden menys. Això passa sobretot amb els que puguen al poder; els de l'oposició només busquen problemes per desgastar el Govern.

5. La veritat és que la política és un tema que m'agrada, però no em veig fent de representant política de ningú, ni tan sols de mi mateixa, encara que en aquesta simulació crec que com a portaveu m'he defensat bastant bé. No m'ho he plantejat, però en aquesta vida mai no pots dir "d'aquesta aigua no en beuré".

Liliana València Calmet | 21 anys | Llicenciatura en Dret: a la Universitat Pompeu Fabra | Portaveu del Partit Lila

1. Com a portaveu d'un partit minoritari que no ha tingut quasi representació en l'"activitat parlamentària" (en el Partit Lila només som dos membres), crec que hem desenvolupat una tasca decent malgrat la dificultat que aquesta presentava de bell antuvi per a nosaltres. Creiem que hem acomplert la nostra tasca defensant els ideals escollits en identificar-nos amb el Partit Lila i l'hem intentat defensar.

2. Com a més positiu destacaríem el fet que hem hagut de desenvolupar una tasca difícil i vehicular-la només en els dos integrants del grup, de manera que hem participat en tots els processos. Potser el que no ens ha agradat tant és la intervenció d'alguns parlamentaris, que s'assimilava més a un míting que a una intervenció davant uns estudiants que escullen passar una setmana de les seves vacances per conèixer la tasca que es fa en el Parlament. Seria més interessant enfocar aquestes ponències com un mecanisme per aproximar la tasca del diputat. Tenint en compte que el ventall de l'activitat parlamentària és encara molt més ampli del que no-

saltres hem pogut entreveure, no podem proposar cap reforma, ja que seria totalment injusta i poc fonamentada.

3. Sí que la nostra opinió de la política ha estat modificada, però de forma lleugera, ja que entenem que la ponència dels diferents polítics és només un acte de propaganda i que no hauria de canviar la nostra intenció de vot, perquè aquest té una influència clara exterior i una demostració de la nostra poca convicció i personalitat polítiques.

4. Els polítics desenvolupen una tasca fonamental en la nostra societat. Tot i així, després del contacte amb ells considerem que han desenvolupat un paper merament discursiu, amb mancances i contradiccions greus, que afecten la seva credibilitat. No obstant això, entenem que aquesta és la posició normal com a polític, per haver d'intentar "vendre" una ideologia determinada a uns estudiants que poden ser fàcilment influenciables.

5. Potser sí que aquesta possibilitat ha estat valorada, però dedicar-se a la política requereix un compromís i un temps de què ara, en ser estudiants, no disposem.

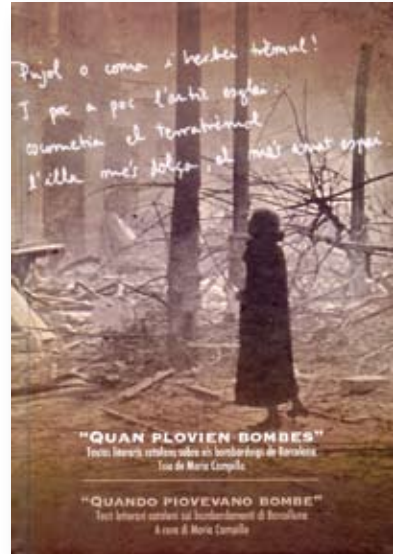

Novetats editorials

QUAN PLOVIEN BOMBES. Textos literaris catalans sobre els bombardeigs de Barcelona

Mar Abella

La Direcció General de la Memòria Democràtica, Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya i Transports Metropolitans de Barcelona van coeditar, en el marc de la commemoració dels bombardeigs a Barcelona durant la Guerra Civil, una antologia literària de textos catalans sobre els bombardeigs de Barcelona.

La tria, feta per la professora Maria Campillo, inclou exemples de la producció poètica, narrativa, autobiogràfica i memorialística en llengua catalana. El llibre, d'edició bilingüe en català i italià, recull poemes escrits per escriptors consagrats (poetes reconeguts com Pere Quart, Agustí Esclasans i J. M. Prous i Vila, el narrador i traductor C. A. Jordana i el poeta editor Josep Janés i Olivé), autors d'una generació més jove (Gimeno-Navarro i Ramon Bech, tots dos del grup anomenat Oasi, que freqüentava Agustí Bartra) i autors desconeguts (Conrad Lladó i Ladislau Martí). Pel que fa a la narrativa, s'hi reproduïxen un conte de Xavier Benguerel i dos textos de la molta producció (narrativa i sobretot memorialística) sobre els bombardeigs de Barcelona d'ençà de la postguerra. Inclou un fragment de *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, i un text autobiogràfic de l'escriptor Joaquim Horta.

Durant la inauguració de l'exposició “Refugi. Quan el refugi és el subsòl”, el març de 2008, es va obsequiar els assistents amb el llibre, del qual s'ha fet un tiratge limitat. Aquesta antologia literària també acompanya les exposicions “Quan plovién bombes” i “Quando piovevano bombe”. Les dues mostres, en itinerari per Catalunya i Itàlia, recuperen la memòria dels bombardeigs de l'aviació italiana sobre la ciutat de Barcelona i altres punts de Catalunya durant la Guerra Civil.

Ciutadania i identitat nacional en els processos de *devolution* a la Gran Bretanya i a França

Mireia Grau Creus

Responsable d'investigació de l'IEA

Aquest llibre, fruit de la recerca doctoral de l'autor, analitza un vell conegut, els projectes nacionalistes de les anomenades nacions sense estat, si bé des d'una òptica prou original: la d'analitzar-los necessàriament dins d'un context d'interacció competitiva amb els projectes nacionalistes dels estats que els encabeixen. És en aquest sentit

que el llibre d'Ivan Serrano no només proporciona una reflexió i una bona explicació dels projectes nacionalistes en general i d'Escòcia i Còrsega en particular, sinó que proporciona tant el que podríem dir que és l'altra cara de la moneda, l'explicació de les estratègies nacionalistes simultànies dels estats, com les tensions i els esdeveniments que tenen lloc quan necessàriament tots dos projectes entren en interacció.

El llibre està estructurat en set capítols si bé, de fet, es pot dir, tal com ho fa l'autor mateix, que es tracta d'un llibre estructurat en una introducció, una part teòrica que desenvolupa conceptes clàssics vinculats al nacionalisme i els adapta als objectius concrets del llibre, una part empírica dedicada a l'anàlisi dels casos escocès i cors, i unes conclusions que lliguen les "llicions" obtingudes de l'anàlisi dels casos amb la perspectiva teòrica escollida.

La introducció planteja obertament i clara quins són els reptes analítics de l'obra i presenta els aspectes teòrics i empírics fonamentals. La introducció permet al lector situar-se sobretot en el terreny empíric, ja que l'autor fa un important esforç per plantejar preguntes concretes a les quals el llibre busca respostes. Si bé totes les introduccions són necessàries per a la comprensió de l'ànima dels llibres acadèmics, en aquest cas concret la introducció és fonamental perquè el lector poc avesat a tractar el tema des de perspectives acadèmiques situï en un context concret (empíric) els objectius i reptes teòrics del llibre.

La part teòrica del llibre comprèn tres capítols. Els dos primers tracten extensivament conceptes clau del discurs teòric nacionalista: ciutadania, identitat nacional i nació sense estat. Ara bé, el més interessant i suggeridor d'aquest bloc teòric és el tercer dels capí-

tols: la reflexió ben argumentada que l'autor fa dels possibles escenaris en què es mou la interacció competitiva entre projectes nacionalistes. Què en surt de la col·lisió entre projectes nacionalistes? Quins són, diguem-ne, els "resultats" esperats? Aquests escenaris són sempre els mateixos malgrat que els temps canviïn? Podem parlar de noves estratègies i nous escenaris d'interacció? Estem "mesurant" fenòmens nous amb mesures antigues? En el fons, aquest capítol és, sens dubte, un dels punts forts del llibre, ja que les reflexions de l'autor obliguen el lector a replantejar-se el suposat valor universal de moltes de les categories conceptuals que utilitzem per entendre la realitat.

La part empírica del llibre permet al lector interpretar els esdeveniments polítics a Escòcia i Gran Bretanya, a Còrsega i França dels darrers trenta anys, des de l'òptica proposada per l'autor, tot encaixant analíticament els moviments fets pel nacionalisme escocès i cors en el context de la interacció amb les estratègies i els projectes nacionalistes dels governs britànic i francès.

En resum, es tracta, doncs, d'un llibre que analitza i que suggereix; i que té com a aportació original el plantejament que la comprensió dels nacionalismes de les nacions sense estat i dels seus desenvolupaments no pot fer-se satisfactòriament sense entendre que el seu propi plantejament i desenvolupament es fa en un context d'interacció competitiva amb els projectes nacionalistes dels estats.

Resums
Resúmenes
Resumits
Abstracts
Résumés

Resums

Codificació

Catalunya després de la Constitució va assumir, expressament, competència per legislar en matèria civil, primer en l'art. 9.2 EAC 1979, la qual cosa reforça l'art. 129 EAC 2006. L'art. 149.1.8 CE estableix el repartiment de competències. Pel que fa a la interpretació de la paraula «desenvolupament», l'actual art. 129 EAC parteix de la interpretació *àmplia o autonomista* que suposa que es pot legislar, il·limitadament, respecte al dret civil sobre qualsevol matèria, sense més restriccions que la reserva de les matèries reservades a l'Estat.

El procés legislatiu en matèria civil, que culminarà amb l'elaboració de tots els llibres del Codi civil de Catalunya, s'ha desplegat en etapes ben definides: primer va ser la incorporació a l'ordenament jurídic català de la Compilació de dret civil de 1960, moment a partir del qual l'objectiu va ser l'elaboració de les regles de les institucions civils pròpies, en aquesta etapa s'insereixen l'aprovació del Codi de successions i del Codi de família, entre d'altres. La fase següent s'inicia a partir del Decret 190/2000, de 29 de maig, que constitueix la Comissió de Codificació, dins de l'Observatori de Dret Privat de Catalunya al si del Departament de Justícia de la Generalitat. Fruit del treball de la Comissió van ser diverses lleis especials i la Llei 29/2002, primera del Codi civil de Catalunya, que inicia el camí per a la redacció d'un cos legal únic. La Llei primera del CCC n'estableix l'estructura i la composició: llibre I: disposicions generals i prescripció i caducitat, llibre II: persona i família, llibre III: persona jurídica, llibre IV: successions i llibre VI, obligacions i contractes. El cos legal té vocació de contenir la legislació civil catalana de manera completa, té el seu propi sistema de supletorietat i té caràcter de dret comú (art. 111-4 CCCat), norma bàsica de l'ordenament jurídic català. Tècnicament s'estructura com un codi obert.

Llibre I

El llibre I és el primer dels que componen el Codi civil de Catalunya que va entrar en vigor. El títol I conté un seguit de "disposicions generals", que estableixen les fonts i els principis bàsics del dret civil català. És especialment transcendent l'art. 111-4, que presenta les disposicions del Codi civil com a "dret comú" a Catalunya, i el dret català és d'aplicació preferent a Catalunya, de manera que el dret supletori només pot ser aplicat si, un cop autointegrat a la tradició jurídica i els seus principis generals, no s'oposa a les lleis i als principis propis del dret català. A més, s'enumeren alguns dels principis jurídics bàsics, com la llibertat civil, la bona fe o l'equitat. El títol II conté una regulació moderna i completa de la prescripció i la caducitat, amb novetats destacades entre els drets civils vigents a Espanya, com una reducció i homogeneïtzació dels terminis prescriptius, la suspensió de la prescripció al costat de la seva interrupció o la possibilitat de modificar convencionalment els terminis.

Llibre III

La Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre III del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques, refon i adapta a la sistemàtica pròpia d'un codi civil la normativa catalana en matèria d'associacions i de fundacions, que anteriorment contenien dues lleis especials, la Llei 7/1997 i la Llei 5/2001. La principal novetat d'aquesta tasca de refosa i d'adaptació és la incorporació d'un nou títol de disposicions generals, aplicables a associacions i fundacions i també, amb caràcter supletori, a altres persones jurídiques regulades pel dret català, com ara les cooperatives, les mutualitats de previsió social o les caixes d'estalvis. Les disposicions generals regulen els atributs bàsics de la personalitat jurídica; els instruments d'actuació i representació de les persones jurídiques; les normes bàsiques del règim comptable o documental; els actes de modificació estructural; el procediment de liquidació i el règim de publicitat. Els títols II i III regulen el dret d'associacions i de fundacions seguint la pauta del dret preexistent, però se n'actualitzen alguns continguts i se'n superen algunes mancances per garantir que aquestes entitats puguin complir amb més efectivitat les seves finalitats. La Llei requereix que les associacions i fundacions ja constituïdes s'adaptin a les disposicions del llibre III en el termini de tres anys a comptar de l'entrada en vigor, que es produeix el 3 d'agost de 2008.

Llibre IV

La Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre IV del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions, incorpora aquesta matèria del nostre dret en el CCCat. Fins ara, el dret successori català estava contingut en la Llei 4/1991, de 30 de desembre, del Codi de successions, que el regulava ja de forma autònoma, completa i sistemàtica. El llibre IV ha partit d'aquesta normativa i, en ocasió de la seva refosa en el CCCat, s'ha actualitzat i modificat d'acord amb el que s'ha considerat necessari per a la societat moderna i canviant que ha de regir. La nova normativa respecta els principis tradicionals clàssics del dret català, en un sistema basat en la llibertat de testar, i introdueix novetats significatives en una regulació que, durant els seus quinze anys llargs de vigència, ha estat prou positiva per a la pràctica. Entre les novetats més rellevants del llibre IV, que s'estructura en sis títols, cal destacar les relatives a la regulació dels pactes successoris, els drets del vidu en la successió intestada, al qual s'equipara el convivent en unió estable de parella, les reformes en matèria de llegítima i quarta vidual, la supressió de la reserva, així com la nova regulació de la comunitat hereditària i la responsabilitat de l'hereu. El nou dret de successions de Catalunya entrarà en vigor l'1 de gener de 2009.

El llibre V

La Llei 5/2006, de 10 de maig, va aprovar el llibre V del Codi civil de Catalunya, dedicat als drets reals, en què es regulen figures jurídiques tan importants com el dret de propietat, l'usdefruit o la hipoteca.

El camí per arribar-hi no ha estat fàcil. Ha calgut modernitzar, refondre i harmonitzar el contingut de set lleis, i regular, per primera vegada de manera completa a Catalunya, tota

una sèrie de figures jurídiques que són el suport i la cohesió de l'entramat de normes que integren el dret patrimonial, dins del Codi civil de Catalunya; per exemple, la possessió i els mecanismes d'adquisició dels drets reals.

Una de les novetats de més transcendència social del llibre V ha estat la nova regulació de la propietat horitzontal, règim jurídic sota el qual s'organitzen normalment, per exemple, les diferents titularitats dels pisos o locals d'un mateix edifici. Destaca especialment la millora del funcionament de la Junta de Propietaris, la regulació de l'anomenada "propietat horitzontal complexa", adequada als conjunts immobiliaris amb diversos edificis però amb zones comunitàries, com ara piscines o zones d'esbarjo, i la de la "propietat horitzontal per parcel·les", és a dir, les anomenades vulgarment "urbanitzacions privades".

El llibre V ha regulat, per primera vegada de manera completa, algunes figures, com ara el dret de vol, que permet construir una planta o més sobre l'immoble gravat, o els drets d'aprofitament parcial, figura clàssica que el legislador pretén revifar amb l'aplicació per a noves finalitats, com ara la conservació dels recursos naturals i paisatgístics.

En matèria del dret real d'hipoteca, la Generalitat ha optat per no exercir la competència legislativa en la seva totalitat, i s'ha limitat a regular alguns supòsits especials, com ara la hipoteca de l'habitatge familiar o la hipoteca en garantia de pensions compensatòries, en cas de nul·litat del matrimoni, divorci o separació judicial.

El llibre V és, en línies generals, digne d'elogi. El legislador català hi ha esmerçat molts esforços i el resultat ha estat una regulació moderna, acurada i útil dels drets reals. Hi ha, però, algunes mancances i imprecisions que caldria corregir, com per exemple la no-regulació de la penyora flotant.

Resúmenes

Codificación

Cataluña después de la Constitución asumió, expresamente, competencia para legislar en materia civil, primero en el art. 9.2 EAC 1979, lo que refuerza el art. 129 EAC 2006. El art. 149.1.8ª CE establece el reparto de competencias. Con respecto a la interpretación de la palabra «desarrollo», el actual art. 129 EAC parte de la interpretación *amplia o autonomista* que supone que se puede legislar, ilimitadamente, con respecto al derecho civil sobre cualquier materia, sin más restricciones que la reserva de aquellas materias reservadas para el Estado.

El proceso legislativo en materia civil, que culminará con la elaboración de todos los libros del Código Civil de Cataluña, se ha desplegado en etapas bien definidas: primero fue la incorporación al ordenamiento jurídico catalán de la Compilación de Derecho Civil de 1960, momento a partir del cual el objetivo fue la elaboración de las reglas de las instituciones civiles propias; en esta etapa se inscriben la aprobación del Código de Sucesiones y del Código de Familia, entre otros. La siguiente fase se inicia a partir del Decreto 190/2000, de 29 de mayo, que constituye la Comisión de Codificación, dentro del Observatorio de Derecho Privado de Cataluña, en el seno del Departamento de Justicia de la Generalitat. Fruto del trabajo de la Comisión fueron varias leyes especiales y la Ley 29/2002, primera del Código Civil de Cataluña que inicia el camino para la redacción de un cuerpo legal único. La Ley primera del CCC establece su estructura y composición: libro I: disposiciones generales y prescripción y caducidad; libro II: persona y familia; libro III: persona jurídica; libro IV: sucesiones, y libro VI: obligaciones y contratos. El cuerpo legal tiene vocación de contener la legislación civil catalana de manera completa, cuenta con su propio sistema de supletoriedad y tiene carácter de derecho común (art. 111-4 CCCat), norma básica del ordenamiento jurídico catalán. Técnicamente se estructura como un código abierto.

Libro I

El libro I es el primero de los que componen el Código Civil de Cataluña que entró en vigor. Su título I contiene una serie de “disposiciones generales” que establecen las fuentes y principios básicos del derecho civil catalán. Es especialmente trascendente el art. 111-4, que presenta las disposiciones del Código Civil como “derecho común” en Cataluña. El derecho catalán es de aplicación preferente en Cataluña, de manera que el derecho supletorio solo puede ser aplicado si, una vez autointegrada con la tradición jurídica y sus principios generales, no se opone a las leyes y a los principios propios del derecho catalán. Además, se enumeran algunos de los principios jurídicos básicos, como la libertad civil, la buena fe o la equidad. El título II contiene una regulación moderna y completa de la prescripción y la caducidad, con novedades destacadas entre los derechos civiles vigentes en España, como una reducción y homogenización de los plazos prescriptivos, la

suspensión de la prescripción, además de su interrupción o la posibilidad de modificar convencionalmente los plazos.

Libro III

La Ley 4/2008, del 24 de abril, del libro III del Código Civil de Cataluña, relativo a las personas jurídicas, refunde y adapta a la sistemática propia de un código civil la normativa catalana en materia de asociaciones y de fundaciones, anteriormente contenida en dos leyes especiales, la Ley 7/1997 y la Ley 5/2001. La principal novedad de esta tarea de refundición y adaptación es la incorporación de un nuevo título de disposiciones generales, aplicables a asociaciones y fundaciones y también, con carácter supletorio, a otras personas jurídicas reguladas por el derecho catalán, como las cooperativas, las mutualidades de previsión social o las cajas de ahorros. Las disposiciones generales regulan los atributos básicos de la personalidad jurídica; los instrumentos de actuación y representación de las personas jurídicas; las normas básicas del régimen contable o documental; los actos de modificación estructural; el procedimiento de liquidación y el régimen de publicidad. Los títulos II y III regulan el derecho de asociaciones y de fundaciones siguiendo la pauta del derecho preexistente, pero se actualizan algunos contenidos y se superan algunas carencias para garantizar que estas entidades puedan cumplir con más efectividad sus finalidades. La Ley requiere que las asociaciones y fundaciones ya constituidas se adapten a las disposiciones del libro III en el plazo de tres años a contar desde su entrada en vigor, que se produce el 3 de agosto de 2008.

Libro IV

La Ley 10/2008, de 10 de julio, del libro IV del Código Civil de Cataluña, relativo a las sucesiones, incorpora esta materia de nuestro derecho al CCCat. Hasta ahora, el derecho sucesorio catalán estaba contenido en la Ley 4/1991, de 30 de diciembre, del Código de Sucesiones, que lo regulaba ya de forma autónoma, completa y sistemática. El libro IV ha partido de esta normativa y, con ocasión de su texto refundido en el CCCat, se ha procedido a actualizarla y modificarla de acuerdo con lo que se ha considerado necesario para la sociedad moderna y cambiante en que debe regir. La nueva normativa respeta los principios tradicionales clásicos del derecho catalán, en un sistema basado en la libertad de testar, e introduce novedades significativas en una regulación que, durante sus quince años largos de vigencia, ha sido muy positiva para la práctica. Entre las novedades más relevantes del libro IV, que se estructura en seis títulos, hay que destacar las relativas a la regulación de los pactos sucesorios, los derechos del cónyuge viudo en la sucesión intestada, al que se equipara el conviviente en unión estable de pareja, las reformas en materia de legítima y cuarta viudal, la supresión de la reserva, así como la nueva regulación de la comunidad hereditaria y la responsabilidad del heredero. El nuevo derecho de sucesiones de Cataluña entrará en vigor el 1 de enero de 2009.

Libro V

La Ley 5/2006, de 10 de mayo, aprobó el libro V del Código Civil de Cataluña, dedicado a los derechos reales; en él se regulan figuras jurídicas tan importantes como el derecho de propiedad, el usufructo o la hipoteca.

El camino no ha sido fácil. Ha habido que modernizar, refundir y armonizar el contenido de siete leyes, y regular, por primera vez de manera completa en Cataluña, toda una serie de figuras jurídicas que son el apoyo y dan cohesión al entramado de normas que integran el derecho patrimonial, dentro del Código Civil de Cataluña, como por ejemplo la posesión y los mecanismos de adquisición de los derechos reales.

Una de las novedades de más trascendencia social del libro V ha sido la nueva regulación de la propiedad horizontal, régimen jurídico bajo el que se organizan normalmente, por ejemplo, las diferentes titularidades de los pisos o locales de un mismo edificio. Destaca especialmente la mejora del funcionamiento de la junta de propietarios, la regulación de la denominada “propiedad horizontal compleja”, adecuada a los conjuntos inmobiliarios con varios edificios pero con zonas comunitarias, como piscinas o zonas de recreo, y la de la “propiedad horizontal por parcelas”, es decir, las vulgarmente denominadas urbanizaciones privadas.

El libro V ha regulado, por primera vez de manera completa, algunas figuras, como el derecho de vuelo, que permite construir unas o más plantas sobre el inmueble gravado, o los derechos de aprovechamiento parcial, figura clásica que el legislador pretende reavivar con su aplicación a nuevas finalidades, como la conservación de los recursos naturales y paisajísticos.

En materia del derecho real de hipoteca, la Generalitat ha optado por no ejercer su competencia legislativa en su totalidad y se ha limitado a regular algunos supuestos especiales, como la hipoteca de la vivienda familiar o la hipoteca en garantía de pensiones compensatorias, en caso de nulidad del matrimonio, divorcio o separación judicial.

El libro V es, en líneas generales, digno de elogio. El legislador catalán ha invertido muchos esfuerzos y el resultado ha sido una regulación moderna, esmerada y útil de los derechos reales. Hay, sin embargo, algunas carencias e imprecisiones que habría que corregir, como, por ejemplo, la no regulación de la prenda flotante.

Resumits

Codificacion

Catalonha a compdar dera Constitucion assumic, exprèssaments, competència entà legiferar era matèria civiu, prumèr en art. 9 2. EAC 1979, çò que refortilhe er art. 129 EAC 2006. Er art. 149.1.8ª CE establís eth despartiment de competències. Per çò qu'ei dera interpretacion dera paraula «*desvolopament*», er actuau art. 129 EAC partís dera interpretacion *ampla o autonomista* que supause que se pòt legiferar, illimitadaments, per çò qu'ei eth dret civiu sus quina matèria que sigue, sense mès restriccions qu'era resèrva d'aqueres matèries reservades ar estat.

Eth procès legislatiu en matèria civiu, que culminarà damb era elaboracion de toti es Libes deth Còdi Civiu de Catalonha s'a desplegat en estapes plan definides: Prumèr siguec era incorporacion, ar ordenament juridic catalan dera Compilacion de Dret Civiu de 1960, moment a compdar deth quau er objectiu siguec era elaboracion des normes des institucions civius pròpies, en aguesta estapa s'inserissen era aprobacion deth Còdi de Successions e deth Còdi de Família, entre d'auti. Era següenta fasa s'inicie a compdar deth Decrèt 190/2000, de 29 de mai, que constituís era Comission de Codificacion, laguens der Observatòri de Dret Privat de Catalonha laguens deth Departament de Justícia dera Generalitat. Frut deth trabalh dera Comission sigueren diuèrses leis especiaus e era Lei 29/2002, prumèra deth Còdi Civiu de Catalonha qu'inicie eth camin entara redaccion d'un còs legau unic. Era Lei prumèra deth CCC n'establís era estructura e era compausaicion: Libe I: disposicions generaus e prescripcion e caducitat, Libe II: persona e família, Libe III: persona jurídica, Libe IV: successions e Libe VI. obligacions e contractes. Eth còs legau a vocacion de contier era legislacion civiu catalana de manèra complèta, compde damb eth sòn pròpri sistèma de supletòrietat e qu'a caractèr de dret comun (art. 111-4 CCCat), norma basica der ordenament juridic catalan. Tecnicaments s'estructure coma un còdi dubèt.

Libe I

Eth Libe I ei eth prumèr des que compausen eth Còdi Civiu de Catalonha qu'entrèc en vigor. Eth sòn Títol I contèn un seguit de disposicions generaus", qu'establisson es hònts e principis basics deth dret civiu catalan. Ei mès que mès transcendent er art. 111-4, que presente es disposicions deth Còdi civiu coma "dret comun" en Catalonha, en tot èster eth dret catalan d'aplicacion preferenta en Catalonha, de sòrta qu'eth dret supletòri sonque pòt èster aplicat se, un còp autointegrat damb era tradicion juridica e es sòns principis generaus, non s'opause as leis e as pròpris principis deth dret catalan. Ath delà, s'enumèren bèri uns des principis juridics basics, coma era libertat civiu, era bona fe o era equitat. Eth Títol II contèn ua regulacion modèrna e complèta dera prescripcion e dera caducitat, damb novetats destacades entre es drets civius en vigor en Espanha coma ua reduccion e omogeneizacion des tèrmes prescriptius, era suspension dera prescripcion ath cant dera sua interrupcion o era possibilitat de modificar convencionalaments es tèrmes.

Libe III

Era Lei 4/2008, de 24 d'abriu, deth libe III deth Còdi civiu de Catalonha, relatiu as persones juridiques, rehon e adapte ara sistematica pròpria d'un Còdi civiu era norma catalana en matèria d'associacions e de fondacions, anterioraments contenguda en dues leis especiaus, era Lei 7/1997 e era Lei 5/2001. Era principau novetat d'aguest prètzhet de rehonuda e adaptacion ei era incorporacion d'un nau títol de disposicions generaus, aplicables a associacions e fondacions e tanben, damb caractèr supletòri, a d'autes persones juridiques regulades peth dret catalan, coma es cooperatives, es mutualitats de prevision sociau o es caishes d'estauiaments. Es disposicions generaus regulen es atributs basics dera personalitat juridica; es estruments d'accion e representacion des persones juridiques; es normes basiques deth regim comptable o documentau; es actes de modificacion estructural; eth procediment de liquidacion e eth regim de publicitat. Es títols II e III regulen eth dret d'associacions e de fondacions en tot seguir eth modèu deth dret preexistent, mès se n'actualizen bèri contenguts e se'n supèren bères mancances entà garantir qu'aguestes entitats poguen complir damb mès efectivitat es sòns objectius. Era lei intime qu'es associacions e fondacions ja constituïdes s'adapten as disposicions deth libe III en tèrme de tres ans a compdar dera entrada en vigor, que se produsís eth 3 d'agost de 2008.

Libe IV

Era Lei 10/2008, de 10 de junhsèga, deth Libe IV deth Còdi civiu de Catalonha, relatiu as successions, incorpòre aguesta matèria deth nòste dret ath CCCat. Enquia ara, eth dret successòri catalan ère contengut ena Lei 4/1991, de 30 de deseme, deth *Còdi de successions*, que lo regulaue ja de forma autonòma, complèta e sistematica. Eth Libe IV a partit d'aguesta norma e, damb ocasion dera sua rehonuda en CCCat, s'a procedit a actualizar-la e modificar-la d'acòrd damb çò que s'a considerat de besonh entara societat modèrna e en tot cambiar eth qué a de regir. Era naua norma respècte es principis tradicionaus classicos deth dret catalan, en un sistèma basat ena libertat de testar, e introdusís nauetats significatives en ua regulacion que, pendent es sòns quinze ans longui de vigèncià, a estat pro positiva entara practica. Entre es novetats mès considerables deth Libe IV, que s'estructure en sies títols, cau destacar es relatives ara regulacion des pactes successòris, es drets deth veude ena succession intestada, ath quau se compare eth convivent ena union establa de parelha, es reformes en matèria de legitima e quatau viduau, era supression dera resèrva, atau coma era naua regulacion dera comunitat hereditària e era responsabilitat der eretièr. Eth nau dret de successions de Catalonha entra rà eth vigor er 1 de gèr de 2009.

Libe V

Era Lei 5/2006, de 10 de mai, aprovèc eth Libe V deth Còdi Civiu de Catalonha, dedicat as drets reaus; en eth s'i regulen figures juridiques taplan importantes coma eth dret de propietat, er usufructe o era ipotèca.

Eth camin entà arribar-i non a estat facil. A estat de besonh modernizar, rehóner e armonizar eth contengut de sèt leis, e regular, per prumèr còp de manèra complèta en Catalonha, tota ua tièra de figures juridiques que son eth supòrt e dan coesion ar entramat de normes qu'intègren eth dret patrimoniau, laguens deth Còdi Civiu de Catalonha; per exemple, era possession e es mecanismes d'adquisicion des drets reaus.

Ua des nauetats de mès transcendéncia sociau deth Libe V a estat era naua regulacion dera propietat orizontau, regim juridic jos eth quau s'organizen normauments, per exemple, es diferentes titularitats des pisi o locaus d'ua madeisha bastissa. Destaque mès que mès era melhora deth funcionament deth conselh de propietaris, era regulacion dera nomentada "propietat orizontau complèxa", adaptada as conjunts immobiliaris damb diuèrses bastisses mès damb zònes comunitàries, coma son piscines o zònes de léser, e era dera "propietat orizontau per parcelles", ei a díder, es nomentades vulgaraments urbanizacions privades.

Eth Libe V a regulat, per prumèr viatge de manèra complèta, bères figures, coma eth dret de vòl, que permet bastir ua o mès plantes sus er immòble gravat, o es drets de profitament parciau, figura classica qu'eth legislador preten reviscolar damb era sua aplicacion a naues finalitats, coma era conservacion des recorsi naturaus e paísatgistics.

En matèria deth dret reau d'ipotèca, era Generalitat a optat per non exercir era sua competéncia legislatiua ena sua totalitat, e s'a limitat a regular bèri cassi especiaus, coma era ipotèca der abitatge familhau o era ipotèca en garantida de pensions compensatòries, en cas de nullitat deth matrimòni, divòrci o separacion judiciu.

Eth Libe V ei, en linhes generaus, digne d'elògi. Eth legislador catalan i a esmerçat fòrça esfòrci e eth resultat a estat ua regulacion modèrna, suenhada e utila des drets reaus. I a, totun, bères mancances e imprecisions que calerie corregir, coma, per exemple, era non regulacion dera penhora flotanta.

Abstracts

Codification

Since the Constitution, Catalonia has assumed sole legislative authority in the civil sphere, firstly through art. 9 2. EAC 1979, and then reinforced with art. 129 EAC 2006. Art. 149.1.8ª CE establishes the division of authority. Regarding the interpretation of the word “*development*”, the basis of the current art. 129 EAC is in the *broad* or *autonomist* interpretation which assumes that it is possible to legislate, without limitations, regarding civil law in any area, without any restrictions beyond the reservation of those areas reserved for the state.

The process of creating civil legislation, which will culminate in the drawing up of all the volumes of the Catalan Civil Code, has been carried out in well-defined stages: first came the incorporation into Catalan legislation of the 1960 Compilation of Civil Law, from which point onwards the goal was the drawing up laws for the civil institutions themselves; this stage included the passing of the Inheritance Code and the Family Code, amongst others. The next phase began with Decree 190/2000, of 29 May, which established the Codification Commission, within the Private Law Observatory under the auspices of the Catalan Government’s Department of Justice. From the Commission’s work came several special laws and Law 29/2002, the first of the Civil Code of Catalonia (CCCat), which started the process towards drawing up a single body of law. The CCCat’s first Law establishes the structure and composition: Volume I: general regulations, prescription and limitation; Volume II: person and family; Volume III: artificial persons; Volume IV: inheritance; and Volume VI: obligations and contracts. The body of legislation aims to contain the whole of Catalan civil legislation and has its own supplementary system that has a common law character (art. 111-4 CCCat), as that is the basis of the Catalan legal system. In technical terms, it is structured as an open code.

Volume I

Volume I is the first of which the Civil Code of Catalonia to enter into force. Paragraph I of it contains a series of “general regulations”, that establish the sources and basic principles of Catalan civil law. Art. 111-4 is especially important, which presents the Civil Code’s regulations as “common law” in Catalonia, with Catalan law being “preferentially applied” in Catalonia, so that supplementary law may only be applied if, once it has been integrated into legal tradition and its general principles, it does not run counter to the rules and characteristic principles of Catalan law. Furthermore, some basic legal principles are listed, such as civil liberty, good faith or fairness. Paragraph II contains modern and complete regulation of prescription and limitation, with differences between existing civil rights in Spain highlighted, such as a reduction and homogenisation of periods of prescription, the suspension of prescription, as well as its interruption or the possibility of conventionally modifying timescales.

Volume III

Law 4/2008, of 24 April, of Volume III of the Civil Code of Catalonia, relating to artificial persons, rewrites and adapts Catalan laws relating to associations and foundations in the systematic way characteristic of a civil code; these were previously contained in two special laws, Law 7/1997 and Law 5/2001. The main innovation of this rewriting and adaptation is the incorporation of a new paragraph called general regulations, applicable to associations and foundations, and also to other legal entities governed by Catalan law, such as cooperatives, mutual insurance companies or savings banks. The general regulations govern the basic characteristics of legal entities; the instruments of legal entities to act and be represented; the basic rules for accounting and documentation; acts of structural modification; the settlement procedure and the rules governing advertising. Paragraphs II & III govern the law relating to associations and foundations following the model of the already-existing law, but some of the content is updated and some problems with the text have been overcome to guarantee that these bodies can achieve their goals more successfully. The Law requires already-existing associations and foundations to adapt to Volume Three's regulations within three years, starting from its entry into force, which is happening 3 August 2008.

Volume IV

Law 10/2008, of 10 July, on volume IV of the Civil Code of Catalonia, regarding inheritance, incorporates this part of our law to the CCCat. Until now, Catalan inheritance law was contained in Law 4/1991, of 30 December, *on the Inheritance Code*, which already regulated in autonomously, completely and systematically. Volume IV took these regulations as a starting point and, on the occasion of its revised version in the CCCat, it was then updated and modified in accordance with what was considered necessary for the modern and changing society in which it has to govern. The new rules respect the traditional classic principles of Catalan law, in a system based on the freedom to make wills, and introduces significant changes to a system that, during the fifteen long years it was in use, has been very positive for practice. Amongst the most significant innovations of Volume IV, which is divided into six paragraphs, the following must be highlighted: those relating to regulation of inheritance agreements, those concerning the rights of the widow in cases where there is no will, as well as those involving a cohabiting partner in a stable relationship, reforms relating to the widow's rights to a share or a quarter of the estate, the abolition of reservation, as well as new regulation of those who are inheriting and their responsibilities. The new Inheritance Law for Catalonia will come into force 1 January 2009.

Volume V

Law 5/2006, of 10 May, passed Volume V of Civil Code of Catalonia, dedicated to property rights; it regulates legal concepts as important as law relating to property, usufruct or mortgages.

Reaching this point has not been easy. It has been necessary to modernise, rewrite and harmonise the content of seven laws, and regulate, completely for the first time in Catalonia, a whole series of legal concepts which are the support for and give cohesion to a legal framework brought together by proprietary equity, within the Civil Code of Catalonia; for example possession and the means of acquiring property rights.

One of Volume Five's most socially important innovations has been the new rules for joint ownership, under which legal system they are normally organised; for example, different ownerships of the apartments or areas of a single building. It particularly highlights improvements to the working of owners' councils, the regulation of so-called "complicated joint ownership", adapted to groups of properties with various buildings but with communal areas, such as swimming pools or recreation areas, and of "parcelled joint ownership", in other words those that are commonly called private developments.

Volume V has, for the first time, completely regulated some concepts, such as projection law, which allows the construction of extra floors on affected buildings, or rights to partial exploitation, a classic concept which the legislator is attempting to revive by applying it to new ends such as the conservation of natural and landscape resources.

Regarding mortgage liens, the Catalan Government has opted not to fully exercise its legislative authority, and has limited itself to regulating some specific eventualities, such as mortgaging the family home, or guaranteeing compensatory pensions in the case of marriage annulment, divorce, or legal separation.

In general terms, Volume V is praiseworthy. The Catalan legislature has invested a great deal of effort in it and the result is a modern, painstaking and useful regularisation of property laws. There are, however, it is not quite complete in some places and not quite accurate in others and these parts need correcting; for example there is no regulation of floating securities.

Résumés

Codification

Après avoir établi sa Constitution, la Catalogne a, tout particulièrement, assumé certaines responsabilités afin de légiférer en matière civile, tout premier avec l'article 9.2 EAC 1979, qui renforce l'article 129 EAC 2006. L'article 149.1.8 CE en établit l'attribution de ses compétences. En ce qui concerne l'interprétation du mot «développement», l'actuel article 129 EAC s'appuie sur une interprétation *ample ou autonomiste* selon laquelle on peut légiférer, de manière illimitée, quant au droit civil, sur n'importe quel point, à l'unique condition que les réserves émises sur ces points soient instaurées par l'État.

Le processus législatif en matière civile, qui culmine avec l'élaboration de l'ensemble des livres du Code civil catalan, s'est développé à travers différentes étapes bien déterminées. Tout a commencé par une phase d'incorporation, à l'élaboration juridique de la Compilation du Droit Civil de 1960, moment à partir duquel la mise en place des règles des propres institutions civiles était l'objectif principal ; lors de cette étape le Code de successions et le Code de la famille, entre autres, ont été ratifiés. L'étape suivante débute au moment de l'élaboration du Décret 190/2000, du 29 mai, que la Commission de Codification instaure, à l'Observatoire du Droit Privé catalan au sein du Département de Justice de la Generalitat. Diverses lois spéciales et la Loi 29/2002, première loi du Code civil catalan, étant le fruit du travail de la Commission, constituent les premiers éléments de la rédaction d'un corps légal unique. La première Loi du CCC (Code civil catalan) en établit la structure et la composition : Livre I : dispositions générales, prescription et caducité ; Livre II : personne et famille ; Livre III : personne juridique ; Livre IV : successions et enfin Livre VI : obligations et contrats. L'objectif principal du corps légal est d'englober l'ensemble de la législation civile catalane. Il dispose pour cela de son propre système de supplémentarité et il a un caractère de droit commun (article 111-4 CCC), norme basique pour l'élaboration juridique catalane. Techniquement, il est structuré comme un code ouvert.

Livre I

Le Livre I est le premier des livres qui composent le Code civil catalan qui soit entré en vigueur. Son Titre I renferme une suite de « dispositions générales », qui établissent la base et les principes basiques du droit civil catalan. L'article 111-4 est particulièrement fondamental attendu qu'il présente les dispositions du Code civil en tant que « droit commun » en Catalogne, le système législatif catalan étant prioritaire en Catalogne, le droit supplétif peut être appliqué uniquement si, une fois qu'il est intégré à la tradition juridique et à ses principes généraux, il ne s'oppose pas aux lois et/ou aux propres principes du droit catalan. De plus, certains principes juridiques basiques y sont énumérés, comme, par exemple, la liberté civile, la bonne foi ou l'équité. Le Titre II comporte une régulation moderne et complète de la prescription ainsi que la caducité, avec d'importantes

nouveautés en ce qui concerne les droits civils en vigueur en Espagne, comme, par exemple, la réduction et l'homogénéité des termes normatifs, la suspension de la prescription par rapport à son interruption ou la possibilité de modifier conventionnellement les termes.

Livre III

La Loi 4/2008, du 24 avril, extraite du livre III du Code civil catalan, concernant les personnes juridiques, révisé et adapte, dans le système du Code civil, la réglementation catalane en matière d'associations et de fondations, qui apparaissaient antérieurement dans les deux lois spéciales, la Loi 7/1997 et la Loi 5/2001. La principale nouveauté de cette tâche de remaniement et d'adaptation est l'incorporation d'un nouveau titre de dispositions générales, qui peut être appliqué aux associations et aux fondations ainsi que, de forme supplémentaire, à d'autres personnes juridiques régies par le droit catalan, comme, par exemple, les coopératives, les mutuelles de prévision sociale ou les caisses d'épargne. Les dispositions générales réglementent les attributs basiques de la personnalité juridique ; les instruments d'action et de représentation des personnes juridiques ; les normes basiques du régime comptable ou documentaire ; les actes de modification structurale ; le procédé de liquidation ainsi que le régime de publicité. Les titres II et III établissent le droit d'associations et de fondations suivant les normes du droit préexistant, cependant certains contenus y sont actualisés ainsi que certains manques y sont comblés afin que ces entités puissent, en toute garantie, atteindre, de manière plus effective, leurs objectifs. La loi requiert que les associations et les fondations qui ont déjà été constituées s'adaptent aux dispositions du troisième livre sous un délai de trois ans à compter de son entrée en vigueur, qui sera effective à partir du 3 août 2008.

Livre IV

La Loi 10/2008, du 10 juillet, extraite du Livre IV du Code civil catalan, concernant les successions, incorpore ces dernières au droit du CCC. Jusqu'à présent, le droit de succession catalan apparaissait dans la Loi 4/1991, du 30 décembre, du Code de successions, qui le contrôlait, alors, de forme autonome, complète et systématique. Le Livre IV est basé sur cette norme et, à l'occasion de son remaniement dans le CCC, son actualisation ainsi que sa modification ont été effectuées, tout en respectant ce qui a été considéré comme nécessaire pour la société moderne et ce qui doit être changé pour la diriger. La nouvelle normative honore les principes traditionnels classiques du droit catalan, dans un système assis sur la liberté de tester et elle introduit certaines nouveautés significatives dans une réglementation qui, durant les quinze longues années pendant lesquelles elle était en vigueur, a été assez positive pour la pratique. Parmi les nouveautés les plus remarquables du Livre IV, qui est structuré sous six titres, il faut souligner les points concernant la régulation des contrats de succession, les droits du veuf lors de la succession intestat, c'est à dire la personne ayant un couple en union stable, les réformes en matière de légitimité et concernant la quatrième partie de l'héritage, la suppression de la réserve, ainsi que la

nouvelle régulation de la communauté héréditaire ainsi que la responsabilité de l'héritier. Le nouveau droit de successions de la Catalogne entrera en vigueur le 1er janvier 2009.

Livre V

La Loi 5/2006, du 10 mai, a ratifié le Livre V du Code civil catalan, consacré aux droits réels et dans lequel certains caractères juridiques, aussi importantes que le droit à la propriété, l'usufruit ou l'hypothèque y sont légiférés.

Le chemin pour y arriver n'a pas été facile. Il a fallu moderniser, remanier et harmoniser le contenu de sept lois, ainsi que légiférer, pour la première fois et de manière complète en Catalogne, toute une suite de personnes juridiques qui constituent le support de cette Constitution et qui donnent de la cohésion à ce canevas de normes que renferme le droit patrimonial, dans le Code civil catalan; comme, par exemple, la possession et les mécanismes d'acquisition des droits réels.

Une des nouveautés du Livre V qui a connu le plus grand impacte social est la nouvelle réglementation de la propriété horizontale, régime juridique sous lequel, normalement, sont organisées, par exemple, les différentes possessions de logements ou de locaux dans un même immeuble. Cela concerne tout particulièrement l'amélioration du fonctionnement de l'assemblée des propriétaires, la régulation de la dite « propriété horizontale complexe », concernant les ensembles immobiliers avec plusieurs bâtiments possédant des zones communautaires, comme, par exemple, les piscines ou les zones de détente, et celle de la « propriété horizontale par parcelles », c'est-à-dire, celles qui sont appelées vulgairement des lotissements privés.

Le Livre V établit, pour la première fois et de manière complète, certains caractères, comme le droit de vol, qui permet de construire un ou plusieurs étages sur l'immeuble indiqué, ou le droit de bénéficier partiellement de la personne classique que le législateur prétend raviver lors de son application à de nouveaux objectifs, comme la conservation des ressources naturelles et du paysage.

En ce qui concerne le droit réel d'hypothèque, la Generalitat a opté pour ne pas exercer sa compétence législative dans sa totalité et elle s'est, ainsi, limitée à légiférer certaines hypothèses spéciales, comme l'hypothèque pour le logement familial ou l'hypothèque en garantie de pensions compensatoires, en cas de nullité du mariage, de divorce ou de séparation judiciaire.

Le Livre V est, de forme générale, digne d'éloge. Le législateur catalan y a consacré beaucoup d'efforts et le résultat en a été une réglementation moderne, soignée et utile des droits réels. Il y a, cependant, quelques manques et quelques imprécisions qu'il faudrait corriger, comme, par exemple, la non réglementation de gages flottants.

